

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALAN VE ALMAYAN İLKÖĞRETİM BİRİNCİ
SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERE SAHİP OLMA
DÜZEYLERİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
İlköğretim Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı**

Erinç ERBAY

Danışman: Yrd. Doç. Dr. İzzet Baki KARAOĞLU

**Temmuz, 2008
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı öğrencisi Erineç ERBAY tarafından Yard. Doç. Dr. İzzet Baki KARAOĞLU yönetiminde hazırlanan "Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilere Sahip Olma Düzeyleri" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 10/07/2008 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Yard. Doç. Dr. Erdi DURU
Jüri Başkanı

Jüri-Danışman
Yard. Doç. Dr. İzzet Baki KARAOĞLU

Jüri
Yard.Doç.Dr. Mustafa BULUŞ

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 24.07.2008 tarih ve 11 / 20 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mehmet MEDER
Enstitü Müdürü

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırılmasının yapılması ve bulguların analizinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza:

Öğrencinin Adı Soyadı: Erineç ERBAY

TEŞEKKÜR

Araştırmamda bilgi, tecrube ve desteğiyle beni yonlendiren danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. İzzet Baki KARAOğLU' na, olęeklerimi uygulamamda yardımcı olan okullara, oğretmenlere ve ailelere sonsuz teőekkürlerimi sunarım. Araştırma sürecimde ve tüm hayatım boyunca benden sevgi, ilgi ve desteklerini esirgemeyen anneme, babama ve ablama, değerli bilgi birikimi ve tecrübeleriyle tezimin her bölümünde bana bıkmadan yardımcı olan çok değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Erdinç DURU ' ya sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALAN VE ALMAYAN İLKÖĞRETİM BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERE SAHİP OLMA DÜZEYLERİ

Erbay, Erinç
Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim ABD
Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. İzzet Baki KARAOĞLU

Temmuz, 2008,104 sayfa

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri, anne-baba tutumları ve bazı değişkenler açısından incelenmiş, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında fark olup olmadığına bakılmıştır.

Denizli ili merkez ilköğretim okulları birinci sınıf öğrencileri ve anne-babaları araştırma evrenini oluşturmuştur. Araştırma evrenimiz 8335 kişi, örneklemimiz 401 kişidir.

Araştırmada, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini belirlemek için “İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler ” ölçeği ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek için “ Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği ” (PARI) kullanılmıştır.

Öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin analizinde 2 alt gruptan oluşan değişkenler için t– testi, alt grup sayısı 2’ den fazla olan değişkenler için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Anne-baba tutumları ile öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmış, iki grup arasındaki farkı belirlemek için t–testi uygulanmıştır. Grup ortalamaları arasında 0.05 düzeyinde anlamlılık aranmıştır.

Araştırma sonucunda;

Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim kurumunun türü, cinsiyet, kardeş sahibi olma, babanın eğitim durumu ve annenin çalışma değişkenlerine göre farklılaşmadığı, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitime başlama yaşı, anne eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaştığı, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin ailenin çocuk yetiştirme tutumu değişkeni ile ilişkisi olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet, kardeş sahibi olma, anne – baba eğitim durumu, annenin çalışma

değişkenlerine göre farklılaşmadığı ve ailenin çocuk yetiştirme tutumu ile ilişkisi olmadığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, sosyal beceriler, aile tutumları.

ABSTRACT

THE LEVEL OF HAVING SOCIAL SKILLS OF THE PRE-SCHOOL EDUCATED AND NOT PRE-SCHOOL EDUCATED STUDENTS AT FIRST CLASS OF PRIMARY SCHOOLS

Erbay, Erinç
Master Thesis in Preschool Education
Supervisor : Assistant Prof. Dr. İzzet Baki KARAOĞLU

July , 2008, 104 pages

In this thesis, the social skill levels of the pre-school educated and not pre-school educated students have been analysed according to parenting styles and other variables; also it is analysed if there is a difference between the social skill levels of the pre-school educated and not pre-school educated students.

The students at the first class of the City Denizli Center Primary Sools have made the inquiry cosmos. Our inquiry cosmos is 8335 people and our sample is 401 people..

I have used The survey “ The Social Skills Those Should be adopted to Students m Primarys School” that modifies the social skills of children; and the Survey “Family Life and Chilren Taining Manners Scale (PARI) ” that modifies parenting styles.

In the analysis of social skill levels students, t-test has been used for the variable of two sub groups, and ANOVA has been used fort he variable with subgroups more than 2. For modifying if there is a relationship between parenting styles and the social skill levels of pre-school educated and not pre-school educated first primary class students, PEARSON CORRELATION ANALYSIS has been applied. For modifying the social skill levels of students standart and average deviation values; and for finding the differences between two groups, t-test has been used. Signifance at 0.05 level has been inquired between the group averages.

At the end of the inquiry;

It has been found that, there is an expressive difference between the social skill levels of pre-school educated and not pre-school educated Primary School first class students. Pre-school educated Primary School first class students’ social skill levels are more advanced than the not pre-school educated students.

It has been found that, the social skill level of pre-school educated first primary school class students have no difference according to variables like kinds of pre-schools, sex, having or not-having sister-brother, education level of father, working or not-working position of mother but the social skill level of students have difference according to variables like children’s age of starting pre-school education, education level of mother. The social skill levels of the students have relationship with the variable parenting styles.

It has been found that the social skill levels of not pre-school educated first primary school class students have no difference according to variables like sex , having brother or sister, education of mother and father, working or not working

position of mother and also the social skill level of students have no relationship with the variable parenting styles.

Key words: Pre-school education, social skills, parenting styles.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU.....	i
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi.....	3
1.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Çocuğa Kazandırdıkları.....	6
1.1.3. Sosyal Beceriler.....	10
1.1.4. Sosyal Becerilerin Yaşamdaki Önemi.....	20
1.1.5. Aile Tutumları.....	22
1.1.6. Sosyal Beceriler ve Aile Tutumları.....	25
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	30
1.3. PROBLEM CÜMLESİ.....	32
1.3.1. Alt Problemler.....	32
1.4. DENENCELER.....	33
1.5. SINIRLILIKLAR.....	34
1.6. SAYILTILAR.....	34
1.7. TANIMLAR.....	34

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	36
2.1.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	36
2.1.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. YÖNTEM.....	44
3.1.1. Araştırmanın Modeli.....	44
3.1.2. Evren ve Örneklem.....	44
3.1.3. Veri Toplama Araçları.....	47
3.1.4. Verilerin Analizi.....	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. BULGULAR VE YORUM.....	51
-----------------------------	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

5.1.TARTIŞMA	76
--------------------	----

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇLAR

6.1. SONUÇLAR.....	87
6.1.1. Okul Öncesi Eğitim Alan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler ile İlgisine Yönelik Sonuçlar.....	87
6.1.2. Okul Öncesi Eğitim Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler ile İlgisine Yönelik Sonuçlar.....	88
6.1.3. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki Farka Yönelik Sonuçlar.....	89
6.1.4. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu ile İlişkisine	

Yönelik Sonuçlar.....	89
6.2. ÖNERİLER.....	90
KAYNAKÇA.....	92
EKLER.....	96
ONAY YAZISI.....	103
ÖZGEÇMİŞ.....	104

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Alıp Almama, Cinsiyet ve Anne-Babalarına İlişkin Sayısal Dağılımlar.....	45
Tablo 3.2. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Aldığı Okul Türü Değişkenine İlişkin Sayısal Dağılımlar.....	45
Tablo 3.3. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşı Değişkenine İlişkin Sayısal Dağılımlar.....	46
Tablo 3.4. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Kardeş Sahibi Olma Değişkenine İlişkin Sayısal Dağılımlar.....	46
Tablo 3.5. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna İlişkin Sayısal Dağılımlar.....	46
Tablo 3.6. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Sayısal Dağılımlar.....	47
Tablo 3.7. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Anne Çalışma Durumu Değişkenine İlişkin Sayısal Dağılımlar.....	47
Tablo 3.8. İfadelere Verilen Puanlar ve Bu Puanların Sınırları.....	50
Tablo 4.1. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerilerine İlişkin Bulgular.....	51
Tablo 4.2. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerilerine İlişkin Bulgular.....	52
Tablo 4.3. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	53
Tablo 4.4. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Grupla İş Yapma Becerilerine İlişkin Bulgular.....	53
Tablo 4.5. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Grupla İş Yapma Becerilerine İlişkin Bulgular.....	54
Tablo 4.6. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Grupla İş Yapma Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	55

Tablo 4.7. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Duygulara Yönelik Becerilerine İlişkin Bulgular.....	55
Tablo 4.8. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Duygulara Yönelik Becerilerine İlişkin Bulgular.....	56
Tablo 4.9. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Duygulara Yönelik Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	56
Tablo 4.10. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerilerine İlişkin Bulgular.....	57
Tablo 4.11. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerilerine İlişkin Bulgular.....	58
Tablo 4.12. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	59
Tablo 4.13. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Plan Yapma ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Bulgular.....	59
Tablo 4.14. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Plan Yapma ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Bulgular.....	60
Tablo 4.15. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Plan Yapma Ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	61
Tablo 4.16. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Öz Denetimi Koruma Becerilerine İlişkin Bulgular.....	61
Tablo 4.17. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Öz Denetimi Koruma Becerilerine İlişkin Bulgular.....	62
Tablo 4.18. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Öz Denetimi Koruma Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.19. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.20. Okul Öncesi Eğitim Kurumunun Türü Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	64
Tablo 4.21. Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşı Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans (One-way ANOVA) Analizi Sonuçları.....	64

Tablo 4.22. Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşı Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	65
Tablo 4.23. Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşı Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları.....	65
Tablo 4.24. Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	66
Tablo 4.25. Kardeş Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	66
Tablo 4.26. Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans (One-way ANOVA) Analizi Sonuçları.....	67
Tablo 4.27. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	67
Tablo 4.28. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları....	68
Tablo 4.29. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans (One-way ANOVA) Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 4.30. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri.....	69
Tablo 4.31. Annenin Çalışma Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	70
Tablo 4.32. Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	70
Tablo 4.33. Kardeş Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	71
Tablo 4.34. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans (One-way ANOVA) Analizi Sonuçları.....	71

Tablo 4.35. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	72
Tablo 4.36. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans (One-way ANOVA) Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 4.37. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	73
Tablo 4.38. Annenin Çalışma Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları.....	73
Tablo 4.39. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi.....	74
Tablo 4.40. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi.....	74

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

vb	ve benzeri
vd	ve diğerleri
akt	aktaran
dđr	diğerleri
PARI	Parental Attitude Research Instrument (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği)

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Yirmi birinci yüzyılda gelişen ve değişen dünyamıza bakıldığında, tüm bu gelişim ve değişimlere insanların, dolayısıyla insan davranışlarının neden olduğunu görürüz. Davranışlarımız gelişimsel sürecin ürünüdür. İnsan davranışlarında ve kişiliğin şekillenmesinde kalıtımın olduğu kadar, çevrenin de etkisi büyüktür. Gelişimin hızla yönlendiği okul öncesi dönem, bireyin çevre koşullarından en fazla etkilenerek biçimlendiği yıllardır (Oğuzkan ve Oral,1992: 2).

Yaşamın ilk altı yılının önemine değinen araştırmacılar bu ilk yılların kişinin gelecekte nasıl bir birey olacağını belirleyici oldukları konusunda giderek daha fazla görüş birliği içerisindedirler. Bu nedenle de okul öncesi dönem ve bu dönemde uygulanacak eğitimin önemi her geçen gün daha fazla vurgulanmaktadır.

Duffy' e (1998) göre, insan gelişiminin yüzde sekseni bu yıllarda tamamlandığı için, okul öncesi eğitimin önemi giderek artmaktadır. Çocuğun ilk sosyal ilişkisi, yaşamını sürdürebilmek için anneye duyduğu gereksinimdir. Bu da ihtiyaçlarını belirtmek için gereksinim duyduğu bir davranıştır. İnsanlar; ihtiyaçlarını, duygularını, düşüncelerini belirtmek için diğer insanlarla etkileşim içinde olma eğilimindedirler. İnsanların diğerleriyle olumlu etkileşimi sağlayabilmeleri için sosyal kabulü olan uygun becerileri sergilemesi gerekmektedir. Bu becerilerin tümü “sosyal beceriler” olarak tanımlanır.

Cartledge ve Milburn' e (1983) göre sosyal beceriler öğrenilmiş davranışlardır. Bandura' nın (1967) sosyal öğrenme modelinde gözlem ve taklit yoluyla öğrenmeden

bahsedilir. Cartledge, Milburn ve Bandura' nın tanımlarından şu sonuca varılabilir; sosyal beceri kazanımında içsel ve çevresel faktörler etkindir. Aileler, çocukların ilk sosyal davranış modelleridir ve anne-baba davranışları çocukların sosyal beceri kazanımında ilk etkindir. İkinci etken ise, çocuğun karşılaştığı okul öncesi eğitim çevresi yani arkadaşları ve öğretmenleridir.

Okul öncesi eğitimde çocukların sosyal beceri yetersizlikleri kolaylıkla fark edilerek gerekli önlemler alınabilir. Gelişimin en hızlı olduğu bu dönemde yaşam için önemli olan sosyal becerilerdeki ve diğer gelişim alanlarındaki yetersizlik fark edilerek önlem alınabildiğinden okul öncesi eğitimin önemi daha da artmaktadır. Aile bu konuda ne kadar bilgili ve deneyimli olursa olsun çocuğun akran ilişkilerini ev ortamında gözleme fırsatına sahip değildir. Ancak, sınıfta yani çocuğun akranlarının bulunduğu kalabalık bir ortamda öğretmenler çocukların akran ilişkilerinde yeterli veya yetersiz olduğunu kolaylıkla fark ederek aile ile işbirliği içinde olumsuzluklara karşı önlem alabilir.

Okul öncesi dönemde sosyal ilişkiler açısından olumlu davranışlar kazanılmışsa, çocuk okul kurallarına uymada, öğretmeni ve arkadaşları ile iyi ilişkiler kurmada, öğrenim görevlerini yerine getirmede daha başarılı olacaktır. (Yavuzer, 1993: 158 -159)

Çocuğun öğrenme yeteneklerinde görülen düzensizliklerin nedenini öğrenmek ve bunların düzeltilerek ilköğretime başlamadan giderilmesinde okul öncesi eğitim yardımcı olmaktadır (Wechselberg ve Puyn, 1993: 289). Bu noktada okul öncesi eğitimin ve okul - aile işbirliğinin önemi artmaktadır. Okul öncesi öğretmeni ve aileler uygun yöntemlerle çocuğu ilköğretime hazırlayabilirler.

Okul öncesi dönemde çocukların aldığı eğitimin, gelecek yaşamlarındaki sosyal beceri ve akademik başarıları edinme bağlamında önemi büyüktür (Zigler ve Muenchow, 1992; akt. Niles,2004:1).

Sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip çocukları yetiştirmek, onların gelişim özelliklerini ve bu özellikler doğrultusunda ihtiyaçlarının neler olduğunu bilmekle mümkündür (Kandır, 1999: 82). Çocukların özelliklerini bilmeden verilen eğitim, hem güçtür hem de tamamen tesadüflere kaldığı için hata yapılmasına ve istemeyerekte olsa onların zarar görmesine yol açabilmektedir. Bu eğitim yaşantılarından yararlanamayan

çocukların gelişimleri yavaş olmakta ve çocuklar bu olumsuz izleri yaşamları boyunca taşımaya mahkum edilmektedir (Aral, Kandır ve Canyaşar, 2000: 13).

Gelecekte uygun sosyal beceriler sergileyen, değişime ve gelişime açık, yaratıcı, mutlu ve özgüveni yüksek bireyler yetiştirebilmemiz okul öncesi dönemde verilen eğitime bağlıdır. Yaşamın kritik yılları olarak adlandırılan bu dönemde kazanılan bilgi, beceri ve alışkanlıklar yaşamın devam eden diğer süreçlerinde de etken olacaktır.

Bütün bu bilgilerden yola çıkarak araştırmamızda sosyal beceriler ele alınmıştır. Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark olup olmadığını, anne-baba tutumları ile çocukların sosyal beceri düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını ve çeşitli değişkenler açısından çocukların sosyal beceri düzeylerinde farklılaşma olup olmadığını ortaya çıkarmak araştırmamızın amacını oluşturmaktadır.

1.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi

Bir ülkenin var olmasında en önemli etken toplum olarak düşünüldüğünde, toplumu oluşturan bireylerin ne tür niteliklere sahip olduğu önem kazanır. Nitelikli insanlar yetiştirmenin en temel yolu iyi bir eğitim sürecidir. Eğitim etkinlikleri ne denli nitelikli olursa toplumda o kadar nitelikli olur.

Eğitimin bu denli önemli olduğu insan yaşamında eğitim etkinliklerine ne kadar erken yaşta başlanırsa gelecekte sağlıklı ve nitelikli toplumların oluşması muhtemeldir. Yapılan araştırmalara göre; okul öncesi döneme yönelik eğitim programlarının çocuklar ve aileleri üzerinde olumlu etkileri vardır. Çalışmalar, erken çocukluk eğitimi programlarına yapılan yatırımın artırılması üzerine yoğunlaşmaktadır (Myers,1996).

Bloom' a göre; on yedi yaşına kadar olan zihinsel gelişmenin yüzde ellisinin dört yaşına kadar, yüzde otuzunun ise dört yaşından sekiz yaşına kadar olduğu, on sekiz yaşına kadar gösterilen okul başarılarının yüzde otuz üçünün sıfır - altı yaşına kadar aldıkları eğitime bağlı olduğu görülmüştür (Yılmaz, 2006: 1).

Gelişimin ilkeleri incelendiğinde “gelişim bir bütündür” ilkesini görürüz. Gelişimin bir bütün olması, tüm gelişim alanlarının birbirini etkilediğini ifade etmektedir. Gelişimin bir bütün olduğu ilkesinden yola çıkarak, zihinsel gelişimin bu

denli hızla geliştiği okul öncesi dönemde diğer gelişim alanlarının da bu hızdan etkilendiği dolayısıyla diğer gelişim alanlarının da hızla geliştiği sonucuna varabiliriz.

Oktay' a (1985) göre okul öncesi eğitim; çocuğun doğduğu gündən, temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal - duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir.

Schultz (2000) ise, erkek çocukluk eğitim programlarının çocuğun sosyal ve duygusal gelişimine katkıda bulunmasının yanında ruh sağlığını da olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Bunların yanı sıra, erken çocukluk eğitimi araştırmacılarından Currie, Reynolds, Karoly, Barnett ve Van Uzendoom erken çocukluk eğitim programlarının çocuğun bilişsel gelişimine ve akademik başarısına katkısı olduğunu ortaya koymuşlardır (Niles, 2004:2).

Okul öncesi eğitimin bireylerin gelecek yaşantısını olumlu yönde etkilediği araştırmalarla kanıtlandıkça tüm dünyada okul öncesi eğitim kurumları önem kazanmaya başlamıştır. Öneminin ortaya çıkmasının yanı sıra belirli nedenlerden dolayı okul öncesi eğitime gereksinim duyulmuştur. Toplumsal ve kültürel nedenlerden dolayı okul öncesi eğitim gereksinimi ülkeden ülkeye farklılık gösterse de, okul öncesi eğitim gereksiniminde birçok ortak neden bulunmaktadır. Bu nedenler şunlardır;

1. Geniş aileden, çekirdek aileye dönüşen aile yapısı.
2. Köyden kente gelişle birlikte akraba ve yakınlarının çocuk bakımı ile ilgili desteğinin azalması.
3. Kadınların artan eğitim düzeyi ve bununla birlikte evin dışında çalışma fırsatlarının artması.
4. Kültürel eşitsizliklerin, eğitimde fırsat eşitliğini engelleyici yönünün dengelenmesi.
5. Özellikle şehirleşme ile birlikte artan sınırlı mekanlara sahip apartman tipi yaşama geçilmesi, böylece çocukların yaşlıları ile birlikte bulunmalarının ve hareket imkanlarının büyük ölçüde sınırlanması.
6. Ailelerin, çocuklarının eğitiminde bazı yetersizliklerinin bulunduğunu fark etmeleri.

7. Çocuk psikologlarının araştırmalarından ortaya çıkan sağlık ve büyüme ile ilgili bilgi ve fikirler (Oktay,1999: 185 – 189).

Dünyaya gelen tüm çocuklar, eşit hak ve fırsatlarla yaşamlarını sürdürmeyi hak etmektedir. Ancak; günümüzde pek çok ocuk eşit olmayan koşullarla yaşama başlamakta ve yaşamlarını bu Şekilde sürdürmektedir. Koşullardaki bu eşitsizlikler okul öncesi eğitimi gerekli kılan toplumsal bir olgudur. Okul ncesi eğitime yapılan yatırımlar yoksulluk, sosyal eşitsizlik gibi diğer çocuklardan dezavantajlı sayılan çocuklara iyi bir başlangıç vererek bu eşitsizliğin giderilmesine yardımcı olur. Driessen'e (2000) göre; okul öncesi eğitim sayesinde sosyoekonomik açıdan dezavantajlı çocuğun sosyal-psikolojik, bilişsel gelişimindeki gecikmeler önlenmektedir. Böylelikle dezavantajlı çocuklar da ilköğretime diğer çocuklarla eşit koşullarda başlar.

0-72 aylar arasını kapsayan okul öncesi dönem yılları; bilişsel, sosyal – duygusal, psikomotor ve dil gelişiminin hızlı olması, bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması açısından yaşamın en kritik dönemlerinden biridir. Çocukların bu dönemde edindiği tüm bilgi, beceri ve alışkanlıklar yaşantısını etkileyecek güçtedir. Bu bağlamda okul öncesi eğitim, tüm eğitim basamaklarının temelini oluşturur. Yaşamın tüm alanları için önemli olan bu dönemde çocuğun nitelikli bir okul öncesi eğitim alması ve eğitime ailenin de katılması gerekmektedir.

Okul ncesi eğitimin önemi hemen hemen tüm dünya ülkelerinde çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Toplumsal ve kültürel açıdan her ülkede okul öncesi eğitime katılımın amaçları farklılık gösterse de okul öncesi eğitimin tüm dünya ülkeleri için evrensel amaçları vardır. Bu evrensel amaçları ünlü eğitimci Mialaret aşağıdaki maddelerle açıklar;

1.Toplumsal Amaçlar

- alışan kadınların çocuklarına bakmak,
- Her ocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak,
- Çocukların birbirleriyle ve başkalarıyla ilişki içinde bulunmasına, sosyalleşmesine çok önemli katkıda bulunmak.

2.Eğitici Amaçlar

- Çocuğun duyu organlarını eğitmek,

- Çevreye olan duyarlılığını artırmak.

3.Gelişimsel Amaçlar

- Çocuğun doğal gelişimini temel alarak gelişimle ilgili tecrübelerine önem vermek (Oktay, 1999:188).

Çocuklar arasındaki sosyal becerilerdeki farklar ve akranları tarafından kabul edilip edilmeme durumları okul öncesi dönemde kolaylıkla fark edilebilir (Connoly ve Doyle, 1981; Gottman, 1977; Koch, 1933; Peery, 1979,akt. Harrist ve Bradley,2003: 185). Okul öncesi dönemdeki sosyal beceri yetersizlikleri gelecekteki akademik başarıyı olumsuz etkiler (Cartledge ve Milburn,1983; Demaray, Ruffalo, Carlson, Buse, Olson, McManus ve Leventhal, 1995; Gresham ve Eliot, 1989; Strain, Cooke ve Apollon; 1976,akt. Harrist ve Bradley,2003: 186). Eğer müdahale edilmezse bu sosyal beceri eksiklikleri gelecekte uzun vadeli kişisel problemlere, psikopatolojiye (Cowen, Pederson, Babijan, Izzo ve Trost; 1973; Landau ve Mlich, 1990; Parker ve Asher, 1987, akt. Harrist ve Bradley, 2003: 186), özgüven eksikliğine ve çocuk suçlarına neden olur (Irvin, Nippold, Noel, Schwarz ve Walker, 1994, akt. Harrist ve Bradley, 2003:186). Okul öncesi dönem yılları sosyal beceri yetersizliği olan çocuklar için önlem alıp, becerilerini geliştirmek için en uygun zamandır.

1.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Çocuğa Kazandırdıkları

Okul öncesi eğitim dönemi çocuğun gelecek yaşantısında birçok yönden belirleyicidir. Bu dönemde fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimlerin hız oranı aynıdır. Gelişim süreci çocuktan çocuğa farklılık gösterir. Birçok çocuk için bu yıllar evden grup deneyimlerine ilk kez geçiş, ilk kez aile dışında bir deneyim ve yeni bir fiziksel çevre demektir.

Okul öncesi dönem çocuğu kendini ve çevreyi tanımak, keşfetmek amacıyla çevredeki çeşitli materyallerle oynamak, oyun yoluyla çevreyi tanımak ve araştırma yapmaya ihtiyaç duymaktadır. Okul öncesi eğitim kurumları çocuğun bu tür ilgi ve meraklarına cevap verir. Okul öncesi eğitim programında gün içerisinde uygulanacak çeşitli etkinlikler yer almaktadır. Bunlar, serbest zaman, Türkçe-dil, okuma-yazmaya hazırlık, sanat, drama, fen ve matematik, müzik, oyun ve hareket etkinlikleridir.

Kurumlarda uygulanan tüm bu etkinliklerin çocuğun gelişimini destekleyici birçok amacı vardır. Gün içinde yapılan tüm bu etkinliklerde çocukların oynadıkları oyunlara, seçtikleri oyuncaklara, arkadaşlarıyla iletişimine bakılarak çocuğun iç dünyası anlaşılabilir. Bu şekilde çocuk üzerinde yapılan gözlemler çocuğun gelişiminde gözlenen herhangi bir yetersizlik varsa aile ile işbirliği yaparak önlem alınmasına yardımcı olur.

Okul öncesi eğitiminde uygulanan tüm etkinlikler gelişim alanlarını destekleyecek nitelikte olmalıdır. Gelişim bir bütündür ve tüm yönleriyle ele alınmalıdır. Gelişim karşılıklı etkileşim içindedir ve bir gelişim alanındaki aksaklıklar tüm gelişim alanlarını etkiler.

Okul öncesi eğitimin çocukların bedensel, sosyal-duygusal, dil ve bilişsel gelişimlerini desteklemek için gelişimsel görevleri vardır. Çocukların tüm gelişim alanlarının desteklenmesi için öncelikle sağlıklı bir beslenme programına ihtiyaçları vardır. Kurumda çocuklar bu ihtiyaçlar göz önüne alınarak hazırlanan kahvaltı, öğle yemeği listeleriyle sağlıklı bir gelişimin sürekliliği sağlanır. Kurumlarda yapılan toplu sağlık kontrolleri bedensel gelişimi güvence altına alır ve birçok rahatsızlığın erken teşhis ve tedavi edilmesi olanağını sağlar (Oğuzkan ve Oral, 1992: 5).

Oyun ve müzik etkinlikleri çocuğun büyük kas gelişimine destek olan etkinliklerdir. Sınıf dışında oynanan oyunlarda çocuklar bol oksijen alarak güneşten yararlanırlar. Çocukların, bütün bedensel, organik ve fizyolojik işlevleri sağlıklı bir dengeye kavuşur (Sevinç, 2004:162).

Sanat etkinliklerinde yapılan yırtma-yapıştırma, oyun hamurlarıyla oynama, vb. etkinlikler çocukların küçük kas gelişimini destekler niteliktedir. Müzikli oyunlarda çocukların hem ritm duygusu gelişir hem de bedensel gelişimine katkıda bulunulur.

Tüm bu etkinliklerin dışında çocukların yılsonu gösterileri için yaptıkları müzikli rondlara hazırlanma süreçlerinde çocukların işbirliği yapma, takım içinde çalışma gibi becerileri gelişir. Gösterilerini sunduklarında bir iş yapmanın mutluluğu, başarı hazzını tadarlar, özgüvenleri artar.

Çocuğun yakın çevresinden edindiği genel beğeniye, sağlıklı gelişime ve sosyal uyuma ters düşen davranışlar, alışkanlıklar, etkili bir öğrenme - öğretme süreci ile okul

öncesi eğitim kurumlarında ortadan kaldırılabilir (Oğuzkan ve Oral, 1992:15-16).

Vygotsky ' e göre çocuğun kendi kendine çevresiyle etkileşerek geliştirebileceği bilişsel kapasitenin dışında, çevresindeki yetişkinlerle ve diğer çocuklarla etkileşerek geliştirebileceği bir “gelişmeye açık alan” vardır. Senemoğlu ve Genç' in aktardığına göre; yapılan araştırmalar, bir yetişkin ya da başka çocuklarla sistemli olarak çalışan çocuğun bilişsel gelişiminin ve diğer özelliklerinin zenginleştiğini, beslendiğini ve kapasitenin en üst düzeye çıktığını göstermektedir. Çevresel uyarıcılara açık olan okul öncesi dönem çocuğuna kurumlar, gelişmeye açık alanını zenginleştirecek, bilişsel gelişimini destekleyecek zengin uyarıcı ve öğrenme ortamını sağlar.

Uygulanan etkinliklerde çocuğun soru sorma, araştırma, problem çözme, sıralama, eşleştirme gibi becerileri gelişir. Çocuğun gelecekteki akademik başarısının sağlam temelleri, ancak bu tür yaşantılarla atılabilmektedir (Oğuzkan ve Oral,1992: 10).

Fen ve Matematik, okuma yazmaya hazırlık gibi etkinlikler, çocukların araştırma, gözlem, inceleme gibi becerilerini kullanmasına olanak sağladığı için bilişsel gelişimlerine katkıda bulunur.

Bunun yanında okul öncesi eğitim kurumlarında yer verilen drama etkinlikleri sınıf içindeki çocukların birbirini tanımaya, kaynaşmaya olanak tanırken, öğrenme motivasyonunun da artmasını sağlar. Başkalarıyla iyi iletişim kuran çocuk kendini sosyal yönden yeterli hisseder. Drama etkinliklerinde çocuk duygu ve düşüncelerini ortaya koyar, yaratıcılığı desteklenir, problem çözme becerileri gelişir.

Gün içerisinde yapılan rutin etkinliklerde çocuk grupla iş yapma, sırasını bekleme, kurallara uyma, yardımlaşma gibi alışkanlıkları edinirken, sınıfta yalnızca kendisinin olmadığını, yalnızca kendi duygu ve düşüncelerinin olmadığını, herkesin farklı düşünceleri olabileceğini fark ederek bunları kabul etmesi gerektiğini öğrenir. Tüm bu öğrendikleri çocuğun hoşgörüsünü geliştirir, sabırlı olmayı, farklılıklara saygı duymayı öğrenir. Kısacası yaşam için gerekli olan sosyal becerileri öğrenir ve bu becerilerini okul ortamında geliştirme olanağına sahip olur.

Gürkan (1979) okul öncesi eğitimin çocuğun gelişimine etkileri konusunda yaptığı “ Okul Öncesi Eğitimin İlkokuldaki Etkileri” konulu araştırmasında, okul öncesi

eğitim alan birinci sınıf ğrencilerinin okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre zihinsel, sosyal, duygusal gelişim, beceriler ve ilgiler, fiziksel gelişim ve sağlık yönünden daha iyi durumda olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca okul öncesi eğitim alan çocukların, okul öncesi eğitim almayan çocuklara oranla sosyal davranışlar yönünden daha uyumlu ve başarılı oldukları görülmüştür.

Ergün (2003) bir araştırmasında okul öncesi eğitimin çocuklar üzerindeki olumlu etkisini destekleyen bulgulara ulaşmıştır. Ergün' n çalışmasında ilköğretim birinci sınıf öğretmenleri; okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okul öncesi eğitim almayanlara göre derse daha ilgili ve istekli olduklarını, bir konuyu öğrenme hızında, işlemlerde doğru sonuca ulaşmada, işlemleri akıldan çözmede, anlamadıkları soruları rahatça sormada daha başarılı olduklarını ifade etmişlerdir.

Her ocuğun gelişim hızı, anlaması, özellikleri farklıdır ve her çocuğun belirli bir potansiyeli vardır. Okul ncesi eğitimde eğitim etkinlikleri düzenlenirken çocukların var olan potansiyellerini destekleyici olmasına zen gösterilmelidir. Nitelikli bir okul öncesi eğitim kurumunun özellikleri şu şekilde olmalıdır;

1. Erken ocukluk yaşantılarındaki farklılıkları dikkate alarak tüm çocukların fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişmelerini sağlayacak olanakları mümkün olan en erken zamanda verebilmeli,

2. Çocukların bireysel farklılıklarının tanınmasına ve desteklenmesine, mümkün olan en erken dönemde başlanmalıdır. Erken tanı, gelişme geriliklerini önlemede, etkin müdahale şansı tanınması açısından büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler aşağdaki gelişimsel özelliklere dikkat etmelidir:

- a) Genel ve zgn koordinasyon yetersizlikleri
 - El-göz koordinasyonu
 - Sağ-sol koordinasyonu
- b) Kendisi ve diğerleri arasında iyi ilişkiler geliştirememe
- c) İşitsel, görsel, dokunsal hareket alanlarında duygusal problemler
- d) Anımsama ile ilgili problemler
 - İşitsel bellek
 - Grsel bellek
 - Motor bellek
- e) Dikkati toplama zorluğu

3.Ailenin, çocuğun ilk ve doğal eğiticisi olması nedeniyle eğitim sürecine aktif katılımı sağlanmalıdır (Arı, 2006: 34).

Ayrıca, öğretmen çocukların buldukları yaşlara ait gelişimsel özelliklerini iyi bilmeli ve her çocuğun aile yaşantısı hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Eğitim, sürekliliği olan bir süreçtir. Bu nedenle aileler de eğitime katılmalı, eğitim yalnızca okul saatleri arasında sınırlı kalmamalıdır. Öğretmen, aile ile işbirliği yaptığında çocuk herhangi bir problemle karşılaştığı zaman onun nedenini öğrenerek çözüm yolu bulmakta zorlanmaz.

Peinser - Feinberg ve Burchinal (1997) okul öncesi eğitimin niteliği ile çocuğun bilişsel ve sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, nitelikli okul öncesi eğitim alan çocukların diğerlerinden daha sosyal oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Çocukların yaşları ile birlikte uzman eğitimciler gözetiminde gelişimin hızlı olduğu bu dönemi geçirmeleri gelecek yaşantılarında olumlu sonuçlar vermektedir. Çocuğun öğrenme yeteneklerinde görülen düzensizliklerin nedenlerinin öğrenilmesinde ve bunların düzeltilerek ilköğretime başlamadan giderilmesinde okul öncesi eğitim yardımcı olmaktadır (Wechselberg ve Puyn, 1993: 289). Okul öncesi eğitim kurumları ile aileler uygun etkinlikler ve deneyimler yoluyla çocukları gelecek yaşantılarına hazırlayabilirler.

1.1.3. Sosyal Beceriler

Sosyal birer varlık olan insanlar diğer insanlarla birlikte yaşamak durumundadır. Birlikte yaşamanın en temel gerekliliği; etkili iletişim kurabilmektir. Birlikte yaşayabilmek için toplumun gerektirdiği sosyal kabulü olan davranışlar sergilemek kaçınılmazdır.

Bireyin sosyal kabulü olan davranışlar sergilemesi ve etkili iletişim kurabilmesi için birtakım beceriler edinmesi gereklidir. Sosyal beceriler olarak adlandırılan bu beceriler sayesinde insanlar buldukları topluma uyum sağlar.

Toplumsal ve bireysel yaşam için oldukça önemli olan sosyal becerilerle ilgili ilk bilimsel incelemeler William James' in "Psikolojinin Prensipleri" adlı eserine dayanır. Bu eserde insanların sosyal ilişkilerinde birçok sosyal benliklerin bulunduğu ve

bu benliklerin sosyal ilişkilerimizde nasıl davrandığımızı gösteren kalıplar olduğu tezi öne sürülmüştü(Bacanlı, 1999).

Sosyal beceri kavramının ilk bahsedildiği diğer kavram ise sosyal zeka yani sosyal yeterliliklerdir. Sosyal zeka kavramı Thorndike’ ın ortaya attığı bir kavramdır. Thorndike’ tan önceki araştırmacılar sosyal zeka ve akademik zekayı ayırt etmeye çalışmışlardır. Daha sonra Thorndike (1920) üç tür zekadan bahsetmiştir. Brown ve Anthony (1990)’ e göre bunlar; sosyal, soyut ve mekanik zekadır (Uzamaz,2000: 50). Sosyal zeka; insanları anlama, onlarla başarılı ilişkiler kurabilme yeteneği olarak tanımlanmıştır (Uzamaz, 2000: 50).

Sosyal beceriler kavramıyla ilgili birçok tanımlar yapılmıştır. Yapılan tanımlarda birbirine benzerlik gösteren birçok ortak nokta bulunmaktadır. Sosyal beceri tanımından önce sosyal becerilerle doğrudan ilişkili olan sosyal yeterliliğin tanımını yapmakta yarar vardır. Sosyal beceri ve sosyal yeterlilik kavramları genellikle aynı anlamda kullanılmalarına karşın birbirinden farklıdır (Gresham ve Reschly, 1987).

Mc Fall’ a (1982) göre sosyal beceriler, bireyin toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek amacıyla sergilediği davranışlardan oluşmakta iken; Brockman’ a (1988) göre; bireyin yakın çevresinde yer alan anne, baba, akranlar ve öğretmenleri tarafından bu davranışların bir norm grubu ya da önceden belirlenen bir ölçüte göre karşılaştırılması sonucu elde edilen yargılar sosyal yeterliliği oluşturmaktadır (Çiftçi ve Sucuoğlu,2003: 19).

Bernstein’ ın (1982) aktardığına göre Bates ve Harvey sosyal becerileri, bireyin kişilerarası ilişkilerde hem olumlu hem de olumsuz duygularını, sosyal ödül kaybetme endişesi duymaksızın ifade edebilme becerisi olarak tanımlanmıştır.

Hersen ve Eisler’ a (1976) göre sosyal beceri, bireyin doğal çevrelerinde; okul, ev ve işte başkaları ile başarılı bir şekilde etkileşimde bulunma yeteneğidir (Jenson, Sloane ve Young 1988; Bacanlı, 1999: 20) Sosyal bir varlık olan insanların Hersen ve Eisler’ ın üzerinde durduğu etkili iletişim yeteneğine her durumda ihtiyaçları vardır. Hersen ve Eisler’ a (1976) yakın bir görüşü Gresham ve Eliot (1990) benimsemişlerdir. Gresham ve Elliot’ a (1990) göre sosyal beceriler, kişinin diğerleriyle etkili iletişim kurması ve sosyal kabulü olmayan davranışlardan uzak durmadır.

Tanımları birbirinden farklı olan fakat birbirleriyle ilişkili olan sosyal yeterlilik ve sosyal beceri kavramlarını bir arada incelemek her iki kavramı da daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

Sosyal yeterlilik, toplum tarafından kabul edilen sosyal davranışları sergileme yeteneğini kapsayan geniş bir kavramdır. Sosyal beceri ise belirli bir sosyal ortamda sergilenen davranış biçimidir.

Sargent (1991) sosyal yeterliliği girdi, süreç ve çıktı olarak üç kategoride inceler. Sosyal beceriler de süreç boyutunun üç alt boyutundan biridir.

Sargent' a (1991) göre sosyal yeterlilikte girdiyi bireyin yaşadığı kültürün sosyal değerleri, toplumun gelenekleri, aile üyelerinin rolleri ve sorumlulukları, gelenekler, kişilerarası ilişkilerdeki kurallar, ortama özgü davranışlar, din, ırk gibi kültürel belirleyiciler oluşturmaktadır.

Sosyal yeterliliğin süreç kısmını sosyal etki, sosyal biliş ve sosyal beceriler oluşturur. Sosyal yeterlilik kavramının dıştan gözlenebilen bir boyutu olarak görülen sosyal etkiler; bireyin başkaları tarafından nasıl görüldüğü ve algılandığını gösteren, bireyin başkaları üzerinde yarattığı etki olarak tanımlanmaktadır.

Greenspan' a (1979) göre sosyal biliş; bireyin farklı sosyal ortamlar arasındaki farklılıkları algılaması, bunun sonucunda da her sosyal ortamın özelliklerine uygun sosyal davranışlar ortaya koymasıdır.

Sosyal beceriler, sosyal yeterliliğin gözlenebilir, ölçülebilir diğer bir boyutunu oluşturmaktadır. Sosyal yeterlilik, sosyal beceriyi de içine alan geniş bir kavramdır.

Sosyal beceri kavramının tanımlanması, becerilerin kişilik, zeka, dil, algı, değer, tutum, becerilerin kullanıldığı ortam gibi çeşitli değişkenlerden etkileniyor olması nedeniyle oldukça güçtür. Sosyal becerileri etkileyen değişkenlerin çok olması, farklı disiplin alanlarında çalışılması ve her disiplin alanının kavrama bakış açısında farklılıklar olması nedeniyle çeşitli tanımlamaları yapılmıştır (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 21).

Sorias' a (1986) göre sosyal beceriler; kişinin olumlu ya da olumsuz duygularını uygun biçimde anlatabilmesi, kişisel haklarını savunabilmesi, gerektiğinde

başkalarından yardım isteyebilmesi ve kendisine ters gelen istekleri geri çevirebilmesini sağlayan becerilerdir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 21).

Morgan' a (1980) göre sosyal beceriler, yalnızca diğer insanlarla etkileşimde pozitif ilişkileri başlatmak ve sürdürmek değil aynı zamanda amaçları doğrultusunda başarılı olma yeteneğini de kapsar.

Morrison ve Sandowicz' e (1994) göre sosyal beceriler, hedefe yönelik ve ödül getirici öğrenilmiş davranışlardır.

Kelly (1982) sosyal becerileri; bireylerin kişilerarası durumlarda çevrelerinden pekiştirme elde etmek veya sürdürmek için kullandıkları belirlenebilir öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlamıştır.

Hargie ve diğerleri (1994) sosyal beceriyi; hedefe yönelik, ilişkiler arası duruma özgü, öğrenilebilir ve bireyin kontrolü altındaki davranışlar olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak Hargie ve diğerlerinin sosyal beceri davranışları ile ilgili belirttiği beş temel öge şöyle sıralanabilir:

1. Hedefe yöneliklik,
2. İlişkiler arası özel hedeflere ulaştırıcı,
3. Duruma uygun,
4. Tanımlanabilir davranış ünitesi,
5. Öğrenilebilir ve bireyin bilişsel kontrolü altında olan davranışlardır.

Kelly, Morrison ve Sandowicz , Hargie ve diğerlerinin sosyal beceri tanımlarına baktığımızda hedefe yöneliklik, pekiştirme elde etmek ve öğrenilmiş davranış maddelerinin ortak olduğunu görürüz. Bu tanımlamalarda bahsedilen, pekiştirme elde etmek, ödül getirici olması, hedefe yönelikliği, sosyal becerilerin toplumsal kabul gören davranışlar olduğunu vurgulamaktadır.

Cartledge ve Milburn' e (1983) göre sosyal beceri tanımında ortak öğeler bulunmaktadır. Bunlar;

1. Başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkilerin gelmesini engelleyecek başkalarıyla etkileşimi olanaklı kılacak, sosyal olarak kabul edilebilir olan öğrenilmiş davranışlar olarak sosyal beceriler,
2. Çevrede etki bırakan, hedefe yönelik olarak sosyal beceriler,

3.Duruma özgü ve sosyal içeriğe göre değişen sosyal beceriler,

4.Hem belirli gözlenebilir davranışlar, hem de gözlenemeyen bilişsel ve duygusal öğeler içeren davranışlar olarak sosyal beceriler (Yüksel, 1997: 21).

Gresham (1982) sosyal becerilerin farklı şekillerde tanımlanabileceğini, bu tanımlarda akran kabulü, davranışsal bakış açısı ve sosyal geçerliğin temel alınabileceğini belirtmiştir (akt. Gresham,1997; Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003:21).

1. Sosyometrik ya da akran kabulü temel alınarak yapılan tanım: Sosyal beceri tanımları genelde akran kabulüne dayalı olarak yapıldığından sosyometrik teknikler üzerinde durulmaktadır. Sosyometrik tanımlar araştırmacılara, çocuğun sosyal becerileri hakkında genel olarak fikir verir (Asher ve Hymel,1981; Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 21). Sosyometrik tanımlarda genellikle bireyin sosyal kabulü ve reddi üzerinde durulur. Bu tanımlara göre akranları tarafından kabul edilen bireyler sosyal becerilere sahip, kabul edilmeyen bireyler ise sosyal beceriler açısından yetersizdir (akt.Gresham ve Reschly, 1987; Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 21).

Sosyal beceriler açısından akran kabulünün önemi büyüktür. Akranlar tarafından dışlanmak çocukların sosyal ve duygusal gelişimi açısından olumsuz bir deneyimdir. Bu konuda yapılan boylamsal çalışmalar, akranlar tarafından dışlanma ile yetişkinlikteki ruhsal problemler ve suç işleme oranları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır(Coie, Terry, Lenox, Lochman ve Hyman 1995; Cowen, Pederson, Babigian, Izzo ve Trost, 1973; Kupersmidt ve Coie, 1990; Roff, Sells ve Golden, 1972; akt.Harrist ve Bradley, 2003: 186). Akranlar tarafından dışlanmanın sebepleri akranların istediği gibi davranmamak ve sosyal becerilerden yoksun davranışlardır. Buradan da anlayacağımız gibi sosyal becerileri yetersiz olan çocuklar akranları tarafından dışlanıyor ve gelecekte bu olumsuzluklara neden oluyor.

2. Davranışsal bakış açısıyla yapılan tanım: Bu tanıma göre sosyal beceriler; ortama özgü, ortamdaki olumlu tepki almayı artıran, olumsuz tepki almayı azaltan davranışlardır. Ayrıca sosyal beceriler, iletişim kurma, etkileşimi başlatma, göz kontağı kurma gibi gözlenebilir objektif beceriler olarak tanımlanmaktadır (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 22).

3. Sosyal geçerlik temel alınarak yapılan tanım: Bu tanımda, sosyal becerilerin sonuçları önemlidir. Sosyal beceriler, birey için olumlu sonuçlar sağlayan becerilerdir. Sınıfta

uygun sosyal becerileri (paylaşma, yardımlaşma) gösteren öğrenci akranları tarafından kabul görür, öğretmeni tarafından ödüllendirilir.

Yukarıdaki tanımlara baktığımızda sonuç olarak hepsinin ortak noktası bulunduğunu ve sosyal becerileri şu şekilde açıkladığını görürüz;

Sosyal beceriler, sosyal kabulü olan, yetersizliğinde olumsuz sonuçlara neden olan, gözlenebilir, öğrenilmiş davranışlardır. Bu anlamda tanımlamaları yaparken çok fazla ayırt edici noktalar gözlenmemektedir. Bu nedenle tanım yapılırken ayırt etme yoluna gitmektense ortak nokta bularak tanımlamaları yapmak zaten çeşitli değişkenler nedeniyle tanımlamasında güçlük çekilen sosyal becerileri anlamamızı zorlaştırabilir.

Kratochwill ve French' in (1984) aktardığına göre; Michelson, Sugai, Wood ve Kazdin (1983) sosyal beceri kavramının temelini altı varsayıma dayandırmaktadır (Çetin, Bilbay, Kaymak, 2003: 29). Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır;

- 1.Sosyal beceriler öncelikli olarak gözlemlene, örnek alma, canlandırma ve geribildirim yoluyla kazanılır.
- 2.Sosyal beceriler, belirli sözlü ve sözsüz davranışlardan oluşur.(yardım etme, selam verme, paylaşma, vb.)
- 3.Sosyal beceriler, etkin ve uygun tepkileri, örnek alınan davranışları içerir.
- 4.Sosyal beceriler, sosyal çevreden gelen olumlu tepkilerin artmasını sağlayarak, var olan becerilerin pekişmesine olanak tanır.
- 5.Sosyal beceriler, çevrenin (durum ve ortamın) özelliklerinden etkilenir.
- 6.Sosyal becerilerdeki yetersizlikler belirlenebilir ve duruma uygun eğitim programları hazırlanabilir (Michelson, Sugai, Wood ve Kazdin, 1983; Çetin, Bilbay, Kaymak, 2003:29).

Sosyal becerilerin tanımlamasındaki çeşitlilik sosyal becerileri sınıflamada da görülür.

Merrel ve Gimpel (1998) sosyal becerileri üç kategoriye ayırmıştır. Bunlar;

Kişilerarası Davranışlar: konuşma becerileri, işbirliği yapma, oyun oynama, vb)

Kendisiyle İlişkili Davranışlar: duygularını ifade etme, ahlaki davranış, kendine yönelik olumlu tutum geliştirme, vb.)

Görevle ilişkili davranışlar: sorumlulukları yerine getirme, yönergeleri takip etme, işini tamamlama, bağımsız olarak çalışma, vb.)

Cartledge ve Milburn (1986) Stephens' ın (1978) kapsamı oldukça geniş sınıflamasını geliştirerek sosyal becerileri dört temel kategoride toplamıştır. Bunlar;

Bireyin Kendisiyle İlgili Davranışlar: duygularını ifade etme, davranışlarının sonuçlarını ifade etme, vb.

Görevle İlgili Davranışlar: işini tamamlama, yönergeleri takip etme.

Çevreyle İlgili Davranışlar: çevreyi temiz tutma, tehlikeyle başa çıkma, vb.

Kişilerarası İlişkilerle İlgili Davranışlar: yardım etme, selam verme, vb davranışlar (akt. Merrell ve Gimpel, 1998; Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 22).

Yukarıdaki sınıflamalara baktığımızda her bir becerinin sosyal kabul gören davranışlar olduğunu görürüz. Becerilerin ortak noktalarda birleştiği yalnızca isimlemelerde farklılıklar olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Bu sınıflamaların yanı sıra Calderalla ve Merrel (1997) sosyal becerileri ayrıntılı bir şekilde sınıflandırabilmek için bu konuda yapılan araştırmaları meta analizle değerlendirmişler, çalışmanın sonucunda çocuk ve ergen sosyal becerilerinin beş kategoride toplanabileceğini belirlemişlerdir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 22). Bu sınıflama ve kapsadığı beceriler şunlardır;

Akranlarla İlişkili Beceriler

- Arkadaşlarını takdir etme
- İhtiyaç duyduğu zaman arkadaşlarından yardım isteme veya onlara yardım etme
- Oyuna ve etkileşime arkadaşlarını davet etme
- Arkadaşlarıyla konuşma ve tartışmalara katılma
- Arkadaşlarının haklarını savunma
- Arkadaşlarının duygularına duyarlı olma
- Akranlarıyla yaptığı çalışmalarda liderlik rolünü üstlenme
- Kolaylıkla arkadaşlık kurma
- Espri anlayışına sahip olma

Kendini Kontrol Etme Becerileri

- Kızgınlığını kontrol etme
- Problem ortaya çıktığı zaman serinkanlı olma

- Kurallara uyma, sınırlarını kabul etme
- Uygun düşmeyen durumlarda başkalarıyla uzlaşma
- İyi eleştiriler alma, başkalarının eleştirisini kabul etme

Akademik Beceriler

- Bağımsız olarak çalışma, bağımsız olarak görevlerini başarma
- Öğretmenin yönergelerini dinleme ve gerçekleştirme
- Serbest zamanlarını uygun bir şekilde kullanma
- İhtiyaç duyduğunda uygun bir şekilde yardım isteme

Uyma Becerileri

- Talimatlara uyma
- Kuralları takip etme
- Materyallerini, oyuncaklarını ve kendisine ait olan diğer şeyleri paylaşma
- Ödevini bitirme, diğer sorumluluklarını yerine getirme
- Yapıcı eleştiriye uygun bir şekilde tepkide bulunma

Atılganlık Becerileri

- Başkalarıyla konuşmak için girişimde bulunma
- Oyun oynamak için arkadaşlarını davet etme
- Kendisi için güzel şeyler yapma ve söyleme
- Aşına olmadığı kuralları sorma
- Karşı cinsi ile rahat olma
- Yeni insanlara kendini tanıtmaya
- Duygularını ifade etme
- Çalışmalara ve gruba uygun bir şekilde katılma(Atılgan, 2001: 12-13).

Akkök (1996) ise sosyal becerileri aşağıdaki başlıklar altında toplamaktadır;

İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri: dinleme, konuşmayı başlatma- sürdürme, teşekkür etme, kendini takdim etme, iltifat etme, yardım isteme, özür dileme, yönerge verme, ikna etme.

Grupla İş Yapma Becerileri: başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma, sorumluluk alma, şikayeti iletme.

Duygulara Yönelik Beceriler: kendi duygularını anlama, duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlama, karşı tarafın kızgınlığı ile baş etme, olumlu duygularını ifade etme, korku ile baş etme.

Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerileri: başarısız olunan durumla baş etme, grup baskısıyla baş etme, yalnız bırakılma ile baş etme.

Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri: çevreden bilgi toplama, amaç oluşturma, işe yoğunlaşma.

Saldırgan Davranışlarla Baş Etmeye Yönelik Beceriler: izin isteme, paylaşma, diğerlerine yardım etme, kızgınlığı uygun ifade etme ya da kontrol etme (Çubukçu ve Gültekin, 2006:160).

Sosyal becerilerin tanımında olduğu gibi sınıflamasında da çeşitlilik olduğu görülmektedir. Ancak bu çeşitlilik isimlendirmede farklıdır, yukarıdaki sınıflamalara baktığımızda hemen hemen hepsinin aynı becerileri içerdiğini görürüz.

Mize' a (1995) göre; uygun sosyal becerilerin kazanımı sosyal becerileri anlama, sosyal becerileri davranışlarına yansıtma ve becerileri kullanmayı gerektirir. Sosyal beceri gelişimi yetersiz olan çocukların problem davranışlar sergilediği gözlenmektedir. Yetersiz sosyal beceriler iki şekilde ortaya çıkmaktadır; bazı bireyler sosyal becerileri öğrenememekte, bazıları da var olan becerilerini kullanamamaktadır (Hinshaw, Han, Erhardt ve Huber, 1992; Pehrson, 1990).

Bandura (1977) sosyal davranışlarda beceriyi kazanım ve sergilemenin farklı olduğunu ortaya koymuştur. Gresham(1986) bu ayrımı temel alarak beceri problemlerini dörde ayırmıştır (Oprea, 1997: 41). Bunlar; beceri yetersizliği, performans yetersizliği, kendini kontrol yetersizliği ve beceriyi ortaya koyma yetersizliğidir.

1.Beceri yetersizliği: Beceri yetersizliği, beceriyi kazanma ya da öğrenme ile ilgilidir. Bireyin yetersizliğini belirlemek için beceriyi daha önce kullanıp kullanmadığı araştırılmalıdır. Beceri yetersizliği olan birey diğer bireylerle iletişim kurma sosyal becerisine sahip değildir. Birey kolay arkadaş edinemez ya da arkadaşlarıyla selamlaşmaz. Warger ve Rutherford' a (1996) göre; çocuğun davranışlarındaki bu yetersizlik davranışın çocuğun repertuarında olmamasından kaynaklanır (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 23).

2.Performans yetersizliği: Performans yetersizliği olan birey bir beceriyi nasıl yapacağını bilir, bu beceri bireyin repertuarında vardır, ancak birey bu beceriyi yeterli sıklıkta ve uygun zamanlarda kullanmayabilir. Bireyde performans yetersizliği olup olmadığını anlamak için bireyi gözlemek gerekir. Örneğin, öğrenci gerekli durumlarda yardım istemeyi biliyor, ancak yaşlılarından istemiyorsa; bu beceriyi kazanmış olduğu ancak, her ortamda kullanamadığı söylenebilir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 23). Yetersizlik, beceriyi sergilemek için fırsat olmamasından ya da motivasyon eksikliğinden ortaya çıkabilir.

3.Kendini kontrol yetersizliği: Kendini kontrol yetersizliği, duygusal tepkilerdeki artış yüzünden ortaya çıkabilir. Örneğin, kaygı gibi yoğun duygusal tepkiler bireyin beceriyi öğrenmesini engeller. Kaygı düzeyi yüksek olan birey sosyal ortamlara girmekten çekinir. Kızgınlık gibi duygusal tepkilerde bireyin akranları tarafından reddedilmesine sebep olur. Gresham' a (1988) göre akranları tarafından reddedilen bireylerin çeşitli sosyal ortamlara girmeleri sınırlanmakta, sosyal ortamlarda gözlem yapma ve model alma fırsatı bulamayan bireylerin sosyal beceri yetersizliği söz konusu olmaktadır (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 24).

4.Beceriye ortaya koymada yetersizlik: Kendini kontrol beceri yetersizliğinde birey duygularındaki yoğunluk nedeniyle bir beceriyi öğrenemezken, burada birey öğrendiği sosyal beceriyi duygularındaki fazlalık nedeniyle istenilir düzeyde gerçekleştiremez. Örneğin, çocuk bir başka kişiyle konuşmayı başlatır, ancak sürdüremez (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 24).

Sosyal beceri yetersizliklerini tespit edebilmek için, becerileri değerlendirmemiz gerekmektedir. Beceriler değerlendirildikten sonra bireye uygun olan sosyal beceri müdahale programları uygulanarak becerideki yetersizlikler ortadan kaldırılabilir.

Yapılan tüm tanımları göz önüne alarak sosyal beceriler için şu tanımlı yapabiliriz;

Sosyal beceriler, gözlem ve model alma yoluyla öğrenilir, ortamın özelliklerinden ve çeşitli değişkenlerden etkilenir, bireyin topluma uyum sağlaması için sosyal kabulü olan davranışlardır ve yetersizliğinde akranlar tarafından reddedilme, suç eğiliminde artış, düşük akademik başarı gibi olumsuz sonuçlara yol açar. R. Keitz (1987), eğitimin gelecekte daha iyi bir yaşama rehberlik edebilmesi için bireyin

gereksinim duyacağı kimi becerileri kazandırmasını belirtmekte; bu becerilerin içinde ise sosyal becerilerinde olduğunu vurgulamaktadır, bu nedenle insanlar kendi davranışlarından sorumlu olmayı ve başkalarını da düşünmek için sosyal becerileri de öğrenmelidirler (akt.Cartledge ve diğerleri, 1992; Gültekin ve Çubukçu, 2006:160).

1.1.4. Sosyal Becerilerin Yaşamdaki Önemi

Sosyal etkileşim, insan hayatının en önemli ve ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanlar, hayatlarının her döneminde toplumla iç içe yaşamak durumundadır. Bu nedenle diğer insanlarla etkili iletişim kurabilme önemli bir gereksinimdir. İnsanların sağlıklı sosyal etkileşimler gerçekleştirebilmesi için sosyal becerilere ihtiyacı vardır.

Sosyal becerilere sahip çocuklar; paylaşımcı, özgüvenli, problem çözme becerisine sahip ve akranları tarafından kabul edilen çocuklardır. Akran kabulü çocukların yaşamında olumlu etkilere sahip önemli bir etkendir. Öyle ki; Ladd' e (1990) göre; akranlar tarafından reddedilme çocukların yaşayabileceği en zor duygusal ve sosyal deneyimdir ve çocukları en olumsuz etkileyen konulardan biri akranlar tarafından dışlanmaktır (Harrist ve Bradley,2003: 186). Bulduğumuz toplumlarda kabul edilebilmek için sosyal kabulü olan davranışlar sergilememiz gerekmektedir. Sosyal beceriler de sosyal kabulü olan davranışlardır. Yaşamın en önemli dönemlerinden biri olan okul öncesi dönemde akranlar tarafından dışlanma deneyimi yaşayan bir çocuğun gelecek yaşantısı olumsuz yönde etkilenecektir. Bu konuda Coie, Terry, Lenox, Lochman ve Hyman (1995); Cowen, Pederson, Babigian, Izzo ve Trost (1973); Kupersmidt ve Coie (1990); Roff, Sells, ve Golden (1972) ' ın yaptığı boylamsal çalışmalar, akranları tarafından dışlanan çocukların yetişkinliklerinde ruhsal problemlerle karşılaşacağına işaret etmektedir (Harrist ve Bradley , 2003 :186).

Van Alstyne& Hatcwick ve Waldrop& Halverson' a (1975) göre; sosyalleşmedeki farklılıklar 2 – 2,5 yaşları arasında fark edilir. Bu farklılıkların erken dönemde fark edilmesi önlem almak için önemli bir fırsattır. Sosyal becerilerin uygun şekilde gelişmesinde ve uygun olmayan becerilerin fark edilmesinde okul öncesi eğitim oldukça önemlidir. Okul öncesi eğitime başladığında çocuk ilk kez aileden ayrılıp kalabalık bir ortama gelir. Bu ortamda paylaşmayı, hoşgörülü olmayı, sırasını beklemeyi ve daha birçok sosyal beceriyi öğrenir. Matson, Sevin ve Box' a (1998) göre çocuklar sosyal becerileri akran etkileşimi sırasında öğreniyor. Bu nedenle, kendi yaşıtı

olan birçok çocukla bir arada bulunma fırsatına sahip olan çocukların sosyal becerileri kazanma olasılığı artmaktadır. Sosyal becerilerin problem çözme boyutunu ele aldığımızda ise, insanlar yaşamları boyunca bir çok zorlukla karşılaşır. Bu zorluklarla mücadele edebilmek için de problem çözme, etkili iletişim kurabilme, hoşgörülü olabilmek sosyal becerilerine sahip olunması gerekmektedir. Aksi düşünüldüğünde ise; toplumda mutsuz bireylerin sayısı artar.

Driscoll' un (1994) aktardığına göre Vygotsky, Sosyal Gelişim Teorisi' nde sosyal etkileşimin bilişsel gelişimi etkilediğini, biyolojik ve kültürel gelişimin birbirinden ayrı olmayacağını belirtmektedir (Dabbagh, 1999: 1). Wentzel (1991) çalışmasında, sosyal beceriler ve akademik başarı arasında ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bundan başka; Cartledge& Milburn (1983), Demaray, Ruffalo, Carlson, Busse, Olson, Mc Manus& Levethal (1995), Gresham& Elliot (1989) ve Strain, Cooke& Apolloni (1976) çalışmalarında erken çocukluk dönemindeki sosyal beceri yetersizliklerinin akademik başarıyı olumsuz etkilediğini ortaya koymuşlardır. Tüm bu bulgular Vygotsky' nin Sosyal Gelişim Teorisi' ni destekler niteliktedir. Bulgulara bakıldığında da sosyal becerilerin yaşamda mutlu ve başarılı olmak için vazgeçilmez olduğunu anlaşılmaktadır. Gresham' a (1990) göre; birey sosyal becerilere sahip olmakla akran kabulü, okul uyumu, olumlu benlik kavramı ve akademik başarı gibi bir çok kazanım elde edebilmektedir (Atılğan, 2001: 16).

Sosyal becerilere sahip olmayan bireyler, akranları tarafından dışlanır, paylaşma, hoşgörü, işbirliği yapma, problem çözme gibi becerilerden yoksundur. Akranlar tarafından dışlanmanın çocuğun gelecek yaşantısında olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Grup içinde yalnız kalan çocuk kendini yalnız, güvensiz hissedebilir. Bu nedenle çocuk grup etkinliklerine katılmak istemez ve arkadaşlarıyla oynayamadığı için zamanla okuldan daha sonraki yaşantısında ise bulunduğu çevreden rahatsızlık duyarak ruhsal problemler yaşayabilir. Mize ve Cox (1990) çalışmalarında, işbirliği yapma becerisinin çocukları grup çalışmalarına ve iletişim kurmaya teşvik ettiğini ortaya koymuşlardır. Bu çalışmadan şu sonuca varılabilir; işbirliği yapma sosyal becerisine sahip olmayan bireylerin performansı artırabilecek grup çalışmalarına katılma ve iletişim kurma becerileri de yetersiz olabilmektedir.

Sosyal becerilere sahip olmamanın ve yetersiz düzeyde sahip olmanın bireyin yaşantısını olumsuz etkileyecek sonuçları bulunmaktadır. Sargent' in (1991) aktardığına

göre Gresham, çocukluk döneminde sosyal becerilerde yetersizlikleri nedeniyle yaşlıları tarafından kabul edilmeyen bireylerin yetişkinlik döneminde alkol kullanımında aşırılık, suç işleme oranında artış, arkadaş edinmede güçlük, boşanma ve işsizlik gibi sosyal sorunlar yaşadığını belirtmiştir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 27). Bunların dışında; sosyal beceriler akademik başarının ön koşuludur. Sosyal gelişimin en önemli kavramlarından biri olan sosyal becerilerin kazanımı bireylerin yaşantılarını olumlu yönde etkileyecektir. Gelişim bir bütündür ve gelişim alanları birbirini etkiler ilkelerini sosyal beceri araştırmaları da bir kez daha kanıtlamaktadır. Bu nedenle, gelecekte, sağlıklı, mutlu ve başarılı bireyler hedefleniyorsa insan yaşamının vazgeçilmez parçası olan sosyal beceriler çocuklara öğretilmeli ve yetersiz beceriye sahip çocuklar için gerekli önlemler alınmalıdır. Sosyal becerilerin yaşamdaki önemi; okul öncesi eğitimin önemi yadsınamaz gerçeğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

1.1.5. Aile Tutumları

Çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirebilmesi doğduğu andan itibaren olumlu, tutarlı, sevgi dolu bir aile içinde büyüüp gelişmesine bağlıdır. Çocuğun kişilik özellikleri anne babanın çocuğa karşı tutumunu, anne babanın tutumu ise çocuğun kişilik ve buna bağlı olarak tüm gelişim alanlarını etkiler. Orlansky (1949) aile tutumları ve çocuğun kişilik gelişimi üzerine yaptığı araştırmasında, ailenin çocuğa karşı tutumlarıyla çocuğun kişilik gelişimi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Oprea, 1997: 23).

Kişilik, bir insanı başkalarından ayıran ve duyuş, tutum ve davranış örüntülerini içeren ruhsal özelliklerdir. Belli bir kişilik yapısında olan kişi, belli durumlarda tutarlı ve önceden az-çok kestirilebilen tepkiler gösterir(Lindzey, 1987; Savran, 1997:171).

Tutum ise, yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkiye sahip ruhsal ve sinirsel hazırlık durumudur (Freadman ve Sears, 1989; Savran, 1997: 171). Herhangi bir bireye veya olaya karşı geliştirilen tutum bilişsel ve duygusal öğeleri içerir. Bu duygusal öğeler bireyin kişilik özellikleriyle ilişkilidir. Bu nedenle kişilik özellikleri tutumları etkiler.

Yaşamın ilk altı yılını kapsayan okul öncesi dönemde çocuğun gelişimi oldukça hızlıdır ve tüm gelişim alanlarının olduğu gibi kişilik gelişiminin temelleri de bu dönemde atılır. Freud'un psikoseksüel gelişim kuramına göre; normal gelişimin sağlanması için, gelişimin her döneminde bireyin temel ihtiyaçlarının doyurulması gerekmektedir. Eğer temel ihtiyaçlar karşılanmazsa kişilik gelişimi engellenir (Senemoğlu, 2005:72). Bu dönemde çocuğun her yönden iyi yetişmesinde en önemli görev anne ve babalara düşmektedir. Anne ve babaların bu görevi yerine getirebilmesi için çocuk yetiştirmeye karşı olumlu tutumlar geliştirmesi gerekmektedir.

Anne-baba tutumlarının en belirgin iki özelliği "duygusal ilişki boyutu" ile "denetim boyutu"dur. Duygusal ilişki boyutunda çocuğu merkez alan kabul edici tutumdan, reddedici tutuma kadar geniş bir şekilde farklılıklar görülür. Denetim boyutu da kısıtlayıcı tutumdan hoşgörülü tutuma kadar geniş bir alanı kapsar(Yavuzer, 1990: 123). Alan yazında anne baba tutumları çeşitli yönlerden ele alınarak incelenmiştir.

- Otoriter Aile Tutumları: Bu tür aileler çocuklara katı, değişmez kurallar koyarak çocuktan bu kurallara kayıtsız şartsız uymasını bekler. Çocuk, kurallara uymadığında cezalandırılır. Çocuk sürekli bir denetim ve baskı altındadır. Çocuktan yaşının üzerinde olgunluk beklenir. "Zor yoluyla denetleme" ve "sevgi esirgeyerek denetleme" boyutlarının hakim olduğu otoriter aile ortamında, denetlenen çocuk hangi davranışın hangi tepkiyi alacağı hakkında bir fikre sahip değildir. Dolayısıyla, çocuğun, kaygılı bir belirsizlik içinde aşırı isyankar ve aşırı itaatkar olması mümkündür (Yavuzer, 1998: 29). Bu tür ailelerde yetişen çocuklar doyumsuz, özgüveni düşük ve asosyaldirler (Baumrind, 1989; Haris, 1998:18). Aynı zamanda bu çocuklar akranlarla iletişimde çekingen ve utangaçtırlar. Bu özelliklerin çoğu izin verici anne-babaların çocuklarında da görülmektedir (Maccoby ve Martin,1983; Darling ve Steinberg, 1989; Haris, 1998: 23).
- Demokratik Aile Tutumları: Demokratik aile tutumu sevgi ve bağımsızlık temelleri üzerine kurulmuştur. Aile kararlarında anne-baba çocuğa söz hakkı tanır, çocuğu dinler. Çocukla sözlü iletişime önem verir, istekleri arkasında yatan nedenleri tartışır. Çocuğa uyguladığı kuralların nedenlerini açıklar. Bu tür ailelerde hem ailenin hem de çocuğun hakları dikkate alınır (Baumrind, 1968; Haris,1998: 19).

Baumrind(1989), aile tutumları ve çocuklara etkisi üzerine yaptığı çalışmalarda, demokratik tutumu benimseyen ailelerin çocuklarının izin verici ve otoriter tutumu benimseyen ailelerin çocuklarına oranla daha sosyal, özgüveni ve özdenetimi yüksek, kendini iyi ifade edebilen, sosyal ve akademik yönden başarılı oldukları bulgusuna ulaşmıştır(Haris,1998: 20).

- İzin verici Aile Tutumları: Bu tür aileler çocuklarına çok fazla özgürlük verirler, kontrol etmezler, çocuğun her istediğini yapar. Çocuklar bütün konularda kendileri karar verir (Baumrind, 1966; Harris: 22).Bu tutumun benimsendiği ailelerde çocuğun davranışlarına sınır getirilmez, kurallar koyulmaz. Çocuk, kuralları önemsemediği için okuldaki kurallara da uyum sağlayamaz. Bu nedenle inatçı, bencil ve sorumsuz bir kişilik geliştirir. Bu çocuklar sosyal ilişkilerinde de başarısızdır. Bazı durumlarda da aktif, dışa dönük ve yaratıcı oldukları gözlenmiştir (Maccoby ve Martin, 1983; Steinberg ve ark, 1989; Demiriz ve Öğretir; 2007:108). Maccoby ve Martin' e (1983) göre izin verici tutumun çocuğa olumlu etkilerinden çok olumsuz etkileri vardır. Bu tür ailelerde yetişen çocuklar, bağımsız iş yapabilme yeteneği düşük ve saldırgan olur.

- Koruyucu Aile Tutumları: Bu tür aileler çocuğu gereğinden fazla korur, kontrol eder ve özen gösterir (Yavuzer, 1998: 31). Çocuğun tüm ihtiyaçları ailesi tarafından karşılanır, bağımsız iş yapmasına izin verilmez. Bu nedenle çocuk kendine güvensiz olur. Anne ve babalar çocuğun hayatı ile ilgili tüm kararları çocuk adına kendileri verir, bağımsız bir birey olmasını kabullenemezler. Daha çok anne-çocuk ilişkisinde ortaya çıkan aşırı koruyuculuğun sebebi annenin duygusal yalnızlığıdır. Anne çocuğun tüm işlerini kendisi yapar. Çocuğa yardım ettiğini düşünür ancak gerçekte kendi yalnızlığını ve mutsuzluğunu telafi etmektedir (Yavuzer,1998: 32).

Bu tür ailelerde yetişen çocuklar aşırı bağımlı, öz güveni düşük, utangaç ve sosyal ilişkilerinde başarısız olabilirler.

- İlgisiz ve Kayıtsız Aile Tutumları: Maccoby ve Martin' in (1992) aktardığına göre; bu tür tutumu benimseyen aileler çocuğuna karşı ilgisizdir, çocuğu önemsemez ve onunla iletişim kurmaya çalışmaz. Çocuğa karşı sorumsuzca davranır, yalnız bırakır ve çocuğu sürekli ihmal eder. Çocuklarına hiçbir kural koymaz ve sürekli hatalarını yüze vururlar. Böyle bir ailede yetişen çocuğun, sürekli eleştirildiği için özgüveni düşük

olması beklenir. İlgisiz ve kayıtsız aile tutumu çocuğun saldırganlık eğilimini güçlendirmektedir (Yavuzer, 1998: 33).

- Dengesiz ve Kararsız Aile Tutumları: Dengesizlik, tutarsızlık anne babanın çocuğa karşı davranışlarında olabileceği gibi, anne-babanın çocuk yetiştirme anlayışları arasında da olabilir. Bu tür ailelerde anne ve babanın, çocuğun hangi davranışını ne zaman onaylayacağı ya da cezalandıracağı belli değildir. Bu onay ve ceza durumları anne ve babanın ruhsal durumuyla ilgilidir. Bazen annenin onayladığı davranışı baba onaylamayabilir. Bu tutumu benimseyen ailelerde yetişen çocuklar dengesiz ve kararsız kişilik geliştirirler, kendilerine güvenleri yoktur, kararsız, çekingen olabildikleri gibi asi davranışlarda sergileyebilirler (Özdoğan, 1997; Craig ve Kermis,1995; Pardeck ve Pardeck,1988; Demiriz ve Öğretir; 2007:109).

Baumrind (1968) demokratik aile tutumu içinde yetişen çocukların sıcakkanlı, sevecen, mantıklı, uyumlu, özdenetimi ve özgüveni yüksek çocuklar olduğunu ortaya koymuştur. Otoriter aile tutumu içinde yetişen çocukların ise özgüveni düşük, pasif, güvensiz ve insanlarla iyi ilişkiler kuramayan çocuklar olduklarını belirtmiştir. İzin verici tutumu benimseyen ailelerin çocuklarının ise, kontrolsüz, disiplinsiz, aşırı özgür, bağımlı ve asi davranışlar gösteren çocuklar olarak yetiştiklerini belirtmiştir (Summers,1989; Dinçer, 1993: 20).

Sağlıklı aileler, sağlıklı ve nitelikli toplumları oluşturur. Çocukların sağlıklı ilişkilerin olduğu bir aile ortamında yetişmesi onların gelişimleri, ruh sağlığı açısından önem taşımaktadır. Anne-baba tutumları, çocuğun kişiliğinin oluşumunda büyük önem taşır. Anne-baba-çocuk üçgeni sevgi temeline dayanmalıdır. Özdeşim modeli olan anne ve baba çocuğa nasıl bir davranış türü uygularsa benzer davranışı da onda görecektir (Yavuzer, 1998: 34).

1.1.6. Sosyal Beceriler ve Aile Tutumları

Sosyalleşme, bireylerin belirli bir grubun işlevsel üyeleri haline geldikleri ve grubun diğer üyelerinin değerlerini, davranışlarını ve inançlarını kazandıkları (Gander ve Gardiner, 1998) doğumdan itibaren başlayan bir süreçtir. Aileler çocukların ilk sosyal davranış modelleridir ve anne-baba davranışları çocukların sosyal gelişiminde ilk

etkendir. Çocuklar, okula başlayana kadar birçok sosyal beceriyi anne-babalarından öğrenir.

Anne-baba tutumlarının çocuğun gelişimindeki önemi günümüze kadar birçok araştırmacı tarafından ortaya konmuştur (Hartup,1990; Hamel, 1999: 12). Günümüzde de hala bu araştırmalar devam etmektedir.

Davranışçı bir kuramcı olan Watson (1920) aile çevresinin çocuğu nasıl şekillendirdiğinin üzerinde durmuştur. Watson, insanın çocukluğundan itibaren çevresindeki belli uyarıcılarla belli tepkilerin birleşmesi sonucu koşullanma yoluyla, uyarıcı-tepki bağlarının birbiri üstüne dizilmesiyle davranışlarının meydana geldiğini savunur (Senemoğlu, 2005:112).

Watson ' a göre; “ insanlar doğmaz yaratılırlar; bir başka deyişle, bir bebek koşullanma yoluyla trapezci, müzisyen, suçlu bir yetişkin haline getirilebilir(Watson, 1966; Senemoğlu, 2005:112).

Watson'un kuramından da anlayacağımız gibi çocuğun gelişiminde ailenin ve çocuğun çevresinin önemi büyüktür.

Erikson (1963) psikososyal gelişim kuramında, gelişimde her birine belirli bir psikososyal dönüm noktasının eşlik ettiği, bütün yaşama uzanan ardışık sekiz evreden bahseder. Erikson'a göre, sonraki bütün kişilik gelişimi ve uyumu daha önceki gelişimden ve uyumdan evrimleşir ve ilk yaşantılar bir kişinin gelecekteki kimliğinin kolaylaştırır ya da tehlikeye sokar (Gander ve Gardiner, 1998: 218-294).

Bandura ve Walters (1963) sosyal öğrenme ve kişilik gelişimini açıklamıştır. İki kuramcının da önemli üzerinde durduğu konu, çocukların sosyal becerilerini ailenin davranışlarını taklit ederek, model alarak geliştirdiğidir.

Bandura (1986), kendi yaklaşımına sosyal biliş kuramı der. Bandura' nın kuramı karşılıklı determinizm üzerinde durur. Bu determinizmde, davranışın ödüllendirme ve cezalandırma gibi dışsal belirleyicileri ile inançlar, düşünceler ve beklentiler gibi içsel belirleyicileri hem davranışı hem de sistemin diğer parçalarını etkileyen bir etkileşim sisteminin parçasıdır (Atkinson ve Atkinson, vd. 2002: 468). Bandura' nın dışsal belirleyiciler olarak vurguladığı bireyin çevresidir. Örneğin, bir sınıfta çocuğun çevresini akranları ve öğretmeni oluşturur. Akranlarıyla oyun oynarken sürekli oyunu

bozan bir çocuk düşünelim, bu çocuk akranları tarafından bir sonraki oyuna alınmamakla cezalandırılır. Diğer taraftan bu çocuk oyunda sorun çıkarmıyorsa akranları tarafından her oyuna alınarak ödüllendirilir. Kısaca, sosyal kabul gören davranışlar sergilendiğinde ödüllendirilir, kabul görmeyen davranışlar cezalandırılır.

Bandura' nın kuramında temel nokta, davranışların gözlem yoluyla kazanılmasıdır. Birey okula başlayana kadar ilk çevresi ailesidir. Okula başladığında ise bu çevre genişler, akranlar, öğretmenler, okulda çalışan personel çocuğun yeni çevresini oluşturur. Yukarıda bahsettiğimiz örnekteki olumlu ve olumsuz davranışları çocuk ilk çevresi olan aileden öğrenir.

Watson, Erikson ve Bandura' nın kuramları yetişkin modellerinin çocuğun sosyal davranışlarına etkilerini açıklamaktadır. Freud ve Psikoanalitik yaklaşımın diğer öncüleri erken çocukluk yıllarındaki anne-baba, çocuk etkileşiminin önemini vurgulayan öncü kuramcılardır (Calvin S. ve dğr.; Akbaba, 1988). Tüm bu kuramlar ailenin çocuk yetiştirme tutumlarına rehberlik etmektedir.

Doğumdan itibaren çocuk, etrafını saran fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlamaya çalışırken, bu süreçte en büyük desteği anne ve babasından alır. Anne-baba, çocuğun kişiliğinin oluşumunda temel rolü olan özdeşim modelleridir. Çocuk bu özdeşim modellerini kendine örnek alır (Yavuzer, 1990) ve davranışları anne-babasını gözleyerek öğrenir.

Çocuğun ilk sosyal ilişkisi annesiyledir (Hamel, 1999: 15). Bebeklik döneminde anneye bağımlılık çocuğun ilk karşılıklı ilişkisidir (Ainsworth, Bell ve Slayton, 1971). Bu ilişki sırasında çocuk annesiyle olan etkileşimini içselleştirir ve gelecek ilişkilerinin kalitesini belirler (Hamel, 1999: 15) Son yapılan araştırmalar da babanın da en az anne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır (Kımmet, 2005: 464) .

Anne ve babaların çocuk yetiştirmeye karşı tutumları, çocuğa davranışları çocuğun zekasını, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimini etkilemektedir. Bu, sosyal öğrenme kuramcıları ve psikoanalitik kuramcılar tarafından da önemle üzerinde durulan bir noktadır.

Hamel' in aktardığına göre; Parke, Mac Donald ve Bhavnagri (1988) ailelerin, çocuğun sosyal davranışlarını dolaylı ve doğrudan etkilediğini belirtmektedir. Ailenin

dolaylı olarak etkilediği çocuğun sosyal becerileridir. Doğrudan etkiler ise ailenin çocuğun ilişkilerini yönetmeye başladığı zaman ortaya çıkar.

Dolaylı Etkiler:

Çocuğun akranlarıyla ilişkilerinde aile ve çocuk ilişkisinin kalitesi, aile çevresi ve aile tutumları çocuğun ilişkilerini etkileyen dolaylı etkilerdir (Hamel, 1999: 15). Maccoby' e göre (1992) aile ve çocuk ilişkisinin iyi olması, çocuğun sevgi verilen, demokratik bir ortamda yetişmesi çocuğun gelecek yaşantısındaki sosyal yeterliliğini dolayısıyla sosyal ilişkilerini olumlu yönde etkiler.

Mize ve Pettit (1997) 3-6 yaş arası çocukların oyunu esnasında anne ve çocuk etkileşim tarzını incelemişlerdir. Çocukların sosyal becerileri öğretmen gözlemine dayalı olarak ve sosyometrik tekniklerle değerlendirilmiştir. Mize ve Pettit, aile – çocuk ilişkisinin kalitesinin karşılıklı, açık iletişime bağlı olduğunu ve ailenin çocukla iletişim tarzının çocuğun akranları tarafından kabul edilmesi, sosyal yeterliliğiyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca, çocuğun oyunu sırasında çocukların karşılıklı etkileşimini gözlemenin çocuğun sosyal beceri gelişimi hakkında bilgi verdiği sonucuna varmışlardır (Hamel, 1999: 15).

Youngblade ve Belsky (1992) 5 yaş dönemindeki çocukların arkadaşlarıyla yakın ilişkiler geliştirmesiyle 1-3 yaş arasında bu çocukların anneleriyle bağlanma kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda, 1-3 yaş arasında annesiyle yakın ilişkileri olan çocukların 5 yaşına geldiklerinde arkadaşlarıyla da iyi ilişkiler geliştirdiği ortaya konmuştur. Youngblade ve Belsky (1992) bu bulgulara dayanarak şu sonuca varmıştır; çocuklar sosyal bilişi anneleriyle bebeklik döneminde edindiği yakın ilişkileri sonucu kazanır (Hamel, 1999: 16).

Aile tutumlarını üç boyutta ele alan Baumrind (1973), aile tutumları ile çocuğun araşsal yeterliliği arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Baumrind' e göre demokratik tutumu benimseyen aileler çocuğa davranışlarının nedenlerini, sonuçlarını açıklar, çocuk karşılıklı olumlu ilişkilerin olduğu bir aile ortamında yetişir. Bu tür aileler demokratik bir ortam yaratarak çocuğun sosyal gelişimine destek olur. Otoriter aileler katı, değişmez kurallarıyla çocuğun bağımsızlığını sınırlar. Diğer taraftan, izin verici aileler çocuğun tüm davranışlarını kabul eder, çocuk tüm kararlarında bağımsızdır. Bu tutumlardaki farklılıklar çocuğun sosyal yeterliliğini etkiler. Örneğin, bir anne

çocuğundan erken yaşlarda beklenti içinde olduğunda ve davranışları çocuklarına hiçbir fayda sağlamadığında çocuk daha sonraki yaşlarda sosyal yeterliliğe ulaşır (Kuczynski ve Kochanska, 1995).

Abell, Clawson, Washington, Bost ve Vaughn (1996) çocuk merkezli, demokratik, çocuğun kararlarını destekleyen ve cezaya mümkün olduğunca az yer veren ailelerin çocukları sosyal açıdan daha yeterli olduğunu ifade etmişlerdir (Hamel, 1999: 16).

Sonuç olarak, yapılan araştırmalara bakıldığında ailenin çocuğa karşı davranışlarının ve tutumlarının çocuğun sosyal yeterliliğini dolaylı yoldan etkilediği görülmektedir. Bunların yanında çocuğun çevresinin ve aile alışkanlıklarının çocuğun gelişimini etkileyen faktörler olduğundan da söz edilebilir.

Doğrudan Etkiler:

Aileler, çeşitli yollarla çocukların akranlarıyla olan ilişkilerini etkileyebilir. Ladd ve diğerlerine (1993) göre; aile, çocuğun çevresiyle olan ilişkilerini, çocuğun akranlarıyla oyunlarını etkiler ve çocukla akran ilişkileri hakkında konuşur. Bu yollarla aile, çoğu zaman çocuk yerine arkadaş, oyun seçimi yaparak çocuğun ilişkilerini, seçimlerini yönetir.

Ladd ve Golter' a (1988) göre; aileler çocuğun arkadaşlık ilişkilerinde çocuğa yardım ettiğinde çocuk birçok arkadaş edinir.

Thompson ve diğerlerine (2002) göre; akranları arasında popüler olan çocukların kavrama yetenekleri yüksek ve bu çocuklar uygun sosyal becerilere sahiptir. Popüler çocukların sosyal becerilerinin iyi olması, akranlarını bu çocuklara doğru çeker ve çocuklar onlarla birlikte olduklarında daha çok eğlenirler.

Tüm bu doğrudan ve dolaylı etkilerin yanında aile tutumlarının çocukların sosyal becerilerini nasıl etkilediği konusunda birçok araştırma bulunmaktadır.

Araştırmalara bakıldığında ailenin alışkanlıkları, davranış ve tutumlarının çocuğun sosyal davranışlarında doğrudan ve dolaylı etkileri olduğu görülmektedir.

Okul öncesi dönemde çocuklar, anne-babaları ve akranlarıyla kurdukları iletişim sonucunda yeni etkileşim yollarını öğrenirler (Hohmann ve Weikart, 1995: akt, Yazıcı, Ömeroğlu ve Dere, 2005).

Çocuğun içinde bulunduğu ortamın çocukla sürekli bir etkileşim içinde olması gelişiminde de etkili olmaktadır (Sameroff, 1979). Bu da çocuğun en yakın çevresi olan ailenin çocuğun gelişiminde ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Sosyal birey olmayı öğrendiği okul öncesi dönemde çocuk, kendine bir özdeşim modeli arar. Çocuğun özdeşim yapacağı model büyük olasılıkla anne veya babadır. Çünkü, ailedeki ilişkilerin temeli anne – baba üzerine kuruludur. Sürekli çatışma halinde olan bir ailede büyüyen çocuk saldırgan davranışları özdeşim modelinden öğrendiği için okul yaşantısında büyük olasılıkla davranışları nedeniyle akranları tarafından dışlanır. Bu nedenle ailelerin çocuk eğitiminde ve aile içinde tutumlarına dikkat etmeleri, uygun aile tutumlarını sergilemeleri gerekmektedir. Olumsuz anne – baba tutumları çocukların sosyal becerilerini ve tüm yaşantısını olumsuz etkileyecektir. En sağlıklı ve etkin tutum dengeli düzeyde sevgi, hoşgörü ve disiplini içermelidir.

Çocukların kalıtımla getirdikleri özelliklerin ne kadar gelişeceği, nasıl biçimleneceği ve daha sonraki yılları ne derece etkileyeceği, ailenin sosyo - ekonomik ve sosyal kültürel niteliğinin çocuklarına sağladığı yararlar, aile bireylerinin birbirleriyle ve çocuklarıyla olan ilişkisi, çocuk yetiştirme tutumları, sözel iletişim biçimleri, nasıl bir model oluşturdukları, sağlık, beslenme, gelişim ve eğitim konularındaki bilgiler gibi aile ortamıyla ilgili pek çok değişkene bağlıdır (Honig, 1990, akt .Şahin, 2005). Aile, yetiştirme biçimleri ve tutumlarıyla çocuğun kişiliğinin oluşumunu büyük ölçüde etkilerken toplumsal değerleri de çocuğa aktararak sosyalleşmesine yardımcı olur (Yavuzer vd., 1990).

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Okul öncesi dönem, çocuğun bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimi alanında birçok beceriyi kazandığı dönemdir. Gelişimin doğuştan, yani anne babadan alınan genler tarafından mı, yoksa beslenme, öğrenme gibi çevresel etmenler tarafından mı belirlendiği sorusu en çok tartışılan sorulardan biridir. Günümüzde en çok kabul edilen görüşe göre; hem kalıtsal etmenler hem de çevresel etmenler gelişimi birlikte belirler.

Önemli olan hangisinin ne oranda belirlediği değil, her bir etmen grubunun gelişim sürecini nasıl etkilediğidir (Önder, 2003: 30).

Çocuğun eğitimi açısından en önemli etmen çevresel etmenlerdir. Kalıtım için yapılabilecek bir şey yoktur ancak çeşitli çevresel koşulları eğitim için uygun hale getirmek, düzenlemek, düzeltmek mümkündür.

Çocuğun ilk çevresini ailesi oluşturur. Aile, çocuğun ilk davranış modelleridir. Bu nedenle ailenin davranışları, çocuğa karşı tutumları çocuğun gelişimini ve gelecekteki ilişkilerinin kalitesini belirleyen önemli değişkelerdendir. Sevginin verildiği, demokratik bir ortamda yetişen çocuklar toplumda olumlu ilişkiler kurup sürdürebilir, özsaygısını geliştirerek başkalarının haklarına saygı göstermeyi, sorumluluk almayı öğrenir. Diğer taraftan, sevgi ve güven dolu bir ortamda bulunamayan çocukların bağımsız kişilik geliştirmesi, gelecekte olumlu ilişkiler kurması oldukça zordur.

Okul öncesi eğitim kurumları çocukların bedensel, psiko-motor, sosyal, duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerine yardımcı olan, onları ilkokula ve gelecekteki toplumsal yaşama hazırlayan bunu da anne-babaların desteğiyle ve gerektiğinde onları da eğiterek yapan, eğitim kurumları olarak işlevlerini yerine getirmektedirler (Kandır, 2001: 1).

Okul öncesi eğitim kurumları çocuklar için bir anlamda "oyun yerleri" olarak düşünülmelidir. Çünkü bu çağda çocukların en önemli gereksinimlerinin başında oyun gelmektedir. Çocuklar oyun oynayarak gelişmekte, öğrenmekte ve olgunlaşmaktadır. Bu nedenle çocukların oyun içinde eğitimi bu kurumlarda planlı ve sistemli bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları, çocuklara uygun oyun ortamı sağlarken, aynı zamanda toplumsal bir ortam hazırlamaktadır. Böylelikle çocuklar oyun içinde girdikleri toplumsal ilişkilerle kurallara uyma, paylaşma, sorumluluk alma ve işbirliği yapma (Kandır, 2001: 2) gibi sosyal becerileri öğrenmektedir.

Bu araştırmanın anne ve babalarla yapıldığı da göz önüne alınarak okul öncesi eğitimin, sosyal becerilerin ve aile tutumlarının çocuğun gelecek yaşantısını etkileyen önemli değişkenler olduğu konusunda toplumu bilgilendirmek hedeflenmiştir. Bu araştırma ile okul öncesi eğitimin çocuğun sosyal becerileri üzerinde etkisi olup olmadığını incelemek, aile tutumları ile çocukların sosyal beceri düzeyleri arasındaki

ilişkiyi tespit etmek ve çeşitli değişkenlerin çocukların sosyal beceri düzeylerinde farklılık yaratıp yaratmadığını incelemek amaçlanmıştır. Okul öncesi eğitimin, çocuğun sosyal becerilerine olumlu yönde katkıda bulunduğunu çocuklarını okul öncesi eğitim kurumlarına göndermeyen ailelere göstererek, aileleri bu konuda bilinçlendirmek ve anne- baba tutumlarının çocuğun sosyal beceri düzeyi ile ilişkili olduğunu ortaya koyup ailelerin çocuk yetiştirme konusunda bilinçli hale gelmelerini sağlamak araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

1.3. PROBLEM CÜMLESİ

Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencileri ile okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır, çocukların sosyal beceri düzeylerinde bazı değişkenler açısından farklılaşma gözlenmekte midir, çocukların sosyal beceri düzeyleri ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu arasında bir ilişki var mıdır?

1.3.1. Alt Problemler

Problem cümlesinin daha ayrıntılı incelenmesi için aşağıda belirtilen alt problemler oluşturulmuştur.

1. Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
2. Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri;
 - a) okul öncesi eğitim kurumunun türü
 - b) okul öncesi eğitime başlama yaşı
 - c) cinsiyet
 - d) kardeş sahibi olup olmama
 - e) annenin eğitim durumu
 - f) babanın eğitim durumu
 - g) annenin çalışıp çalışmaması değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri;
 - a) cinsiyet
 - b) kardeş sahibi olup olmama
 - c) annenin eğitim durumu

d) babanın eğitim durumu

e) annenin çalışıp çalışmaması değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

4.a) Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu değişkeni arasında bir ilişki var mıdır?

b) Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu değişkeni arasında bir ilişki var mıdır?

1.4. DENENCELER

Araştırmanın, problem ve alt problemlerine dayalı olarak belirlenen denenceleri aşağıda yer almaktadır.

1. Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

2.Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri;

a) okul öncesi eğitim kurumunun türü değişkenine göre farklılaşmaktadır.

b) okul öncesi eğitime başlama yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır.

c) cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.

d) kardeş sahibi olup olmama değişkenine göre farklılaşmaktadır.

e) annenin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.

f) babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.

g) annenin çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmaktadır.

3.Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri;

a) cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.

b) kardeş sahibi olup olmama değişkenine göre farklılaşmaktadır.

c) annenin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.

d) babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.

e) annenin çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmaktadır.

4.a) Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu değişkeni arasında bir ilişki vardır.

b) Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu değişkeni arasında bir ilişki vardır.

1.5. SINIRLILIKLAR

- 1.Araştırma, 2007-2008 eğitim-öğretim yılında Denizli ili merkez İlköğretim okullarından tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 401 ilköğretim birinci sınıf öğrencisi ve bu öğrencilerin anne-babaları ile sınırlıdır.
- 2.Öğretmenlerin gözlemleri kapsamında, çocukların ilköğretim birinci sınıfta gösterdikleri sosyal beceriler ile sınırlıdır.
- 3.Sosyal beceriler, ölçme aracının ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
4. Anne-baba tutumları Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği' nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.6. SAYITLILAR

- 1.Araştırmaya katılan öğretmenlerin, çocukların sosyal becerilerine ilişkin davranışlarını objektif olarak gözlediği varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan öğretmen ve anne-babaların ölçme araçlarında yer alan soruları yansız olarak cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.7. TANIMLAR

Okul Öncesi Eğitim: 0-72 ay çocukların; tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri doğrultusunda yönlendiren, duyguların gelişimini ve algılama gücünü artırarak akıl yürütme sürecinde ona yardımcı olan ve yaratıcılığını geliştiren, kendini ifade etmesini ve öz denetimlerini kazanmasını sağlayan, sistemli bir eğitim sürecidir (Yılmaz, 2005).

Sosyal Beceri: Başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkiler gelmesini önleyerek, başkalarıyla iletişimi mümkün kılan, sosyal açıdan kabul edilebilir, çevrede etki bırakan, hedefe yönelik, sosyal içeriğe göre değişebilen hem belirli gözlenebilir hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlardır (Yüksel, 1997).

Bu araştırmada sosyal beceriler olarak aşağıdaki altı alt boyut esas alınmış; okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri altı alt boyuta göre değerlendirilmiştir.

1. İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri
2. Grupla İş Yapma Becerileri

3. Duygulara Yönelik Beceriler
4. Stresle Durumuyla Başa Çıkma Becerileri
5. Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri
6. Özdenetimi Koruma Becerileri

Tutum: Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1977).

Anne –baba tutumu: Anne ve babanın çocuklarına karşı takındıkları olumlu ve olumsuz tavırlar (Dinçer, 1993).

Bu araştırmada aile tutumları olarak aşağıda yer alan beş alt boyut esas alınmış, anne-baba tutumları beş alt boyuta göre değerlendirilmiştir.

1. Aşırı Koruyucu Annelik
2. Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma
3. Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi
4. Aile İçi Çatışma
5. Sıkı Disiplin

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, sosyal beceriler, okul öncesi eğitim ve anne-baba tutumları ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalar yer almaktadır.

2.1.1. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar:

Demiriz ve Öğretir (2007) alt ve üst sosyo – ekonomik düzeyde bulunan 10 yaş çocukların anne tutumlarını incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak “Genel Bilgi Formu” ve “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, 143 kız, 157 erkek olmak üzere toplam 300 çocuk ve bu çocukların annelerinden oluşmaktadır. Araştırma bulgularına bakıldığında, alt sosyo -ekonomik düzeydeki annelerin daha koruyucu, annelik rolünü daha fazla reddeden, aile içinde daha geçimsiz oldukları ve daha sıkı disiplin uyguladıkları görülmüştür. Bunun yanında, çocukların cinsiyetlerine göre anne tutumları incelendiğinde istatistik anlamda bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Sarı (2007) çalışmasında, anasınıfına devam eden 5 – 6 yaş grubu çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisini incelemiştir. Çalışmanın örneklemi, devlet okullarından 370 çocuk ve anneleri, özel okullardan ise 330 çocuk ve anneleri tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilerek oluşturulmuştur. Çalışmada, ailenin ve çocukların demografik bilgilerini elde etmek amacıyla “Genel Bilgi Formu” , annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek için “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI)” ve çocukların sosyal uyumlarını belirlemek için “Sosyal Uyum Ölçeği” kullanılmıştır. Sosyal Uyum Ölçeği, 2005 yılında Ömeroğlu ve Kandır tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk ve sınırlı sosyal uyum olmak üzere 3 alt boyut ve 32 sorudan oluşmaktadır. Güvenirlik ve geçerlik çalışması Ömeroğlu ve Kandır tarafından yapılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal uyum alt boyutunun annenin ve babanın yaşına göre anlamlı farklılık

gösterdiği, sosyal uyumsuzluk boyutunun okul türü ve yaş grubuna göre anlamlı farklılık gösterdiği, sınırlı sosyal uyum alt boyutunun ise annenin eğitim durumu, okul türü ve annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır.

Kapıkıran, İvrendi ve Adak (2006), okul öncesi çocuklarda sosyal becerileri bazı demografik değişkenler açısından incelemiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak, farklı sosyal beceri ölçeklerinden yararlanılarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Sosyal Beceri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ ne bağlı bir anaokuluna devam eden 196’ sı kız, 147’ si erkek olmak üzere toplam 343 öğrenciden oluşmuştur. Sosyal Beceri Ölçeği, yaşları 4-6 arasında değişen 343 öğrencinin öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. Araştırma sonucunda, 4 yaşındaki öğrencilerin 5 ve 6 yaşındaki öğrencilerden daha düşük sosyal becerilere sahip oldukları ve Hoon’ un bulgularının aksine, kız çocuklarının erkeklerden daha düşük uyum puanına sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca, ilk kez okul öncesi eğitim kurumuna giden çocukların daha önce okul öncesi kurumuna giden çocuklara göre daha düşük sosyal beceri puanına sahip oldukları saptanmıştır.

Esaspehlivan (2006) okul öncesi eğitim almış ve okul öncesi eğitim almamış 78 aylık ve 68 aylık çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili 6 ilçesinde bulunan resmi ve özel ilköğretim birinci sınıfına devam eden okul öncesi eğitim almış ve okul öncesi eğitim almamış 300 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada “Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği’nin Gelişim Formu ve Uygulama Formu” veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim alan çocukların, okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre okula hazır oluş düzeyleri anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Dinç (2003) okul öncesi eğitimin, çocuğun sosyal gelişimine etkilerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Eskişehir il merkezinde bulunan Milli Eğitim’ e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-5 yaş grubu 162 çocuk ve öğretmenleri oluşturmuştur. Çocukların sosyal gelişim düzeyi, öğretmenler tarafından doldurulan “Davranış Derecelendirme Ölçeği” ile belirlenmiştir. Bunun yanında öğretmenlerin, çocukların sosyal gelişimleri hakkında görüşleri de alınmıştır. Araştırma sonucunda; okul öncesi eğitim alan 4 -5 yaş çocuklarının sosyal gelişim düzeylerinin ortanın üstünde gelişmiş olduğu ortaya çıkmıştır.

Özbek (2003), okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişim düzeylerini öğretmen görüşüne dayalı olarak incelemiştir. Araştırmada veri toplamak üzere Gültekin ve Çubukçu tarafından geliştirilen ölçme aracı kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, tesadüfi örnekleme yöntemi ile 95 ilköğretim okulundan seçilen 194 birinci sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre; okul öncesi eğitim alan çocukların “ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri”, “grupla iş yapabilme becerileri”, “duygulara yönelik beceriler” , “stres durumuyla başa çıkabilme becerileri” , “ plan yapma ve problem çözme becerileri” ve “ özdenetimi koruma becerileri”nin okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre daha gelişmiş olduğu ortaya çıkmıştır.

Atılgan (2001), çalışmasında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmeyen ilköğretim birinci kademe birinci devre öğrencilerinin sosyal beceri özelliklerini karşılaştırmıştır. Araştırmanın örneklemini Konya ilindeki resmi ve özel ilköğretim okullarından tesadüfi yöntemle seçilen 106’ sı kız, 135’ i erkek toplam 251 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada Mc Clellan ve Katz tarafından 1993 yılında geliştirilen ve Bacanlı tarafından Türkçe’ ye çevrilen “Sosyal Özellikler Listesi” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre daha olumlu bireysel özelliklere sahip olduğu ve yüksek sosyal beceri özellikleri sergilediği ortaya konmuştur.

Alpa Bilbay (1999) çalışmasında, akranları tarafından az kabul gören ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin akran ilişkilerini güçlendirmek için geliştirilen sosyal beceri eğitim programının etkililiğini araştırmıştır. Araştırma sonucunda; sosyal beceri eğitimi alan çocukların, sosyal beceri eğitimi almayan çocuklara göre daha fazla sosyal beceri bilgisine sahip olduğu ortaya konmuştur.

Öğretir (1999) alt ve üst sosyo – ekonomik düzeydeki 6 yaş çocuklarının sosyal oyun davranışlarıyla anne – baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 32 kız, 32 erkek olmak üzere toplam 64 çocuk ve bu çocukların annelerinden oluşturmuştur. Araştırmada, çocukların anne – baba tutumlarını nasıl yorumladıkları hakkında bilgi toplamak için Aile Tutum Testi (Family Attitude Test), çocukların sosyal oyun davranışlarını kaydeden Spesimen Kaydı yöntemi ve ailenin çocuk yetiştirme tutumunu belirlemek için Aile Hayatı ve

Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (Parental Attitude Research Instrument) kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; 6 yaşındaki çocukların sosyal oyun davranışlarıyla anne – baba tutumlarını sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet, kardeş durumu ve annenin çalışma durumunun etkilediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, anne-baba tutumlarının çocukların sosyal oyun davranışlarını önemli ölçüde etkilediği ortaya konmuştur.

Uğur (1998), okul öncesi eğitimin sosyalleşme üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla yaptığı çalışmasında özel ve devlet okul öncesi eğitim kurumlarında okul öncesi eğitim almış ve okul öncesi eğitim almamış 3 gruba çalışmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak sosyometri tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim alan çocukların okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre sosyalleşmede daha başarılı oldukları ve sosyalleşmede özel okulların devlet okullarına göre daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır (Ekinci Vural, 2006).

Yüksel (1997), üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırma, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan 33 deney, 33 kontrol grubu olmak üzere 66 üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. Deney grubunu oluşturan 33 kişi 9 haftalık bir sosyal beceri eğitimine tabi tutulmuş ve öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri “Sosyal Beceri Envanteri” ile ölçülmüştür. Araştırma sonucunda, deney grubuna uygulanan sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeyini olumlu yönde etkilediği ortaya konmuştur.

Altınoğlu ve Dikmeer (1996) sosyal içedönük ergenlerden oluşan bir gruba sosyal becerileri öğretmiş; öğretim programına katılan gençlerin içedönüklük düzeylerinin azalıp azalmadığını incelemiştir. Çalışma, 12 deney, 12 kontrol grubu olmak üzere 24 kişiden oluşmaktadır. Deney ve kontrol grupları ile yürütülen çalışma sonunda, sosyal beceri öğretim programına katılan ergenlerin, sosyal içedönüklük düzeylerinde anlamlı azalma sağlandığı görülmüştür (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003).

Arı, Üstün ve Akman (1994) çalışmalarında okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan çocukların kavram gelişimlerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 32 okul öncesi eğitim alan, 62 okul öncesi eğitim almayan çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Bracken Temel Kavram Ölçeği’

nin Bracken Screening Concept Testi' nin A ve B formları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların kavram gelişiminin cinsiyete göre farklılaşmadığı, okul öncesi eğitim alan çocukların okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre kavramları daha kolay algıladıkları ortaya konmuştur.

Tuğrul (1992) çalışmasında, okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan çocukların ilköğretim birinci sınıftaki akademik başarı ve ruhsal uyum davranışlarını karşılaştırmıştır. Araştırmanın örneklemini 500 öğrenci oluşturmaktadır. Tuğrul, araştırmasında cinsiyet, akademik başarı, anne çalışma durumu, baba çalışma durumu değişkenlerine yer vermiştir. Araştırma bulgularına göre; okul öncesi eğitim alan çocuklar, okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre akademik testlerde daha yüksek puanlar almıştır. Bunun yanında, okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan çocukların ruhsal uyum puanları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Akbaba (1988) anne baba tutumlarının bazı kişilik özellikleri üzerine etkisini incelediği çalışmasında, anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik özelliklerini etkilediğini, bunun yanında, anne-babaları demokratik tutum sergileyen çocukların başkalarıyla yakınlık kurmada zorluk çektikleri; ilgisiz ve otoriter aile tutumlarının ise başkalarıyla yakınlık kurma özelliğini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

Kuzgun (1972), ana-baba tutumlarıyla bireyin kendini gerçekleştirme düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya, 219 kız, 162 erkek toplam 381 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda, otoriter ana-baba tutumunun, bireyin kendini gerçekleştirme düzeyini olumsuz etkilediği, demokratik ana-baba tutumlarının ise bireyin kendini gerçekleştirme için uygun ortam yarattığı bulunmuştur.

2.1.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar:

Guralnick, Neville, Connor ve Hammond (2003) okul öncesi dönem çocuklarında ailenin, çocuğun akranlarıyla ilişkilerindeki yeterliliğine etkisini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre; aile içinde gergin bir ortam varsa ve aile, çocuğun akranlarıyla olan ilişkilerinde fazla müdahaleciyse çocuğun, akranlarıyla ilişkilerinde diğer çocuklara göre yetersiz olduğu ortaya konmuştur.

Oprea (1998) Head Start okuluna devam eden okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerileri ile otoriter aile tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın

örnekleme, 52 Afrikan – Amerikan, 51 Avrupalı – Amerikan olmak üzere toplam 102 çocuk ve ailelerinden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda otoriter aile tutumları ile çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konmuştur.

Pike ve arkadaşları (1996), aile çevresi ile depresif semptomlar ve antisosyal davranışların ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında, özellikle anneden kaynaklanan olumsuzlukların depresyonla bağlantılı olduğunu bulmuşlardır (Uz Baş, 2003).

Fletcher, Darling, Steinberg ve Dornbusch (1995), yetişkinlerin akranları arasındaki sosyal davranışları ile demokratik aile tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 4500 aile ve bu ailelerin yetişkin çocukları oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre; demokratik aile tutumunu benimseyen ailelerin çocuklarının diğer çocuklara göre sosyal açıdan daha yeterli ve akademik başarılarının yüksek olduğu ortaya konmuştur.

Gringlas ve Weinraub (1995), annesi ve babasıyla birlikte yaşayan ve tek ebeveyniyle yaşayan okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yeterliliği ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, 28 aile ve bu ailelerin okul öncesi dönemdeki çocuklarından oluşmaktadır. Araştırma bulgularına göre; tek ebeveyni olan çocukların sosyal yeterliliği ve akademik başarıları anne ve babasıyla birlikte yaşayan çocuklara göre daha düşük. Ayrıca, tek ebeveyni olan çocukların davranışsal problemleri anne ve babasıyla birlikte yaşayan çocuklara göre daha fazla olduğu araştırma sonucunda ortaya konmuştur.

Anderson' un (1994) okul öncesi eğitimin akademik başarıya etkisi konulu araştırmasında örneklem 30 okul öncesi eğitim alan, 30 okul öncesi eğitim almayan olmak üzere toplam 60 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmanın ön-test ve son-test bulgularına göre; okul öncesi eğitim alan çocukların okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre daha başarılı oldukları ortaya konmuştur.

Howe ve diğerleri (1994) çalışmalarında, aile içinde mutsuz, uslu oldukları zaman sevilen, yaramazlık yapınca fiziksel şiddete maruz kalan çocuklarda sosyal uyumun daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Hoon' un (1992) Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilişsel ve Sosyal Gelişiminde Cinsiyet Farklılıkları konulu boylamsal araştırmasında Singapur' da özel

bir anaokuluna devam eden 84 erkek, 87 kız çocuğu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örnekleme yer alan çocuklar 3-6 yaş olmak üzere 4 yaş grubundan oluşuyor ve çalışma 3 yıl devam ediyor. Araştırma sonucuna göre; kız çocuklar dil becerileri ve sosyal becerilerde erkek öğrencilere göre daha iyi performans sergiliyor, diğer taraftan, erkek çocukların ise matematik testlerinde kız çocuklardan daha başarılı olduğu ortaya konuyor.

Kennedy (1992), gözleme dayalı olarak yaptığı çalışmasında, ailenin çocuğa çeşitli oyun seçenekleri sunmasıyla çocuğun sosyal yeterliliği arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Kennedy' ye (1992) göre aile çocuğun akranlarıyla oynamasına fırsat verdiğinde, akran oyununu desteklediğinde çocuğun sosyal beceri gelişimine yardımcı olur. Bunun yanında, akran oyununu destekleyen ailelerin çocuklarının akranları arasında popüler olduğunu ortaya koymuştur.

Buri (1991) yaptığı çalışmada, demokratik annelerin çocuklarının otoriter veya serbest annelerin çocuklarından daha bağımsız, kendine güvenli ve daha problemsiz çocuklar olduklarını ortaya koymuştur.

Ladd (1990) az ve çok arkadaşı olan yuva çocuklarını karşılaştırmıştır. Az arkadaşı olan çocuklara kıyasla, daha çok arkadaşı olan ve bunları sürdürebilen yuva çocuklarının okulun ilk birkaç ayında, okula yönelik daha olumlu tutumlar geliştirdiklerini göstermiştir. Aynı çalışmada, akranları tarafından reddedilen çocukların okul hakkında olumsuz algılama, okulu reddetme ve yıl boyunca süren akademik başarı düşüklüğü gibi riskli yaşantılara girdiği ortaya çıkmıştır (Çetin, Bilbay, Kaymak, 2003).

Berrueta, Clement ve diğerlerinin 1984 yılında 7 okul öncesi eğitim kurumunda yaptıkları çalışmada;

- Okul öncesi eğitimin, çocukların eleştirel düşüncesini olumlu yönde etkilediği,
- Okul öncesi eğitimin, gelecekteki okul başarısını etkilediği,
- Okul öncesi eğitimin yetişkinlikte suç işleme eğilimini azalttığı, sonuçlarına ulaşılmıştır.

Lagregera ve Santagnossi (1980), ilkokul öğrencileri ile sosyal beceri eğitimi çalışmaları yapmıştır. Bu çalışmaların sonucunda, ilkokul öncesi eğitim alan öğrencilerin, ilkokul öncesi herhangi bir eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek sosyal becerilere sahip olduğu görülmüştür.

Lewntonsohn, Mischel, Chaplin ve Barton (1980) çalışmalarında, sosyal beceri yoksunluğu ve depresyon arasında ilişki olduğunu belirtmiş ve depresif bireylerin daha az sosyal beceriler sergilediğine dair bulgular elde etmişlerdir (Palut, 2005).

Bandura (1977) ailenin model davranışları ve öğrenme çevresinin çocuğun kişilik ve sosyal gelişimine etkisini incelemiştir. Bu araştırmanın sonucunda Bandura, çocuğun, yetişkinleri taklit ettiğini ve çevrelerinde var olan aile tutumlarını davranışlarına yansıttığını ortaya koymuştur.

Watson' ın (1957) araştırmasında demokratik ve otoriter ailelerin yetiştirdiği çocuklar öğretmenleri tarafından değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, aileleri demokratik olan çocukların kendini daha iyi ifade edebilen, kurallara daha az uyan, arkadaş ilişkileri iyi olan çocuklar, ailesi otoriter olan çocukların ise içe dönük ve kendilerini olumsuz davranışlarla ifade eden çocuklar oldukları ortaya konmuştur (Öğretir,1999: 38).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri düzeylerini karşılaştırmak, anne–baba tutumları ve bazı değişkenlerin çocukların sosyal becerileri düzeylerine etkisini incelemek olduğundan betimsel bir araştırmadır.

Betimsel araştırma modelinde amaç, var olan durumu ortaya koymaktır (Er, vd. 2003). Araştırmada var olan durum betimlenmeye çalışılmıştır.

3.1.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, Denizli ilindeki ilköğretim birinci sınıf öğrencileri ve bu öğrencilerin anne ve babalarından oluşmaktadır. Evrenin büyüklüğü nedeniyle örneklem seçme yoluna gidilmiş ve “Random Örneklem Yöntemi” kullanılmıştır. Random örneklem yöntemi, tanımlanan evrendeki her elemanın eşit ve bağımsız seçilme şansına sahip olmasıdır (Altunışık vd., 2001: 129). Araştırmanın örnekleme 194 kız, 207 erkek olmak üzere toplam 401 öğrenci ve bunların anne-babalarından oluşmaktadır. Örneklem seçilirken Denizli Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik biriminden 2007–2008 eğitim – öğretim yılında ilköğretim birinci sınıfa devam eden kız ve erkek öğrencilerin sayıları alınarak Krejcie ve Morgan’ ın (1970) Belli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri tablosundan yararlanılmıştır. 2007 – 2008 eğitim – öğretim yılında Denizli ili merkezinde ilköğretim birinci sınıfa devam eden 4173 erkek, 4162 kız öğrenci bulunmaktadır. Toplamda 8335 öğrenci ilköğretim birinci sınıfa devam etmektedir. Krejcie ve Morgan’ ın (1970) Belli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri Tablosu’ nda 8335 evren büyüklüğüne karşılık gelen örneklem büyüklüğü sayısı 361’ dir. Örneklemimizde toplam 401 öğrenci ve bu öğrencilerin anne – babaları

yer almaktadır. Araştırmanın örnekleme ile ilgili detaylı bilgi aşağıda tablolarda verilmiştir.

Tablo 3.1. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Alıp Almama, Cinsiyet ve Anne-Babalarına İlişkin Sayısal Dağılımlar

Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	Anne Sayısı	Baba Sayısı	%
Okul Öncesi Eğitim Alanlar	Kız	96	96	96	23,9
	Erkek	102	102	102	25,4
Okul Öncesi Eğitim Almayanlar	Kız	98	98	98	24,4
	Erkek	105	105	105	26,2
Toplam	Kız	194	194	194	48,4
	Erkek	207	207	207	51,6

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerden okul öncesi eğitim alan kız öğrenciler % 23,9, erkek öğrenciler ise % 25, 4 şeklindedir. Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımları % 24,4 kız ve % 26,2 erkek şeklindedir. Tablo 3.1’ de görüldüğü gibi araştırma kapsamına 194 kız, 207 erkek olmak üzere toplam 401 öğrenci ve bu öğrencilerin anne ve babaları alınmıştır.

Tablo 3.2. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Aldığı Okul Türü Değişkenine İlişkin Sayısal Dağılımlar

Okul Türü	Öğrenci Sayısı	%
İlköğretime Bağlı Anasınıfı	119	29,7
Bağımsız Anaokulu	79	19,7
Toplam	198	49,4

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin okul öncesi eğitim aldığı okul türüne göre dağılımları ilköğretim okuluna bağlı anasınıfı % 29,7 ve bağımsız anaokulu % 19,7 şeklindedir.

Tablo 3.3. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşına İlişkin Sayısal Dağılımlar

Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşı	Öğrenci Sayısı	%
4 yaş	44	11
5 Yaş	34	8,5
6 Yaş	120	29,9
Toplam	198	49,4

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin okul öncesi eğitime başlama yaşına göre dağılımları % 11 4 yaş , % 8,5 5 yaş ve % 29,9 6 yaş şeklindedir.

Tablo 3.4. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Kardeş Sahibi Olma Değişkenine İlişkin Sayısal Dağılımlar

Kardeş	Öğrenci Sayısı	%
Kardeşi Var	302	75,3
Kardeşi Yok	99	24,7
Toplam	401	100

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin kardeş sahibi olma değişkenine ilişkin sayısal dağılımları % 75, 3 kardeşi var , % 24, 7 kardeşi yok şeklindedir.

Tablo 3.5. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Sayısal Dağılımlar

Anne Eğitim Durumu	Öğrenci Sayısı	%
İlkokul	155	38,7
Ortaokul	32	8,0
Lise	110	27,4
Üniversite	104	25,9
Toplam	401	100

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre dağılımları % 38,7 ilkokul, % 8,0 ortaokul , % 27,4 lise ve % 25,9 üniversite mezunu şeklindedir.

Tablo 3.6. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Sayısal Dağılımlar

Baba Eğitim Durumu	Öğrenci Sayısı	%
İlkokul	111	27,7
Ortaokul	30	7,5
Lise	145	36,2
Üniversite	115	28,7
Toplam	401	100

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre dağılımları % 0,5 okur – yazar değil , % 27,4 ilkököl , % 7,5 ortaokul , % 36,2 lise ve % 28,7 üniversite mezunu şeklindedir.

Tablo 3.7. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Anne Çalışma Durumu Değişkenine İlişkin Sayısal Dağılımlar

Anne Çalışma Durumu	Öğrenci Sayısı	%
Çalışıyor	167	41,6
Çalışmıyor	234	58,4
Toplam	401	100

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin anne çalışma durumu değişkenine ilişkin sayısal dağılımları % 41,6 çalışıyor ve % 58,4 çalışmıyor şeklindedir.

3.1.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri düzeylerini karşılaştırmak amacıyla Çubukçu ve Gültekin (2000) tarafından hazırlanan İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler ölçeği ve anne – baba tutumlarını ölçmek amacıyla Schafer ve Bell (1958) tarafından geliştirilen Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (Parental Attitude Research Instrument) kullanılmıştır. Veri toplama araçları, ilgili araştırmacıların izni alınarak kullanılmıştır.

İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler veri toplama aracı araştırmada iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, araştırmacı tarafından, araştırma kapsamına alınan öğrencilere ilişkin demografik bilgilere ulaşmak amacıyla hazırlanmıştır. İkinci bölümde ise, Çubukçu ve Gültekin tarafından 2000 yılında

hazırlanan İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler listesi yer almaktadır. Veri toplama aracı, 6 ana başlık ve 49 maddeden , “ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri” , “grupla iş yapma becerileri ” , “ duygulara yönelik beceriler”, “stres durumuyla başa çıkma becerileri ” , “ plan yapma ve problem çözme becerileri ” ve “ özdenetimi koruma becerileri ” ana başlıklarından oluşmaktadır. Geçerlik ve güvenirlik çalışması ilgili araştırmacılar tarafından yapılmıştır.

Anne – baba tutumlarını ölçmek amacıyla kullanılan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI); Schafer ve Bell tarafından hazırlanmış (1958; Tokol, 1996: 122) ve iki kez Türkçe’ ye çevrilmiştir. İlk çalışma Le Compte ve Le Compte ve Özer tarafından (1978; Tokol,1996: 122) ikinci çalışma ise Küçük (1987; Tokol, 1996: 122) tarafından yapılmıştır. Küçük tarafından yapılan test tekrar test sonucunda, güvenirlik katsayıları 0.58 ile 0.88 arasında bulunmuştur (Tokol, 1996: 122).

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği 60 madde ve 5 faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler;

- 1.Aşırı koruyucu annelik
2. Demokratik davranma ve eşitlik tanıma
- 3.Annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi
- 4.Aile içi çatışma
- 5.Sıkı disiplindir.

1.Faktör: Aşırı Koruyucu Annelik

Bu bölümde 16 madde (1, 3, 4, 7, 11, 12, 14, 26, 27, 28, 32, 34, 36, 46, 51, 57) bulunur. Burada aşırı kontrol, müdahalecilik, çocuktan çalışkan ve bağımlı olmasını isteme, annenin fedakarlığı ve çocuğun bunu anlaması gerekliliğine inanma yer almaktadır.

2.Faktör: Demokratik Davranma ve Eşitlik tanıma

Bu bölüm 9 madde (2, 13, 18, 22, 29, 37, 44, 45, 59) den oluşmaktadır. Çocuğa eşit haklar tanıma, fikirlerini açıkça belirtmesini destekleme, onunla arkadaşlık etme ve birçok şeyi paylaşma konuları bu faktörde yer almaktadır.

3.Faktör: Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi

Bu bölümde 13 madde (6, 9, 16, 17, 21, 23, 31, 38, 41, 42, 49, 52, 55) bulunmaktadır. Bu faktörde, çocukla uzun süre kalmaktan hoşlanmamak, sinirlilik, yeni doğan bebeğin bakımından korkmak gibi konular yer almaktadır.

4.Faktör: Aile İçi Çatışma

Bu bölümde 6 madde (8, 19, 33, 40, 48, 54) bulunmaktadır. Bu bölümde, eşler arasındaki anlaşmazlığın çocuk yetiştirmedeki rolü, kocanın düşüncesizliği, anneye yardımcı olmaması konuları yer almaktadır.

5.Faktör: Sıkı Disiplin

Bu bölümde 16 madde (5, 10, 15, 20, 24, 25, 30, 35, 39, 43, 47, 50, 53, 56, 58, 60) bulunmaktadır. Bu bölümde, sıkı disipline inanma, çocuğu zorlama, anne ve babanın kesin hakimiyetine inanma gibi konular yer almaktadır (Ramazan, 1988; Öğretir, 1999: 59-60).

Ölçekte, 2, 29 ve 44. maddeler tersine kodlanmaktadır. “ Demokratik davranma ve eşitlik tanıma” boyutu dışındaki faktörlerde puan artışı olumsuz ana – baba tutumlarına işaret etmektedir (Küçüker ve Kapçı, 2006).

Veri toplama araçları 2007 Ocak-Şubat aylarında araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Bunun için gerekli izinler alınarak anketler tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen okullardaki birinci sınıf öğretmenlerine ve örnekleme yer alan öğrencilerin anne-babalarına dağıtılmış ve daha sonra toplanmıştır. Toplamda 600 tane sosyal beceri anketi ve anne baba tutum ölçekleri dağıtılmış, 600 anketten 490 tanesi geri dönmüştür.490 anket, araştırmacı tarafından tek tek incelenmiştir.490 anketten 89 tanesinin anne- baba tutum ölçekleri olmadığından ve tam olarak doldurulmadıklarından değerlendirmeye alınmamıştır.

3.1.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde betimsel ve vardamsal istatistik teknikleri kullanılmıştır. Okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ortalama ve standart sapmalar hesaplanarak

ortaya konmuş, sosyal beceri düzeyleri arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla t testi uygulanmıştır. Öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılan veri toplama aracında yer alan maddeler için üçlü derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek “gelişmiş – az gelişmiş – gelişmemiş ” şeklinde beceri düzeylerine göre sıralanmıştır. Ölçek ile elde edilen aritmetik ortalama puanlarının derecelenmesi ve yorumlanması için istatistikteki sayıların gerçek alt ve üst değer alanı kavramından hareket edilmiştir. Bu puanlamada “ gelişmiş ” 3 puan , “ az gelişmiş ” 2 puan ve “gelişmemiş ” 1 puanla derecelendirilmiş ve yorumlanmıştır. Veri toplama aracında yer alan sosyal becerilere çocukların sahip olma düzeylerine verilen puanlar ve bu puanların sınırları Tablo 3.8’ de belirtilmiştir. Cinsiyet, okul öncesi eğitim kurumunun türü, kardeş sahibi olup olmama ve annenin çalışıp çalışmaması değişkenleri için t testi uygulanmış, okul öncesi eğitime başlama yaşı, anne eğitim durumu, babanın eğitim durumu değişkenleri için ise varyans analizi (F) testi kullanılmıştır. Sosyal beceri düzeyleri ile anne – baba tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Veriler 11.5 SPSS paket programında analiz edilmiştir.

Tablo 3.8. İfadelere verilen puanlar ve bu puanların sınırları

Puanlar	Seçenek	Sınırlar
1	Gelişmemiş	1-1,66
2	Az Gelişmiş	1,67-2,32
3	Gelişmiş	2,33-3

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Tablo 4.1. Okul Öncesi Eğitim Alan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerilerine İlişkin Bulgular

	İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
14	İzin isteme	198	2,79	,45	Gelişmiş
09	Yardım isteme	198	2,78	,46	Gelişmiş
01	Başkalarının konuşmalarını dinleme	198	2,78	,45	Gelişmiş
10	Özür dileme	198	2,76	,48	Gelişmiş
05	Teşekkür etme	198	2,75	,48	Gelişmiş
03	Konuşmayı sürdürme	198	2,75	,49	Gelişmiş
04	Soru sorma	198	2,75	,53	Gelişmiş
06	Kendini tanıtmaya	198	2,73	,49	Gelişmiş
02	Konuşmayı başlatma	198	2,73	,50	Gelişmiş
13	Yönergelere uyma	198	2,67	,53	Gelişmiş
11	İkna etme	198	2,65	,51	Gelişmiş
07	Başkalarını tanıtmaya	198	2,62	,52	Gelişmiş
12	Yönerge verme	198	2,61	,56	Gelişmiş
08	İltifat etme	198	2,60	,56	Gelişmiş

Tablo 4.1' de okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri \bar{X} : 2,60-2,78 aralığındadır. Tablo 4.1' den de anlaşıldığı gibi, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri gelişmiştir.

Tablo 4.2. Okul Öncesi Eğitim Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerilerine İlişkin Bulgular

	İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
01	Başkalarının konuşmalarını dinleme	203	2,78	,66	Gelişmiş
04	Soru sorma	203	2,30	,73	Az Gelişmiş
05	Teşekkür etme	203	2,28	,70	Az Gelişmiş
02	Konuşmayı başlatma	203	2,25	,72	Az Gelişmiş
06	Kendini tanıtmaya	203	2,24	,67	Az Gelişmiş
03	Konuşmayı sürdürme	203	2,24	,72	Az Gelişmiş
09	Yardım isteme	203	2,23	,69	Az Gelişmiş
14	İzin isteme	203	2,22	,73	Az Gelişmiş
10	Özür dileme	203	2,17	,75	Az Gelişmiş
13	Yönergelere uyma	203	2,14	,69	Az Gelişmiş
07	Başkalarını tanıtmaya	203	2,13	,66	Az Gelişmiş
11	İkna etme	203	2,06	,71	Az Gelişmiş
12	Yönerge verme	203	2,02	,68	Az Gelişmiş
08	İltifat etme	203	1,98	,68	Az Gelişmiş

Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerine ilişkin ortalamalara baktığımızda \bar{X} :1,98-2,78 aralığında olduğunu görüyoruz. Tablo 4.2' den de anlaşıldığı gibi okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri az gelişmiştir.

Tablo 4.1' e bakıldığında okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerinin gelişmiş, tablo 4.2'ye baktığımızda ise okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerinin az gelişmiş olduğu görülmektedir. Tablolardan da anlaşıldığı gibi okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencileri ile okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri arasında fark vardır. Fark, okul öncesi eğitim alan grubun lehinedir. Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri arasındaki farkı ortaya koymak için t-testi uygulanmıştır.

Tablo 4.3. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerilerine İlişkin t- testi Sonuçları

Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Okul Öncesi Eğitim Almış	198	37,94	5,27	399	10,95	0,00	p < 0.05
Okul Öncesi Eğitim Almamış	203	30,74	7,63				Anlamlı

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 37,94; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 30,74 bulunmuştur. İki grup arasında hesaplanan t değeri 10,95, p değeri ise 0.00' dır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde p<0.05 olduğundan iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri ile okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri arasında anlamlı bir fark vardır. Bu fark tablo 4.3' den de anlaşıldığı gibi okul öncesi eğitim alan öğrencilerin lehinedir .

Tablo 4.4. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Grupla İş Yapma Becerilerine İlişkin Bulgular

	Grupla İş Yapma Becerileri	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
02	İşbirliği yapma	198	2,75	,49	Gelişmiş
01	Bir gruba katılma	198	2,74	,45	Gelişmiş
03	Grup düzenine saygı duyma	198	2,71	,53	Gelişmiş
06	Grup sorumluluğunu yerine getirme	198	2,70	,50	Gelişmiş
05	Grup çalışmasında etkin olma	198	2,70	,53	Gelişmiş
04	Gruptaki iş bölümüne uyma\ uzlaşma	198	2,69	,52	Gelişmiş
07	Başkasının görüşlerini anlamaya çalışma	198	2,66	,55	Gelişmiş
09	Gruba güven verme ve inandırıcı olma	198	2,60	,51	Gelişmiş
08	Gruptaki tüm arkadaşlarına aynı ölçüde değer verme	198	2,57	,56	Gelişmiş

Tablo 4.4' te okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma beceri düzeyleri \bar{X} : 2,57-2,75 aralığındadır. Tablo 4.4' ten de anlaşıldığı gibi okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma becerileri gelişmiştir.

Tablo 4.5. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Grupla İş Yapma Becerilerine İlişkin Bulgular

	Grupla İş Yapma Becerileri	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
01	Bir gruba katılma	203	2,20	,72	Az Gelişmiş
02	İşbirliği yapma	203	2,14	,75	Az Gelişmiş
03	Grup düzenine saygı duyma	203	2,13	,75	Az Gelişmiş
04	Gruptaki iş bölümüne uyma \ uzlaşma	203	2,12	,73	Az Gelişmiş
08	Gruptaki tüm arkadaşlarına aynı ölçüde değer verme	203	2,11	,74	Az Gelişmiş
07	Başkasının görüşlerini anlamaya çalışma	203	2,09	,75	Az Gelişmiş
06	Grup sorumluluğunu yerine getirme	203	2,08	,78	Az Gelişmiş
09	Gruba güven verme ve inandırıcı olma	203	2,07	,74	Az Gelişmiş
05	Grup çalışmasında etkin olma	203	2,06	,79	Az Gelişmiş

Tablo 4.5’ te okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma becerileri \bar{X} : 2,06-2,20 aralığındadır. Buna göre, okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma becerileri az gelişmiştir.

Tablo 4.4’ e bakıldığında okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma becerilerinin gelişmiş, tablo 4.5’ e baktığımızda ise okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma becerilerinin az gelişmiş olduğu görülmektedir. Tablolardan da anlaşıldığı gibi, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma becerileri arasında fark vardır ve fark, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin lehinedir. Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin grupla iş yapma becerileri arasındaki farkı ortaya koymak için t-testi uygulanmıştır.

Tablo 4.6. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Grupla İş Yapma Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları

Okul öncesi eğitim alma durumu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Okul öncesi eğitim almış	198	24,21	3,71	399	10,31	0,00	p < 0.05
Okul öncesi eğitim almamış	203	19,00	6,08				Anlamlı

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 24,21 ; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 19,00 bulunmuştur.İki grup arasında hesaplanan t değeri 10,31, p değeri ise 0.00' dır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde p<0.05 olduğundan iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma becerileri ile okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin grupla iş yapma becerileri arasında anlamlı bir fark vardır. Bu fark, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin lehinedir.

Tablo 4.7. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Duygulara Yönelik Becerilerine İlişkin Bulgular

	Duygulara Yönelik Beceriler	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
01	Kendi duygularımı anlama	198	2,77	,44	Gelişmiş
02	Duygularımı ifade etme	198	2,75	,47	Gelişmiş
06	Korkusunu dile getirme	198	2,73	,47	Gelişmiş
04	Kendini ödüllendirme	198	2,72	,49	Gelişmiş
05	Arkadaşlarına iltifat etme, onları ödüllendirme	198	2,65	,50	Gelişmiş
03	Başkalarının duygularını anlama	198	2,65	,54	Gelişmiş

Tablo 4.7' de okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerileri \bar{X} :2,65-2,77 aralığındadır. Tablo 4.7' den de anlaşıldığı gibi okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerileri gelişmiştir.

Tablo 4.8. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Duygulara Yönelik Becerilerine İlişkin Bulgular

	Duygulara Yönelik Beceriler	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
02	Duygularını ifade etme	203	2,19	,70	Az Gelişmiş
01	Kendi duygularını anlama	203	2,18	,68	Az Gelişmiş
03	Başkalarının duygularını anlama	203	2,11	,70	Az Gelişmiş
05	Korkusunu dile getirme	203	2,10	,70	Az Gelişmiş
06	Kendini ödüllendirme	203	2,08	,68	Az Gelişmiş
04	Arkadaşlarına iltifat etme , onları ödüllendirme	203	1,99	,71	Az Gelişmiş

Tablo 4.8' de okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre, okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerileri \bar{X} : 1,99-2,19 aralığındadır. Tablo 4.8' den de anlaşıldığı gibi, okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerileri az gelişmiştir.

Tablo 4.7' ye bakıldığında okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerilerinin gelişmiş , tablo 4.8'e bakıldığında ise okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerilerinin az gelişmiş olduğu görülmektedir. Tablolardan da anlaşıldığı gibi, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerileri arasında fark vardır ve bu fark okul öncesi eğitim alan öğrencilerin lehinedir.Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin duygulara yönelik becerileri arasındaki farkı ortaya koymak için t-testi uygulanmıştır.

Tablo 4.9. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Duygulara Yönelik Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları

Okul öncesi eğitim alma durumu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Okul öncesi eğitim Almış	198	16,26	2,32	399	11,75	0,00	p < 0.05 Anlamlı
Okul öncesi eğitim almamış	203	12,64	3,67				

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 16,26 ; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 12,64 bulunmuştur.İki grup arasında

hesaplanan t değeri 11,75, p değeri ise 0.00' dır.Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde $p<0.05$ olduğundan iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır.Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerileri ile okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin duygulara yönelik becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.Bu fark, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin lehinedir.

Tablo 4.10. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerilerine İlişkin Bulgular

	Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerileri	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
01	Başarısız olunan bir durumla başa çıkma	198	2,54	,57	Gelişmiş
03	Utandırılan bir durumla başa çıkma	198	2,54	,58	Gelişmiş
04	Yalnız bırakılma ile başa çıkma	198	2,54	,58	Gelişmiş
02	Grup baskısı ile başa çıkma	198	2,53	,57	Gelişmiş
05	Karşı tarafın tahrikleriyle (kızgınlıkları) ile başa çıkma	198	2,48	,61	Gelişmiş
07	Korku ve kaygı ile başa çıkma	198	2,48	,61	Gelişmiş
06	Alay edilme ile başa çıkma	198	2,47	,62	Gelişmiş

Tablo 4.10' da okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stres durumuyla başa çıkma becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stres durumuyla başa çıkma becerileri \bar{X} : 2,47 – 2,54 aralığındadır. Tablo 4.10' dan da anlaşıldığı gibi okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stres durumuyla başa çıkma becerileri gelişmiştir.

Tablo 4.11. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerilerine İlişkin Bulgular

	Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerileri	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
04	Yalnız bırakılma ile başa çıkma	203	1,99	,79	Az Gelişmiş
06	Alay etme ile başa çıkma	203	1,98	,75	Az Gelişmiş
01	Başarısız olunan bir durumla başa çıkma	203	1,98	,77	Az Gelişmiş
07	Korku ve kaygı ile başa çıkma	203	1,96	,74	Az Gelişmiş
05	Karşı tarafın tahrikleriyle (kızgınlıkları) ile başa çıkma	203	1,96	,77	Az Gelişmiş
03	Utandırılan bir durumla başa çıkma	203	1,95	,76	Az Gelişmiş
02	Grup baskısı ile başa çıkma	203	1,92	,75	Az Gelişmiş

Tablo 4.11’ de okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stres durumuyla başa çıkma becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre, okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stres durumuyla başa çıkma becerileri \bar{X} :1,92-1,99 aralığındadır. Tablo 4.11’ den de anlaşıldığı gibi okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stres durumuyla başa çıkma becerileri az gelişmiştir.

Tablo 4.10’ a bakıldığında okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stres durumuyla başa çıkma becerilerinin gelişmiş, tablo 4.11’e baktığımızda ise okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stres durumuyla başa çıkma becerilerinin az gelişmiş olduğunu görülmektedir. Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stres durumuyla başa çıkma becerileri arasında fark vardır ve bu fark, okul öncesi eğitim alan öğrenciler lehinedir. Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin stresle başa çıkma becerileri arasındaki farkı ortaya koymak için t-testi uygulanmıştır.

Tablo 4.12. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları

Okul öncesi eğitim alma durumu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Okul öncesi eğitim almış	198	15,10	3,02	399	9,109	0,00	p < 0.05 Anlamlı
Okul öncesi eğitim almamış	203	11,76	4,20				

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 15,10; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 11,76 bulunmuştur. İki grup arasında hesaplanan t değeri 9,109, p değeri ise 0.00 'dır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde p<0.05 olduğundan iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stresle başa çıkma becerileri ile okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin stresle başa çıkma becerileri arasında anlamlı bir fark vardır. Bu fark, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin lehinedir.

Tablo 4.13. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Plan Yapma ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Bulgular

	Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
04	Bilgiyi toplama	198	2,72	,51	Gelişmiş
05	Karar verme	198	2,71	,51	Gelişmiş
01	Ne yapacağına karar verme	198	2,69	,54	Gelişmiş
07	Araştırma ve öğrenme isteği içinde olma	198	2,67	,55	Gelişmiş
03	Ne yapacağına karar verme	198	2,66	,54	Gelişmiş
06	Bir işe yoğunlaşma	198	2,64	,58	Gelişmiş
02	Problemin nedenlerini araştırma	198	2,61	,55	Gelişmiş

Tablo 4.13' te okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin plan yapma ve problem çözme becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre \bar{X} : 2,61-2,72 aralığındadır. Tablo 4.13' ten de anlaşıldığı gibi, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin plan yapma ve problem çözme becerileri gelişmiştir.

Tablo 4.14. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Plan Yapma ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Bulgular

	Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
07	Araştırma ve öğrenme isteği içinde olma	203	2,13	,76	Az Gelişmiş
06	Bir işe yoğunlaşma	203	2,12	,74	Az Gelişmiş
05	Karar verme	203	2,12	,74	Az Gelişmiş
01	Ne yapacağına karar verme	203	2,12	,76	Az Gelişmiş
04	Bilgiyi toplama	203	2,01	,78	Az Gelişmiş
02	Problemin nedenlerini araştırma	203	2,01	,79	Az Gelişmiş
03	Amaçlarını ortaya koyma	203	2,00	,78	Az Gelişmiş

Tablo 4.14' te okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin plan yapma ve problem çözme becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre \bar{X} : 2,00-2,12 aralığındadır .Tablo 4.14' ten de anlaşıldığı gibi, okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin plan yapma ve problem çözme becerileri az gelişmiştir.

Tablo 4.13' e bakıldığında okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin plan yapma ve problem çözme becerilerinin gelişmiş , tablo 4.14' e bakıldığında ise okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin plan yapma ve problem çözme becerilerinin az gelişmiş olduğu görülmektedir.Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin plan yapma ve problem çözme becerileri arasında fark vardır ve bu fark, okul öncesi eğitim alan öğrenciler lehinedir.Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin plan yapma ve problem çözme becerileri arasındaki farkı ortaya koymak için t-testi uygulanmıştır.

Tablo 4.15. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Plan Yapma ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları

Okul öncesi eğitim alma durumu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Okul öncesi eğitim almış	198	18,51	3,14	399	10,54	0,00	p < 0.05
Okul öncesi eğitim almamış	203	14,33	4,60				Anlamlı

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 18,51 ; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 14,33 bulunmuştur. İki grup arasında hesaplanan t değeri 10,54, p değeri ise 0.00 ' dır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde p<0.05 olduğundan iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin plan yapma ve problem çözme becerileri ile okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin plan yapma ve problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark vardır. Bu fark, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin lehinedir.

Tablo 4.16. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Öz Denetimi Koruma Becerilerine İlişkin Bulgular

	Öz Denetimi Koruma Becerileri	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
01	Haklarımı koruma ve savunma	198	2,75	,52	Gelişmiş
02	Başkalarının görüşlerini alma	198	2,65	,52	Gelişmiş
04	Coşku ve heyecanını kontrol etme	198	2,61	,57	Gelişmiş
06	Kavgadan uzak durma	198	2,61	,59	Gelişmiş
03	Kızgınlığını kontrol etme	198	2,57	,60	Gelişmiş
05	Tahriklere kapılmama	198	2,52	,61	Gelişmiş

Tablo 4.16' da okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özdenetimi koruma becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre, \bar{X} : 2,52-2,75 aralığındadır. Tablo 4.16 ' dan da anlaşıldığı gibi, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özdenetimi koruma becerileri gelişmiştir.

Tablo 4.17. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Öz Denetimi Koruma Becerilerine İlişkin Bulgular

	Özdenetimi Koruma Becerileri	N	\bar{X}	SS	Gelişim Düzeyi
01	Haklarımı koruma ve savunma	203	2,30	,75	Az Gelişmiş
02	Başkalarının görüşlerini alma	203	2,11	,76	Az Gelişmiş
06	Kavgadan uzak durma	203	2,11	,80	Az Gelişmiş
04	Coşku ve heyecanımı kontrol etme	203	2,09	,72	Az Gelişmiş
05	Tahriklere kapılmama	203	2,05	,77	Az Gelişmiş
03	Kızgınlığımı kontrol etme	203	2,05	,78	Az Gelişmiş

Tablo 4.17' de okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özdenetimi koruma becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. \bar{X} : 2,05-2,30 aralığındadır. Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özdenetimi koruma becerileri tablo 4.17' den de anlaşıldığı gibi az gelişmiştir.

Tablo 4.16' ya bakıldığında okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özdenetimi koruma becerilerinin gelişmiş, tablo 4.17' ye bakıldığında ise okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özdenetimi koruma becerilerinin az gelişmiş olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özdenetimi koruma becerileri arasında fark vardır ve bu fark, okul öncesi eğitim alan öğrenciler lehinedir.

Tablolara bakıldığında okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özdenetimi koruma becerileri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin özdenetimi koruma becerileri gelişmişken , okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin özdenetimi koruma becerileri az gelişmiştir. Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin özdenetimi koruma becerileri arasındaki farkı ortaya koymak için t-testi uygulanmıştır.

Tablo 4.18. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Özdenetimi Koruma Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları

Okul öncesi eğitim alma durumu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Okul öncesi eğitim almış	198	18,37	3,21	399	8,868	0,00	p < 0.05
Okul öncesi eğitim almamış	203	14,84	4,60				

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 18,37; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 14,84 bulunmuştur. İki grup arasında hesaplanan t değeri 8,68, p değeri ise 0.00' dır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde $p < 0.05$ olduğundan iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özdenetimi koruma becerileri ile okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özdenetimi koruma becerileri arasında anlamlı bir fark vardır. Bu fark, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin lehinedir.

Tablo 4.19. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları

Okul öncesi eğitim alma durumu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Okul öncesi eğitim Almış	198	130,41	17,98	399	11,76	0,00	p < 0.05
Okul öncesi eğitim Almamış	203	103,35	27,04				

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 130,41; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 103,35 bulunmuştur. İki grup arasında hesaplanan t değeri 11,76, p değeri ise 0.00' dır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde $p < 0.05$ olduğundan iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre “ Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında bir fark vardır” denencesi desteklenmiştir. Diğer bir deyişle; okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır ve bu fark okul öncesi eğitim alan öğrenciler lehinedir.

Tablo 4.20. Okul Öncesi Eğitim Kurumunun Türü Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları

Kurum Türü	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Anasınıfı	119	128,94	18,54	196	- 1, 415	0,15	p > 0.05 Anlamsız
Anaokulu	79	132,63	16,98				

Anasınıfına giden öğrencilerin aritmetik ortalaması 128,94; anaokuluna giden öğrencilerin aritmetik ortalaması 132.63 bulunmuştur. İki grup arasında hesaplanan t değeri -1.415, p değeri ise 0.15' dir. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde $p > 0.05$ olduğundan iki grup arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Anasınıfına giden ilköğretim birinci sınıf öğrencileri ile anaokuluna giden ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu durumda “ Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri okul öncesi eğitim kurumunun türü değişkenine göre farklılaşmaktadır ” denencesi desteklenmemiştir. Diğer bir deyişle; öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri okul öncesi eğitim aldığı kurum türüne göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.21. Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşı Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans (One – way ANOVA) Analizi Sonuçları

Sosyal Beceriler		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık Düzeyi
	Gruplar arası		3066,54	2	1533,27	4,928	0,00
Grup içi		60665,66	195	311,10			

Okul öncesi eğitime başlama yaşı açısından öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması varyans analizi ile yapılmıştır. Gruplar arası hesaplanan F değeri 4,928, p değeri ise 0.00 bulunmuştur. Bu bulgu, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farka sahiptir.

Farkın hangi grubun lehine olduğunu ortaya koymak için Tukey testi uygulanmıştır. Ayrıca tablo 4.22 ' de okul öncesi eğitime başlama yaşı değişkenine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 4.22. Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşı Değişkenine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Okul öncesi eğitime başlama yaşı	N	\bar{X}	SS
4 yaş	44	136,22	13,19
5 yaş	34	133,91	17,15
6 yaş	120	127,30	17,98

Okul öncesi eğitime 4 yaşında başlayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 136,22; 5 yaşına başlayanların aritmetik ortalaması 133,91, 6 yaşında başlayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 127,30 bulunmuştur. Buna göre okul öncesi eğitime 4 yaşında başlayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri, okul öncesi eğitime 5 ve 6 yaşında başlayan öğrencilere göre daha gelişmiştir. Ortalamalar arası farkı belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır.

Tablo 4.23. Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşına Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşı	Ortalamalar Arası Fark	p
4 yaş – 5 yaş	2,31	0,83
4 yaş – 6 yaş	8,92	0,01
5 yaş – 6 yaş	6,6	0,13

Yapılan karşılaştırmada, 4 yaşında okul öncesi eğitime başlayan öğrencilerle 5 yaşında okul öncesi eğitime başlayan öğrenciler arasındaki sosyal beceri düzeyi farkı – 2,31, $p=0.83$ bulunmuştur ($p > 0.05$). Buna göre, okul öncesi eğitime 4 yaşında başlayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile 5 yaşında okul öncesi eğitime başlayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Okul öncesi eğitime 4 yaşında başlayan öğrencilerle, 6 yaşında başlayan öğrenciler için yapılan karşılaştırmada, aradaki fark 8,92, $p=0.01$ bulunmuştur. $p < 0.05$ manidarlık düzeyinde anlamlı bir farka sahiptir. 4 yaşında okul öncesi eğitime başlayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri, 6 yaşında okul öncesi eğitime başlayan öğrencilere göre daha gelişmiştir. 5 yaşında okul öncesi eğitime başlayan öğrencilerle, 6 yaşında okul öncesi eğitime başlayan öğrenciler için yapılan karşılaştırmada aradaki fark 6,6,

$p=0.13$ bulunmuştur. $p>0.05$ olduğundan, 5 yaşında okul öncesi eğitime başlayan öğrencilerle 6 yaşında okul öncesi eğitime başlayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Yapılan karşılaştırma sonucunda “ Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri okul öncesi eğitime başlama yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır ” denencesi desteklenmiştir. Başka bir deyişle; öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri okul öncesi eğitime başlama yaşına göre farklılaşmaktadır.

Tablo 4.24. Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Kız	96	130,35	18,8	196	- 0,49	0,96	p > 0.05 Anlamsız
Erkek	102	130,48	17,2				

Tablo 4.24’ e bakıldığında, kız öğrencilerin aritmetik ortalamaları 130.35, erkek öğrencilerin ise 130.48 olduğu görülmektedir. Yapılan t testi sonucuna göre $p>0.05$ olduğundan kız ve erkek öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark olmadığı ortaya konmuştur. Buna göre “ Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır ” denencesi desteklenmemiştir. Başka bir deyişle; okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.25. Kardeş Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları

Kardeş	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Var	149	130,57	18,4	196	0,206	0,83	p > 0.05 Anlamsız
Yok	49	129,95	16,7				

Kardeşi olan okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 130.57; kardeşi olmayan okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 129.95 bulunmuştur. İki grup arasında hesaplanan t değeri 0.206, p değeri ise 0.83 ’ tür . Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde $p > 0.05$ olduğundan iki grup arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Kardeşi olan okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencileri ile kardeşi olmayan okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf

öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu durumda “Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri kardeş değişkenine göre farklılaşmaktadır ” denencesi desteklenmemiştir. Başka bir deyişle; okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri kardeş değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.26. Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans (One-way ANOVA) Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık Düzeyi
Sosyal Becerilere Sahip Olma Düzeyleri	Gruplar arası	11684,70	3	3894,90	14,51	0,00	p < 0.05 Anlamlı
	Grup içi	52047,49	194	940,26			
	Toplam	63732,20	197				

Anne eğitim durumları açısından okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması varyans analizi ile yapılmıştır. Gruplar arası hesaplanan F değeri 14,51 bulunmuştur. Bu bulgu 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farka sahiptir. Farkın, hangi grubun lehine olduğunu ortaya koymak için Tukey Testi uygulanmış ve tablo 4.27’ de ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir .

Tablo 4.27. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Anne Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
İlkokul	34	122,88	21,42
Ortaokul	14	107,57	25,22
Lise	50	132,50	15,89
Üniversite	100	135,14	12,81

Anne eğitim durumu ilkokul olan okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 122,88; anne eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 107,57, lise olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 132,50 ve anne eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 135,14 bulunmuştur. Buna göre; anne eğitim durumu lise ve üniversite olan okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri

düzeyleri, anne eğitim durumu ilkokul ve ortaokul olan öğrencilere göre daha gelişmiştir. Ortalamalar arası farkı belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır .

Tablo 4.28. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	Ortalamalar Arası Fark	p
İlkokul-ortaokul	15,31	0,01
İlkokul-lise	-9,61	0,04
İlkokul –üniversite	-12,25	0,00
Ortaokul-üniversite	-27,56	0,00
Lise-üniversite	-2,64	0,78

Yapılan karşılaştırmada, ilkokul mezunu olanlarla ortaokul mezunları arasındaki fark 15,31 bulunmuştur. Ayrıca $p = 0.01$, $p < 0.05$ olduğundan 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Anne eğitim durumu ilkokul düzeyinde olan okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile anne eğitim durumu ortaokul düzeyinde olan okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır. Anne eğitim düzeyi ilkokul – lise arasında yapılan karşılaştırma sonucu fark -9,61, $p = 0.04 < 0.05$ bulunmuştur. Bu, 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Anne eğitim durumu ilkokul-üniversite arasında yapılan karşılaştırmada fark -12,25, $p = 0.00$ bulunmuştur ($p < 0.05$). Farkın anne eğitim durumu üniversite olanların lehine olduğu görülmüştür. Anne eğitim durumu ortaokul olanlarla üniversite mezunları arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı farklılık gözlenmiş, anne eğitim durumu üniversite olan okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin, anne eğitim durumu ortaokul olan okul öncesi eğitim alan öğrencilerden daha gelişmiş olduğu ortaya konmuştur. Yapılan diğer bir karşılaştırmada üniversite mezunları ile lise mezunları arasındaki fark -2,64, $p = 0.78$ $p > 0.05$ bulunmuştur. Bu, 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Yapılan karşılaştırma sonuçlarına göre; anne eğitim durumu lise ve üniversite olan okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri anne eğitim durumu ilkokul ve ortaokul olanlara göre daha gelişmiştir. Buna göre “Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri annenin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır” denencesi desteklenmiştir. Diğer bir deyişle; okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri anne eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.

Tablo 4.29. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans (One-way ANOVA) Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık Düzeyi
Sosyal Becerilere Sahip Olma Düzeyleri	Gruplar arası	1928,93	3	642,97	2,01	0,11	p > 0.05 Anlamsız
	Grup içi	61803,26	194	318,57			
	Toplam	63732,20	197				

Baba eğitim durumu açısından öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması varyans analizi ile yapılmıştır. Gruplar arası hesaplanan F değeri 2,01, $p=0,11$ bulunmuştur ($p > 0.05$). Bu bulgu 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farka işaret etmemektedir. Buna göre “Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır” denencesi desteklenmemiştir. Diğer bir deyişle; okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.30. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Baba Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
İlkokul	25	124,96	20,80
Ortaokul	8	133,12	16,50
Lise	64	127,95	21,89
Üniversite	101	133,11	13,89

Baba eğitim durumu ilkokul olan okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalaması 124,96; baba eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 133,12, lise olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 127,95 ve baba eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 133,11 bulunmuştur. Buna göre; okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.31. Annenin Çalışma Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeyine İlişkin t-testi Sonuçları

Annenin Çalışma Durumu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Çalışıyor	95	128,91	16,49	196	-0,907	0,26	p > 0.05 Anlamsız
Çalışmıyor	103	131,80	19,23				

Tablo 4.31 incelendiğinde annesi çalışan öğrencilerin aritmetik ortalaması 128.91; annesi çalışmayan öğrencilerin ise aritmetik ortalaması 131.80 bulunmuştur. Yapılan t testi sonucuna göre $p > 0.05$ olduğundan anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Buna göre, “Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri annenin çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmaktadır” denencisi desteklenmemiştir. Diğer bir deyişle; okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri annenin çalışma durumu değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.32 Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Kız	98	105,50	27,40	201	1,090	0,27	p > 0.05 Anlamsız
Erkek	105	101,36	26,67				

Tablo 4.32’ ye bakıldığında, kız öğrencilerin aritmetik ortalamaları 105.50, erkek öğrencilerin ise 101.36 olduğu görülmektedir. Yapılan t testi sonucuna göre $p > 0.05$ olduğundan okul öncesi eğitim almayan kız ve erkek öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark olmadığı ortaya konmuştur. Buna göre “ Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır ” denencisi desteklenmemiştir. Diğer bir deyişle; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.33. Kardeş Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları

Kardeş	N	\bar{X}	SS	Sd	t	P	Anlamlılık Düzeyi
Var	153	103,98	28,05	201	0,577	0,56	p > 0.05
Yok	50	101,44	23,84				Anlamsız

Kardeşi olan okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 103.98; kardeşi olmayan okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 101.44 bulunmuştur. İki grup arasında hesaplanan t değeri 0.577 , p değeri ise 0.56 'dır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde p > 0.05 olduğundan iki grup arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Kardeşi olan okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencileri ile kardeşi olmayan okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu durumda “Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri kardeş değişkenine göre farklılaşmaktadır” denencesi desteklenmemiştir. Diğer bir deyişle; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri kardeş sahibi olma değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.34. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans (One- way ANOVA) Analizi Sonuçları

Sosyal Becerilere Sahip Olma Düzeyleri		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık Düzeyi
	Gruplar arası	2820,80	3	940,26	1,291	0,27	p > 0.05 Anlamsız
	Grup içi	144889,9	199	728,09			
	Toplam	147710,7	202				

Anne eğitim durumu açısından öğrencilerin sosyal becerilere sahip olma düzeylerinin karşılaştırılması varyans analizi ile yapılmıştır. Gruplar arası hesaplanan F değeri 1,291, p=0,27 bulunmuştur (p>0.05). Bu bulgu 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farka işaret etmemektedir. Buna göre “ Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri annenin eğitim durumu

değişkenine göre farklılaşmaktadır ” denencisi desteklenmemiştir. Diğer bir deyişle; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri anne eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.35. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Anne Eğitim Durumu	\bar{X}	SS
İlkokul	103,53	28,34
Ortaokul	113,38	19,89
Lise	99,58	26,15
Üniversite	109,50	21,67

Anne eğitim durumu ilkokul olan okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 103,53; anne eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 113,38, lise olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 99,58 ve anne eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 109,50 bulunmuştur. Buna göre; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri anne eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.36. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans (One-way ANOVA) Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık Düzeyi
Sosyal Becerilere Sahip Olma Düzeyleri	Gruplar arası	2182,67	3	727,55	0,995	0,39	p > 0.05 Anlamsız
	Grup içi	145528,1	199	731,29			
	Toplam	147710,7	202				

Baba eğitim durumu açısından öğrencilerin sosyal becerilere sahip olma düzeylerinin karşılaştırılması varyans analizi ile yapılmıştır. Gruplar arası hesaplanan F değeri 0,995, p=0.39 bulunmuştur (p>0.05). Bu bulgu 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farka işaret etmemektedir. Buna göre “ Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır ” denencisi desteklenmemiştir. Diğer bir deyişle;

okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.37. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Baba Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
İlkokul	86	104,32	28,05
Ortaokul	22	97,54	28,19
Lise	81	102,27	25,99
Üniversite	14	112,85	24,65

Baba eğitim durumu ilkokul olan okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması 104,32; baba eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 97,54, lise olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 102,27 ve baba eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin aritmetik ortalaması 112,85 bulunmuştur. Buna göre; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.38. Annenin Çalışma Değişkenine Göre Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları

Annenin Çalışma Durumu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p	Anlamlılık Düzeyi
Çalışıyor	72	100,95	25,66	201	-0,938	0,35	p > 0.05 Anlamsız
Çalışmıyor	131	104,67	27,77				

Tablo 4.38 incelendiğinde annesi çalışan öğrencilerin aritmetik ortalaması 100.95; annesi çalışmayan öğrencilerin ise aritmetik ortalaması 104.67 bulunmuştur. Yapılan t testi sonucuna göre $p > 0.05$ olduğundan anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Buna göre , “ Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri annenin çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmaktadır” denencesi desteklenmemiştir. Diğer bir deyişle; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri annenin çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.39. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi

	Aşırı Koruyucu Annelik	Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	Aile İçi Çatışma	Sıkı Disiplin	Toplam
Sosyal Beceri Düzeyi	,12	,04	,08	,11	,14*	,14*

* $p < 0.05$

Tablo 4.39 incelendiğinde okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ailenin çocuk yetiştirme tutumu alt boyutlarından yalnızca sıkı disiplin boyutu ile pozitif korelasyonu olduğu görülmektedir ($r = .14$). Başka bir deyişle; ailenin çocuğa karşı sıkı disiplin uygulamasının, çocuğun sosyal beceri düzeyini artırdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun dışında tabloyu incelediğimizde ailenin çocuk yetiştirme tutumu ile okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır ($r = .14$). Bu durumda “Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin ailenin çocuk yetiştirme tutumu değişkeni ile ilişkisi vardır” denencesi desteklenmiştir. Başka bir deyişle; okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini ailenin çocuk yetiştirme tutumu çocuğu etkilemektedir.

Tablo 4.40. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi

	Aşırı Koruyucu Annelik	Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	Aile İçi Çatışma	Sıkı Disiplin	Toplam
Sosyal Beceri Düzeyi	,01	-,03	,01	,08	-,06	-,00

* $p < 0.05$

Tablo 4.40 incelendiğinde okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu ölçeği ve ölçeğin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. ($r = -.00$) Bu durumda “ Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin ailenin çocuk yetiştirme tutumu değişkeni ile ilişkisi vardır ” denencesi desteklenmemiştir. Başka bir deyişle; okul öncesi eğitim almayan ilköğretim

birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini ailenin çocuk yetiştirme tutumu etkilememektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Araştırma ile ilgili bulguların tartışılması ve yorumlanması işleniş sıralamasına uygun olarak yapılmıştır.

5.1.1. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Arasında Bir Fark Var Mıdır?

Araştırmanın bu konudaki denencesinde okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında bir fark olduğu ileri sürülmüştü. Araştırma bulgularına bakıldığında, okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların sosyal beceri düzeyleri arasında bir fark olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 4.19). Bu durumda, “okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır” şeklinde kurulan denencenin doğrulandığı söylenebilir. Diğer bir deyişle, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri birbirinden farklıdır. Ergün (2003) çalışmasında, okul öncesi eğitimin çocuklar üzerindeki olumlu etkisini destekleyen bulgulara ulaşmıştır. Ergün’ün çalışmasında ilköğretim birinci sınıf öğretmenleri, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okul öncesi eğitim almayanlara göre derse daha ilgili ve istekli olduklarını, bir konuyu öğrenme hızında, işlemlerde doğru sonuca ulaşmada, işlemleri akıldan çözmede, anlamadıkları soruları rahatça sormada daha başarılı olduklarını ifade etmişlerdir.

Atılgan (2001), okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmeyen ilköğretim birinci kademe birinci devre öğrencilerinin sosyal beceri özelliklerini karşılaştırdığı çalışmasında, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre daha olumlu bireysel özelliklere sahip olduğu ve yüksek sosyal beceri sergilediğini ortaya koymuştur.

Tuğrul (1992), okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan çocukların ilköğretim birinci sınıftaki akademik başarı ve ruhsal uyum davranışlarını karşılaştırmış,

okul öncesi eğitim alan çocukların okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre akademik testlerde daha yüksek puanlar aldıkları ve bunun yanında, okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan çocukların ruhsal uyum puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Anderson' un (1994) okul öncesi eğitimin akademik başarıya etkisi konulu araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi eğitim alan çocukların okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre daha başarılı oldukları ortaya konmuştur.

Lagregera ve Santagnossi (1980), ilkokul öğrencileri ile sosyal beceri eğitimi çalışmaları yapmıştır. Bu çalışmaların sonucunda, ilkokul öncesi eğitim alan öğrencilerin, ilkokul öncesi herhangi bir eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek sosyal becerilere sahip olduğu görülmüştür.

Tüm bu araştırmalar bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Bunların yanı sıra, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencileri için ilköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler listesinin alt boyutlarını oluşturan ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri, grupta iş yapma becerileri, duygulara yönelik beceriler, stresle başa çıkma becerileri, plan yapma ve problem çözme becerileri ve özdenetimi koruma becerileri konusunda, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre daha gelişmiş olduğu bulgusu elde edilmiştir (Bkz. Tablo 4.3, Tablo 4.6, Tablo 4.9, Tablo 4.12, Tablo 4.15 ve Tablo 4.18).

Özbek (2003), okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişim düzeylerini öğretmen görüşüne dayalı olarak incelediği çalışmasında; okul öncesi eğitim alan çocukların “ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri”, “grupta iş yapabilme becerileri”, “duygulara yönelik beceriler”, “stres durumuyla başa çıkabilme becerileri”, “plan yapma ve problem çözme becerileri” ve “özdenetimi koruma becerilerinin” okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre daha gelişmiş olduğunu bulmuştur.

Okul öncesi eğitim alma değişkeninin ele alındığı araştırmalardan elde edilen sonuçlar, okul öncesi eğitimin çocuğun sosyal becerilerini ve diğer gelişim alanlarını olumlu yönde etkilediğini göstermekte ve araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Bu araştırmanın bulguları da okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin

sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre daha gelişmiş olduğunu göstermektedir ve literatürle uyumludur.

Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan etkinliklerde çocuklar paylaşma, yardımlaşma, işbirliği yapma gibi yaşam için gerekli olan birçok sosyal beceriyi öğrenir. Ayrıca okul öncesi eğitim kurumunda aynı yaş grubundan birçok çocuk akranlarıyla bir arada bulunma fırsatına sahiptir. Matson, Sevin ve Box' a (1998) göre çocuklar sosyal becerileri akran etkileşimi sırasında öğrenir. Senemoğlu ve Genç' in (2001) aktardığına göre; bir yetişkin ya da diğer çocuklarla sistemli olarak çalışan çocuğun bilişsel gelişimi ve diğer özellikleri zenginleşir, kapasitesi en üst düzeye çıkar. Okul öncesi eğitim kurumunda çocuk, akranlarıyla bir arada olma, birlikte çalışma, gerektiğinde öğretmeninden yardım alma gibi sosyal beceri gelişimini destekleyecek ve kapasitesini üst düzeye taşıyabilecek fırsatlara sahiptir. Okul öncesi eğitim alan çocuklar, okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre tüm bu fırsatlara daha erken yaşta sahip olur. Araştırmamızda; okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinden daha gelişmiş olarak bulunması, okul öncesi eğitim alan çocukların erken yaşta okul öncesi eğitim sayesinde sosyal becerilerini destekleyecek fırsatlara sahip olmalarına bağlanabilir.

5.1.2. Okulöncesi Eğitim Alan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Okulöncesi Eğitim Kurumunun Türü Değişkenine Göre Farklaşmakta Mıdır?

Araştırmanın bu konudaki denencesinde okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim kurumunun türüne göre farklılaşacağı ileri sürülmüştü. Ancak araştırmanın bu konudaki bulgusu okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim kurumu türüne göre farklılaşmadığını göstermektedir (Bkz . Tablo 4.20). Bu denenceyi kurarken; bağımsız anaokullarına giden çocukların genellikle okula 4- 5 yaşlarında başlıyor olmaları, ilköğretime bağlı anasınıflarına giden çocukların ise okula 6 yaşında başlıyor olmaları nedeniyle bağımsız anaokuluna giden çocukların sosyal beceri düzeylerinin ilköğretime bağlı anasınıfına giden çocuklara göre daha gelişmiş olacağı, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin okul

türüne göre farklılaşacağı beklentisi vardı. Uğur (1998) çalışmasında özel okulların çocukların sosyalleşmesinde devlet okullarına göre daha başarılı olduklarını ortaya koymuştur. Bu araştırmanın bu konudaki bulgusu, Uğur'un bulgusuyla çelişmektedir. Türkiye'de, ilköğretime bağlı anasınıflarında ve bağımsız anaokullarında aynı program kullanılmaktadır. Okul öncesi eğitimi programı, gelişim ilkeleri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara dayanarak, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul türüne göre farklılaşmaması her iki kurumda da aynı programın kullanılmasına bağlanabilir. Varlı (1999), özel ve devlet okuluna devam eden ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin benlik kavramı düzeylerini karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların devam ettikleri okulun devlet ya da özel okul olma özelliğine göre benlik kavramı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur. Yine kurum türü değişkenine göre yapılan bir çalışmada Sarı (2007) özel ve devlet okuluna giden 5-6 yaş çocuklarının sosyal uyum puanlarını karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda; özel okula giden çocukların sosyal uyum ortalamaları ile devlet okuluna giden çocukların sosyal uyum ortalamaları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Tokol (1996) 3-6 yaş arası çocukların devam ettiği okul öncesi eğitim kurum türüne göre gelişim özelliklerini incelemiş, çocuğun devam ettiği okul türüne göre çocukların dil, ince motor, kaba motor, sosyal beceri, özbakım ve genel gelişim düzeylerinin farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Varlı, Tokol ve Sarı'nın araştırmaları bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

5.1.3. Okul Öncesi Eğitim Alan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın bu konudaki denencesinde okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitime başlama yaşına göre farklılaşacağı ileri sürülmüştü. Araştırma bulgularına bakıldığında, bu denence desteklenmektedir (Bkz. Tablo 4.21). Araştırma bulgularına göre; 4 yaşında okul öncesi eğitime başlayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin, okul öncesi eğitime 6 yaşında başlayan çocuklardan daha fazla geliştiği söylenebilir. Sosyal becerilerin gelişiminde akranların etkisi büyüktür (Ladd,1990). Bu nedenle çocuklar akranlarla etkileşime ne kadar erken yaşta başlarsa, sosyal becerileri de o kadar hızlı

şekilde gelişecektir. Okul öncesi eğitime 4 yaşında başlayan çocuklar paylaşma, yardım etme, grup çalışmalarına katılma, problem çözme gibi sosyal becerileri 6 yaşında başlayan çocuklara göre daha erken öğrenir. Kapıkıran ve arkadaşları (2006), ilk kez okul öncesi eğitim kurumuna giden çocukların daha önce okul öncesi kurumuna giden çocuklardan daha düşük sosyal beceri puanlarına sahip oldukları bulgusuna ulaşmışlardır. Okul öncesi eğitime erken yaşta başlamanın çocuğun sosyal becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğu düşünülebilir. Kapıkıran ve arkadaşlarının çalışmaları da bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

5.1.4. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın bu konudaki denencesinde okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşacağı ileri sürülmüştü. Bu konuda elde edilen bulgular, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını göstermiştir (Bkz. Tablo 4.24 ve Tablo 4.32). Bu denenceyi kurarken; kız ve erkek öğrencilerin farklı sosyal beceri düzeylerine sahip olabileceği, dolayısıyla sosyal beceri düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşacağı beklentisi vardı. Hoon (1992) çalışmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre dil becerileri ve sosyal becerilerde daha iyi performans sergiledikleri bulgusuna ulaşmıştır. Araştırmanın bulgularının Hoon' un bulgularıyla çeliştiği söylenebilir. Sarı (2007), kız ve erkek öğrencilerin sosyal uyum puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Benzer şekilde, Tokol (1996), kız ve erkek öğrencilerin sosyal becerileri konusunda dil, ince motor, kaba motor, sosyal beceri, öz bakım ve genel gelişim düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farkın olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bölükbaşı (2002) anaokuluna devam eden ve etmeyen çocukların cinsiyet değişkenine göre gelişim düzeylerini incelemiş, kız ve erkek çocukların genel gelişim düzeylerinde farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Demiriz ve Dinçer (2001) 5-6 yaş çocuklarının öz bakım becerilerini cinsiyet değişkenine göre incelemiş, kız ve erkek çocukların öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Orçan (2004), cinsiyet değişkenine göre 6 yaş grubu çocukların sosyal gelişim puanlarını karşılaştırmış, cinsiyet değişkeni açısından çocukların sosyal gelişim puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığını ortaya koymuştur. Sarı, Tokol, Bölükbaşı,

Demiriz–Dinçer ve Orçan’ ın çalışmaları bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

5.1.5. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Kardeş Sahibi Olup Olmama Değişkenine Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın bu konudaki denencesinde okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin kardeş sahibi olup olmamalarına göre farklılaşacağı ileri sürülmüştü. Ancak bu konuda elde edilen bulgular, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin kardeş sahibi olup olmamalarına göre farklılaşmadığını göstermektedir (Bkz. Tablo 4.25 ve Tablo 4.33). Bu denenceyi kurarken, daha önceki literatür dikkate alınarak, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinden kardeş sahibi olanların tek çocuk olanlara göre daha gelişmiş sosyal becerilere sahip olacağı beklentisi vardı. Sarı (2007) çalışmasında; 5 ve 6 yaş çocuklarının kardeş sayısına göre sosyal uyum ve sosyal uyumsuzluk puanlarını karşılaştırmış ve tek kardeşi, 1 ve 2 kardeşi olan çocukların sosyal uyum ve sosyal uyumsuzluk puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Orçan (2004) çalışmasında; kardeş değişkenine göre çocukların sosyal gelişim puanlarını karşılaştırmış, kardeş sayısının çocukların sosyal gelişim puanlarını etkilemediğini bulmuştur. Tokol (1996), ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre çocukların genel gelişimlerini karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda, ailedeki çocuk sayısının çocukların genel gelişim düzeylerini etkilemediği bulgusuna ulaşmıştır. Sarı, Orçan ve Tokol’un çalışmaları bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

5.1.6. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın bu konudaki denencesinde okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin annenin eğitim durumuna göre farklılaşacağı ileri sürülmüştü. Araştırma bulgularına bakıldığında bu denencenin desteklendiği söylenebilir. Diğer bir deyişle; araştırma bulguları okul öncesi eğitim alan

ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin annenin eğitim durumuna göre farklılaştığını göstermektedir. (Bkz. Tablo 4.26, 4.27 ve 4.28) Bulgular incelendiğinde, annenin eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların sosyal beceri düzeyinin de yükseldiği görülmektedir. Bu bulgudan yola çıkarak; eğitim düzeyi yükseldikçe annenin çocuk eğitimi konusunda daha bilinçli olduğu ve çocuğu ile nitelikli zaman geçirerek, onu daha bilinçli yetiştirdiği söylenebilir. Ayrıca, eğitim düzeyinin bireyin beceri ve davranış açısından olumlu gelişimini sağlayan önemli bir etken olduğu ifade edilebilir. Ek olarak, çocuğun ilk davranış modellerinden biri olan annenin olumlu davranışlarının çocuğu da olumlu yönde etkileyebileceği düşünülebilir. Çimen (2000) annenin eğitim durumu ile çocukların sosyal uyum puanları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında annesi üniversite ve yüksekokul mezunu olan çocukların, annesi ilkokul mezunu olan çocuklara göre sosyal uyum puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Atılğan (2001), annenin eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların bireysel ve sosyal beceri puanlarının yükseldiği bulgusuna ulaşmıştır. Orçan (2004), annenin eğitim durumuna göre anaokuluna devam eden 6 yaş çocuklarının sosyal gelişim puanlarını karşılaştırmış, annesi üniversite ve lise mezunu olan çocukların sosyal gelişim puanlarının annesi ilkokul mezunu olan çocukların sosyal gelişim puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Çimen, Atılğan ve Orçan'ın çalışmaları bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmanın diğer bir denencesinde de okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı ileri sürülmüştü. Ancak bu konuda elde edilen bulgular okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin annenin eğitim durumuna göre farklılaşmadığını göstermektedir (Bkz. Tablo 4.34). Tokol (1996) annenin eğitim düzeyi ile çocuğun genel gelişim düzeyini incelediği çalışmasında; annenin eğitim düzeyinin çocuğun genel gelişim düzeyini etkilemediğini bulmuştur. Şahin (1999) annenin eğitim durumunun çocuğun sosyal beceri düzeyi ile ilişkisini incelediği çalışmasında, annenin eğitim durumunun çocuğun sosyal beceri düzeyine etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını belirtmiştir. Benzer bir çalışmada Bölükbaşı (2002) anaokuluna devam eden ve etmeyen çocukların genel gelişim düzeyini annenin eğitim durumunun etkilemediği bulgusuna ulaşmıştır. Tokol, Şahin ve Bölükbaşı'nın çalışmalarının bu çalışmanın bulgularını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

5.1.7. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın bu konudaki denencesinde okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin babanın eğitim durumuna göre farklılaşacağı ileri sürülmüştü. Ancak bu konuda elde edilen bulgular okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin babanın eğitim durumuna göre farklılaşmadığını göstermiştir. (Bkz. Tablo 4.29 ve Tablo 4.36) Bu denence kurulurken; babanın eğitim durumu yükseldikçe öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin daha gelişmiş olacağı; okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin farklılaşacağı düşünülmüştü. Tokol (1996), anasınıfına devam eden ve etmeyen 3–6 yaş çocuklarının dil, ince motor, kaba motor, sosyal beceri, öz bakım becerileri ve genel gelişim düzeylerini incelediği çalışmasında babanın eğitim durumunun çocuğun dil, ince motor, kaba motor, sosyal ve öz bakım becerilerini ve genel gelişim düzeylerini etkilemediğini bulmuştur. Tokol'un araştırmasının sonuçlarının bu çalışmanın bulgularıyla uyumlu olduğu söylenebilir.

5.1.8. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Annenin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın bu konudaki denencesinde okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin annenin çalışma durumuna göre farklılaşacağı ileri sürülmüştü. Ancak bu konuda elde edilen bulgular okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin annenin çalışma durumuna göre farklılaşmadığını göstermektedir. (Bkz. Tablo 4.31 ve Tablo 4.38) Bu konudaki denence kurulurken okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini annenin çalışma durumunun etkileyeceği düşünülmüştü. Okul öncesi eğitim alan çocuklarla yapılan bir çalışmada annenin çalışma durumunun çocuğun gelişimini etkilemediği bulunmuştur (Tezcan, 1997; Bölükbaşı, 2002: 86). Bölükbaşı (2002) okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen çocukların annenin çalışma durumuna göre genel

gelişim düzeylerini incelediği çalışmasında, annenin çalışıp çalışmamasının çocuğun genel gelişim düzeyini etkilemediği bulgusuna ulaşmıştır. Benzer bir çalışmada Orçan (2004), anaokuluna devam eden 6 yaş grubu çocukların sosyal gelişim puanları ile annenin çalışma durumu ilişkisini incelemiş, annenin çalışma durumunun çocuğun sosyal gelişim puanını etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Tezcan, Bölükbaşı ve Orçan'ın çalışmaları bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

5.1.9. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkeni ile İlişkisi Var Mıdır?

Araştırmanın bu konudaki denencesinde okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu arasında ilişki olduğu ileri sürülmüştü. Araştırma bulgularına bakıldığında okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin ailenin çocuk yetiştirme tutumu ile ilişkili olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 4.39). Öğretir (1999), 6 yaş çocuklarının sosyal oyun davranışlarıyla anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiş, anne-baba tutumlarının çocuğun sosyal oyun davranışını önemli ölçüde etkilediğini bulmuştur. Öğretir'in (1999) çalışması bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Bu bulgunun yanı sıra, aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin alt boyutları ile okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde; aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik tanıma, annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi ve aile içi çatışma alt boyutları ile okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Bkz. Tablo 4.39). Tokol (1996), anasınıfına devam eden ve etmeyen 3-6 yaş çocukların genel gelişim özellikleriyle ana-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, annenin aşırı koruyucu olması, annenin ev kadınlığını reddetmesi, demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutları ile çocukların genel gelişim düzeyi arasında bir ilişki olmadığını bulmuştur. Tokol'un çalışması bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI) 'nin sıkı disiplin alt boyutu ile okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Bkz. Tablo 4.39). Araştırma bulgularına göre; ailede sıkı disiplin arttıkça okul öncesi eğitim alan

ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri de artmaktadır. Arı, Artan ve Bayhan'a (1993) göre, ana babaların çocuklarına karşı benimsedikleri disiplin yöntemleri onların kendi kişilik özelliklerinden, aile yaşantılarından, çocuğun kendi özelliklerinden ve içinde buldukları toplumun geleneksel çocuk yetiştirme inançlarından etkilenmektedir. Sosyal beceriler, toplum tarafından kabul edilebilen davranışlar olarak nitelendirilirse, Arı, Artan ve Bayhan'ın da belirttiği gibi Türkiye'de genellikle ailelerin çocuklarını toplum normlarına uygun yetiştirmeye çalıştığı söylenebilir. Bu durum, en genel anlamıyla açıklanacak olursa, ailelerin çocuk yetiştirmede temel davranışlarının "disiplin" olduğu söylenebilir. Ailede disiplinli bir ortamın bulunması, çocuğun kendini aile içinde rahat ifade etmesini, aile ile iletişim kurmasını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle çocuk, ailede kendini ifade etmek ve iletişim kurabilmek için bulamadığı ortamı, ev dışında olumlu, sosyal kabulü olan davranışlar sergileyerek dışarıda oluşturmaya çalışabilir. Dolayısıyla çocuğun sosyal becerileri gelişir. Bu araştırmanın bulgularının sıkı disiplin arttıkça çocukların sosyal beceri düzeylerinin arttığını göstermesi, ailelerin çocuklarını topluma uygun yetiştirmek amacıyla disiplin uyguladıkça, çocukların da sosyal becerilerinin artıyor olmasına bağlanabilir. Kağıtçıbaşı (1979) tipik Türk ailesinin sıkı disiplininin yanı sıra sıcak ve sevgiyi içeren özelliğinin de olduğunu belirtmiştir. Ek olarak Kağıtçıbaşı, Türkiye'de annenin gösterdiği şefkat ve sevginin ailedeki sıkı disiplinin bazı olumsuz etkilerini ortadan kaldırdığını ifade etmektedir. Baldwin (1948), demokratik ve otoriter ailelerin çocuklarının kişilik özelliklerini incelediği çalışmasında, demokratik ailede yetişen çocukların aktif, saldırgan, korkusuz, planlı, meraklı, uyumsuz ve lider kişilik özelliklerine sahip olduğunu; buna karşılık otoriter ailede yetişen çocukların sosyal açıdan uyumlu ve yaratıcı kişilik özelliklerine sahip olduklarını belirtmiştir (Akt. Akbaba, 1988:45) Baldwin'in çalışması bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu arasında ilişki olduğu ileri sürülmüştü. Ancak, bu konuda elde edilen bulgular, okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin ailenin çocuk yetiştirme tutumu arasında ilişki olmadığını göstermektedir (Bkz. Tablo 4.40). Ayrıca, okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin aşırı koruyucu annelik,

demokratik davranma ve eşitlik tanıma, annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi, aile içi çatışma ve sıkı disiplin ile ilişkisi olmadığı bulgularına ulaşılmıştır (Bkz. Tablo 4.40).

Orlansky (1949), aile tutumlarının çocuğun kişilik gelişimini etkilediğini belirtmiştir. Fletcher, Darling, Steinberg ve Dornbusch (1995), yetişkinlerin akranları arasındaki sosyal davranışları ile demokratik aile tutumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, demokratik ailede yetişen çocukların diğer çocuklara göre sosyal açıdan daha yeterli ve akademik başarılarının yüksek olduğunu bulmuşlardır. Watson (1957), demokratik ailelere sahip çocukların kendini daha iyi ifade edebilen, kurallara daha az uyan, arkadaş ilişkileri iyi olan çocuklar iken; ailesi otoriter olan çocukların ise içe dönük ve kendilerini olumsuz davranışlarla ifade eden çocuklar olduklarını ortaya koymuştur (Ömeroğlu, 1999). Kuzgun (1972), ana baba tutumlarıyla bireyin kendini gerçekleştirme düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiş, otoriter ana baba tutumunun bireyin kendini gerçekleştirme düzeyini olumsuz, demokratik ana baba tutumunun ise bireyin kendini gerçekleştirme düzeyini olumlu etkilediğini bulmuştur. Bu araştırmanın bulgularının yukarıda sıralanan çalışmalardan bazılarının bulgularıyla uyumlu olduğu, bazılarının bulgularıyla ise çeliştiği söylenebilir. Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini ana baba tutumlarının etkilememesi, ailelerin çeşitli özelliklerinin (sosyo-ekonomik statü, yaşanılan çevre, sosyo-kültürel yapı) araştırmaya dahil edilmemesine bağlanabilir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇLAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı genel sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırmada okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında fark olup olmadığı, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenlere (okul türü, yaş, cinsiyet, kardeş sahibi olma, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve annenin çalışıp çalışmaması) göre farklılaşıp farklılaşmadığı ve çocukların sosyal beceri düzeylerinin ailenin çocuk yetiştirme tutumu ile ilişkisi olup olmadığı incelenmiştir.

6.1.1. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki Farka Yönelik Sonuçlar:

Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Araştırmada, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin, okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinden daha gelişmiş olduğu görülmektedir.

Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri, grupta iş yapma becerileri, duygulara yönelik beceriler, stres durumuyla başa çıkma becerileri, plan yapma ve problem çözme becerileri ve özdenetimi koruma becerileri arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık bulunmuştur.

Araştırmada, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme, grupta iş yapma, duygulara yönelik, stres durumuyla başa çıkma, plan yapma ve problem çözme ve özdenetimi koruma becerilerinin okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiyi başlatma ve sürdürme, grupta iş yapma, duygulara yönelik, stres durumuyla başa çıkma, plan yapma ve problem çözme ve özdenetimi koruma becerilerinden daha gelişmiş olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları esas alınarak, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinden daha gelişmiş olduğu, çocukların sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitime başlama yaşı, anne eğitim durumu ve ailenin çocuk yetiştirme tutumu ile ilişkili olduğu söylenebilir.

6.1.2. Okul Öncesi Eğitim Alan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Farklarına Yönelik Sonuçlar:

Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim kurumunun türüne göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin kardeş sahibi olup olmamalarına göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin annenin çalışıp çalışmamasına göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitime başlama yaşına göre farklılaştığı görülmektedir.

Araştırmada okul öncesi eğitime 4 yaşında başlayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitime 6 yaşında başlayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerine göre daha gelişmiş olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin anne eğitim durumlarına göre farklılaştığı bulunmuştur.

Araştırmada anne eğitim durumu lise ve üniversite olan okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin anne eğitim durumu ortaokul ve ilkokul olan öğrencilere göre daha gelişmiş olduğu görülmektedir.

6.1.3. Okul Öncesi Eğitim Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Farklarına Yönelik Sonuçlar:

Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin kardeş sahibi olup olmamalarına göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin annelerinin eğitim durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin babalarının eğitim durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin annenin çalışıp çalışmamasına göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

6.1.4. Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu ile İlişisine Yönelik Sonuçlar:

Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu arasında istatistiksel bakımdan anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmada ailenin çocuk yetiştirme tutumunun çocuğun sosyal beceri düzeyini etkilediği, ailede sıkı disiplin arttıka çocuğun sosyal beceri düzeyinin yükseldiği görölmektedir.

Okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu arasında istatistiksel bakımdan anlamlı ilişki olmadığı bulunmuştur.

6.2. ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları ve sonuçları doğrultusunda anne-babalara, eğitimcilere ve konu ile ilgilenen diğer kişilere çeşitli önerilerde bulunulabilir.

Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitime 4 yaşında başlayan çocukların sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitime 6 yaşında başlayan çocukların sosyal beceri düzeylerinden daha gelişmiş olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgularından da anlaşıldığı gibi; okul öncesi eğitime erken yaşta başlamak çocukların sosyal beceri düzeylerini olumlu yönde geliştirmektedir. Bu nedenle ailelerin çocuklarını erken yaşta okul öncesi eğitim kurumuna göndermelerinin çocuğun sosyal beceri gelişimi açısından olumlu olacağı düşünölmekte ve ailelere çocuklarını erken yaşta okul öncesi eğitim kurumuna göndermeleri önerilmektedir.

Araştırma sonucunda, ailenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun sosyal beceri düzeyi arasında ilişki olduğu bulunmuştur. Bu nedenle ailelere çocuk eğitimi konusunda düzenlenen konferanslara katılıp, bu konudaki yayınlardan faydalanarak çocuk yetiştirme konusunda daha bilinçli hale gelmeleri önerilmektedir.

Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinden daha fazla gelişmiş olduğu bulunmuştur. Ailelerin çocuklarını ilköğretime başlamadan önce okul öncesi eğitim kurumuna göndermeleri çocuğun sosyal beceri gelişimi ve diğer gelişim alanları açısından faydalı olacağı düşünölmekte ve ailelere çocuklarını okul öncesi eğitim kurumuna göndermeleri önerilmektedir.

Eğitimcilere, okul öncesi eğitimin önemini anlatmak ve okul öncesi eğitimin yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla okul öncesi eğitimin önemi hakkında ailelere düzenli olarak konferans ve seminerler düzenlemeleri önerilmektedir.

Eğitimcilere, çocukların sosyal becerilerini geliştirmek amacıyla sosyal beceri eğitim programlarını sınıflarında uygulamaları önerilmektedir.

Gelecek araştırmalarda; çocukların sosyal beceri düzeylerini ölçmek için gözlem skalaları geliştirilerek gözlem yoluyla veri toplanıp araştırma yapılabilir.

Sosyal beceri düzeyi ile çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu, kaç kardeşe sahip olduğu değişkenleri arasındaki ilişki araştırılabilir.

Sosyal beceri düzeyi ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelerken ailenin sosyo-kültürel yapısı, sosyo-ekonomik durumu, kendi anne-babalarının tutumları göz önünde bulundurularak araştırma yapılabilir.

Çocukların sosyal beceri düzeylerini öğretmen özelliklerinin etkileyip etkilemediği araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, S. (1988) Ana-Baba Tutumlarının Bazı Kişilik Özelliklerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., Coşkun, R. ve Yıldırım, E. (2005) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Sakarya Kitabevi, İstanbul.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, Can, M. (2000) Okulöncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları, Ya -Pa Yayınları, İstanbul.
- Arı, M., Artan, İ. ve Bayhan, P. (1993) Farklı Ana – Baba Tutumlarının 4-11 Yaş Grubu Çocuklarında Görülen Problem Durumlarına Etkisinin Araştırılması, 10. Ya -Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa Yayınları, Ankara.
- Arıkan, R. (2004) Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama, Asil Yayınları, Ankara.
- Atay, M. (2005) Çocukluk Döneminde Gelişim, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Atılgan, G. (2001) Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim I. Kademe I. Devre Öğrencilerinin Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Bem, D. J., Hoeksema, S. N. and Smith, E. E. (2002) Psikolojiye Giriş, Çeviren: Yavuz Alogan, Arkadaş Yayınevi, Ankara.
- Aydın Bilgin, H. N. (2004) Çocuk Ruh Sağlığı, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Aydoğmuş, K., Batlaş, A., Batlaş, Z., Davaslıgil, Ü., Güngörmüş, O., Konuk, E., Korkmazlar, Ü., Köknel, Ö., Navaro, L., Oktay, A., Razon, N. ve Yavuzer, H. (2003) Ana – Baba Okulu, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Baş Uz, A. (2003) İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Becerileri ve Okul Uyumu ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bilbay, A., Çetin, F. ve Kaymak, A., D. (2003) Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler, Epsilon Yayınları, İstanbul.
- Bradley, D. K. and Harrist, A. W. (2003) You can' t say you can' t play: intervening in the process of social exclusion in the kindergarten classroom
(www.ingentaconnect.com/content/els/08852006/2003/00000018/00000002/art00024) (04 . 02 . 2007)
- Bölükbaşı, Z. (2002) Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen Çocukların Gelişim Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Choi, H. D. and Kim, J. (2003). Practicing Social Skills Training for Young Children with Low Peer Acceptance: A Cognitive-Social Learning Model, Early Childhood Education Journal, Vol.31, No.1.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin M. (2006) İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler (<http://www.yesevi.edu.tr/files/article25>)(01.02.2008).
- Dabbagh, N. and Riddle, M. E. (1999) Lev Vygotsky' s Social Development Theory.
- Demiriz, S. ve Öğretim, A. D. (2007) Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi (<http://www.ksef.gazi.edu.tr/dergi/pdf/cilt-15-no-2007-Mart/105sdemiriz.pdf>) (01.04.2008)
- Dere, H., Ömeroğlu E. ve Yazıcı, Z. (2005). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ebeveynin Eğitime Katılımı, Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, Yayına Hazırlayan: Müzeyyen Sevinç, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Diñer, D. (1993) Anaokuluna Devam Eden Beş Yaş Grubu Çocukların Anne- Baba Tutumları ile Yaratıcı Düşünceleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dönmezer, İ. (2004) Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Gander, M. J. and Gardiner H. W. (1993) Çocuk ve Ergen Gelişimi, Çeviren: Prof. Dr. Bekir Onur, İmge Kitabevi, Ankara.
- Genç, Ş. ve Senemoğlu, N. (2001) İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı, Modül 12: Okul Öncesi Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi, Ankara.
- Gresham, F. M. and Reschly, D. J.(1987) Dimensions of Social Competence: Method Factors in the Assessment of Adaptive Behavior, Social Skills and Peer Acceptance. (www.sciencedirect.com) (05.02.2007)
- Hamel, D. E. (1999) Relating Children's Social Competence to Maternal Beliefs and Management Strategies of Peer Relationships, Utah State University. (www.eric.ed.gov) (08.08.07)
- Haris, P. M. (1998) The Relationship of Parenting Style to Early Childhood Temperament. (www.eric.ed.gov) (08.08.07)
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1979) Türkiye' de Çocuğun Değeri Kadının Rolü ve Doğurganlığı, Türk Toplumunda Kadın, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, İstanbul.
- Kandır, A. (2001) Çocuk Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yeri ve Önemi, Milli Eğitim Dergisi, sayı: 151, s. 3 -4)

- Kapçı, E. G. ve Küçük S. (2006) Ana Babaya Bağlanma Ölçeği: Türk Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi, (<http://www.turkpsikiyatri.com/C1754/makale6.pdf>) (17.12.2007 21:30)
- Kapıkıran, N., İvrendi, A. ve Adak, A. (2006) Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum Saptaması ([http:// eğitimdergipamukkale.edu.tr/makale/sayı 19.html](http://egitimdergipamukkale.edu.tr/makale/sayı_19.html)) (15.01.2008)
- Karasar, N. (2005) . Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara .
- Katz, L. G. and McClellan, D. E. (2001) Assessing Young Children' s Social Competence. ([www . eric. Ed. gov](http://www.eric.ed.gov)) (01.06 .2007)
- Kımmet, E. (2005) . Baba Destek Programı, Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, Yayına Hazırlayan: Müzeyyen Sevinç, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul,s.464-472.
- Lagregera, A., M. and Santgrossi, D. A. (1980) Social Skills Training With Elementary School Students: A Behaviorel Group Approach, Journal of Consulting and Clinical Psychology, sayı: 48, s. 220 - 227.
- Mize, J. (1984) Enhancing Children's Peer Relations: A Cognitive Social-learning Procedure for Social Skill Training with Preschool Children ,Purdue University.
- Niles, D. M. (2004) Does Eraly Childhood Intervention Affect Children's Social and Emotional Development ? Doctor of Philosophy, University of Wisconsin-Madison.(www.umi.com)(04.06.07)
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1992) Okulöncesi Eğitimi, Oğul Matbaacılık, İstanbul.
- Oktay, A. (1999) . Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem, Epsilon Yayınları, İstanbul.
- Oprea, M. L. (1997) The Relationship of Autharitative Parenting Style of Head Start Families and The Development of Appropriate Social Skills in Preschool Children.(www.umi.com)(04.09.07)
- Orçan, M. (2004) Anaokuluna Devam Eden 6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Gelişimlerinin Algılanan Anne-Baba Tutumları ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öğretir, A. D. (1999) Alt ve Üst Sosyo -Ekonomik Düzeydeki 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Oyun Davranışlarıyla Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Önder, A. (2003) Okul Öncesi Çocukları İçin Eğitici Drama Uygulamaları, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

- Pehrson, K. L. (1990) Parental Self-Assesment and Behavioral Problems of Preschool Children. (www.pubmed.com) (14.08.2008)
- Riddle, E. M . (1999) Lev Vygotsky' s Social Development Theory, ([http : \ www . 2yk . psu . edu \ jlg18 \ 506 \ Lev Vygotsky . pdf](http://www.2yk.psu.edu/jlg18/506/Lev_Vygotsky.pdf)) (21 . 02 . 2007)
- Savran, C. (1994) Ana-Babaların Kişilik Özellikleri ile Ana –Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler 10. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ya -Pa Yayınları, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2005) Gelişim, Öğrenme ve Öğretim, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Sevinç, M. (2004). Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Tezcan , M. (2005) Çocuk Sosyolojisi, Kök Yayıncılık, Ankara .
- Tokol, O. (1996) Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen 3 -6 Yaş Çocuklarının Gelişim Özellikleri ve Anne-Baba Tutumlarının Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzamaz, F. (2000) Ergenlerde Sosyal Beceriler ve Değerlendirme Yöntemleri. (<http://sosyalbilimler.cu.edu.tr//dergi/dosyalar/2000.6.6.99.pdf>) (11.03.2007)
- Vural Ekinci, D. (2007) Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerin Gelişimine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Wechselberg, K. and Puyn, U. (1993) Anne ve Çocuk. Çeviren: Erdoğan Kınalıbay, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (1994) Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul .
- Yavuzer, H. (1998) Ana – Baba ve Çocuk, Remzi Kitabevi, İstanbul .
- Yörükoğlu, A. (1980) Çocuk Ruh Sağlığı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Yüksel, G. (2001) Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Davranış Olarak Sosyal Beceri, Milli Eğitim Dergisi, sayı: 150, s. 2 -3 .

EKLER

EK-1	İlköğretimde Çocuklara Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler Listesi.....	97
EK-2	Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI).....	100

EK 1**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN İLKÖĞRETİM I. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERE SAHİP OLMA DÜZEYLERİ**

Bu çalışma okulöncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim I. sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri arasında fark olup olmadığını ve çocukların sosyal becerilerini hangi değişkenlerin etkilediğini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans tezi için yapılmaktadır. Vereceğiniz cevaplar yalnızca yüksek lisans tez çalışması için kullanılacaktır. Sorulara, çocukları objektif olarak gözleyerek içtenlikle cevap vermenizi rica ederim. Kişisel bilgileriniz tamamen saklı tutulacaktır. Katılımınız için teşekkürler.

ERİNÇ ERBAY
PAÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Okul Öncesi Eğitimi BD

BÖLÜM I**Çocuk;**

- 1.Okul öncesi eğitim almış () Okul öncesi eğitim almamış ()
- 2.Okul öncesi eğitime başlama yaşı : a)3 b)4 c)5 d)6
- 3.Okul öncesi eğitim aldığı okulun adı:.....
- 4.Cinsiyet : kız () erkek ()

Ailesi;

5. Kardeşi var () Kardeşi yok ()
- 6.Annenin eğitim durumu :
- 7.Babanın eğitim durumu :
- 8.Annesi çalışıyor () Annesi çalışmıyor ()

Yönerge:Aşağıdaki bölümde, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerine yönelik ifadeler bulunmaktadır. Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinde her bir becerinin ne kadar gösterildiğini (x) işareti ile belirtiniz.

BÖLÜM II

		Gelişmiş	Az Gelişmiş	Gelişmemiş
	İLİŞKİYİ BAŞLATMA VE SÜRDÜRME BECERİLERİ			
1.	Başkalarının konuşmalarını dinleme			
2.	Konuşmayı başlatma			
3..	Konuşmayı sürdürme			
4.	Soru sorma			

		Gelişmiş	Az Gelişmiş	Gelişmemiş
5.	Teşekkür etme			
6.	Kendini tanıtmaya			
7.	Başkalarını tanıtmaya			
8.	İltifat etme			
9.	Yardım isteme			
10.	Özür dileme			
11.	İkna etme			
12.	Yönerge verme			
13.	Yönergelere uyma			
14.	İzin isteme			
	GRUPLA İŞ YAPMA BECERİLERİ			
1.	Bir gruba katılma			
2.	İşbirliği yapma			
3.	Grup düzenine saygı duyma			
4.	Gruptaki iş bölümüne uyma \ uzlaşma			
5.	Grup çalışmasında etkin olma			
6.	Grup sorumluluğunu yerine getirme			
7.	Başkasının görüşlerini anlamaya çalışma			
8.	Gruptaki tüm arkadaşlarına aynı ölçüde değer verme			
9.	Gruba güven verme ve inandırıcı olma			
	DUYGULARA YÖNELİK BECERİLER			
1.	Kendi duygularını anlama			
2.	Duygularını ifade etme			
3.	Başkalarının duygularını anlama			
4.	Kendini ödüllendirme			
5.	Arkadaşlarına iltifat etme, onları ödüllendirme			
6.	Korkusunu dile getirme			
	STRES DURUMUYLA BAŞA ÇIKMA BECERİLERİ			
1.	Başarısız olunan bir durumla başa çıkma			
2.	Grup baskısı ile başa çıkma			
3.	Utandırılan bir durumla başa çıkma			
4.	Yalnız bırakılma ile başa çıkma			
5.	Karşı tarafın tahrikleri (kızgınlıkları) ile başa çıkma			
6.	Alay etme ile başa çıkma			
7.	Korku ve kaygı ile başa çıkma			
	PLAN YAPMA VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ			
1.	Ne yapacağına karar verme			
2.	Problemin nedenlerini araştırma			
3.	Amaçlarını ortaya koyma			
4.	Bilgiyi toplama			

		Gelişmiş	Az Gelişmiş	Gelişmemiş
5.	Karar verme			
6.	Bir işe yoğunlaşma			
7.	Araştırma ve öğrenme isteği içinde olma			
	ÖZDENETİMİ KORUMA BECERİLERİ			
1.	Haklarını koruma ve savunma			
2.	Başkalarının görüşlerini alma			
3.	Kızgınlığını kontrol etme			
4.	Coşku ve heyecanını kontrol etme			
5.	Tahriklere kapılmama			
6.	Kavgadan uzak durma			

EK 2

AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ

Değerli anne-babalar,

Aşağıda çocuk yetiştirmeye yönelik anne-baba tutumları hakkında maddeler yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, anne-baba tutumlarının çocukların sosyal becerilere sahip olma düzeylerini ne derece etkilediğini saptamaktır. Vereceğiniz cevaplar yalnızca yüksek lisans tez çalışması için kullanılacaktır. Maddeleri, objektif olarak cevaplandırmanızı rica ederim. Kişisel bilgileriniz tamamen saklı tutulacaktır. Katılımınız için teşekkürler.

ERİNÇ ERBAY
PAÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Okul Öncesi Eğitimi BD

Yönerge: Aşağıdaki bölümde, çocuk yetiştirme ile ilgili bazı görüşler yer almaktadır. Size en uygun görüşü (X) işareti ile belirtiniz. Araştırma için ,bütün soruların cevaplandırılması çok önemli bir noktadır. Onun için, bazı ifadeler birbirine benzer olsada cevaplandırmanızı rica ederim.

		Çok Uygun Buluyorum	Oldukça Uygun Buluyorum	Biraz Uygun Buluyorum	Hiç Uygun Bulmuyorum
1.	Çocuk, yorucu veya zor işlerden korunmalıdır.				
2.	Anne ve babalar çocukları dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.				
3.	Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.				
4..	Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.				
5.	Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse ,o kadar iyi terbiye edilebilir.				
6.	Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.				
7.	Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken çok şey vardır. Zamanını boşa geçirmesi affedilemez.				
8.	Babalar, biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler..				

9.	Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de ,anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeterince özgür olmamasıdır.				
10.	Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.				
11.	Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.				
12.	Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir insan olacaktır.				
13.	Büyükler çocukların şakalarına güler,onlara eğlendirici öyküler anlatırsa,evdeki düzen daha iyi, daha ahenkli olur.				
14.	Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek,bir annenin görevidir.				
15.	Anne-babalar çocuklarına,sorgusuz,sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.				
16.	Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olduklarından korkarlar.				
17.	Hangi anne olursa olsun eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa sonunda çocuklar sinirine dokunur.				
18.	Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli, biraz da kendileri çocuklarına uymalıdır.				
19.	Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babalarının daha anlayışlı olmalarını isterlerdi.				
20.	Bir çocuğa, ne olursa olsun , kavga etmekten kaçınması öğretilmelidir.				
21.	Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde,annenin sinirlenmesi çok normaldir.				
22.	Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorsa, bunu anne-babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.				
23.	Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.				
24.	Çocuğu sıkı terbiye dersiniz sonra size teşekkür eder.				
25.	Küçük bir çocuk, cinsiyet konusundan sakınmalıdır.				
26.	Bir annenin, çocuğun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır.Çocuğu onun önemli bir parçasıdır.				
27.	Uyanık bir anne-baba, çocuğun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.				
28.	Çocuklar,anne babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.				
29.	Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilerse büsbütün şikayetçi olurlar.				
30.	Sıkı terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.				
31.	Genç bir kadın,henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için,anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kaptırır.				
32.	Anneler, çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.				
33.	Babalar, daha az bencil olsalar, kendilerine düşen görevleri yaparlardı.				
34.	İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.				
35.	Bir çocuğa anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.				
36.	Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.				
37.	Çocuklardan sık sık ödün vermelerini, anne-babaya uymalarını istemek doğru değildir.				
38.	Çoğu anneler bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.				
39.	Bir çocuğa, başı derde girdiğinde kavga etmek yerine büyüklere başvurması öğretilmelidir.				
40.	Anne- baba arasındaki bazı konular küçük bir tartışma ile çözümlenemez.				
41.	Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kişinin kendini evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.				
42.	Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.				

43.	Kız ve erkek çocuklar soyunurken birbirini görmemelidir.				
44.	Çocukların sorunlarına eğilirsenez sizi otalamak için çeşitli masallar uydururlar.				
45.	Eğer anne-babalar çocukları ile şakalaşıp beraber eğlenirlerse, çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha istekli olurlar.				
46.	Anneler kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar onlara karşı daha anlayışlı olmalıdır.				
47.	Bir çocuk eninde sonunda anne-babasından daha akıllı olmayacağını öğrenir.				
48.	Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa beklide bu, babanın kendine düşen görevi iyi yapmamasından kaynaklanıyordur.				
49.	Genç bir anne için ilk bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.				
50.	Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörüyle karşılanamaz.				
51.	Anne-babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.				
52.	Akıllı bir kadın, yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.				
53.	Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması gerekir.				
54.	Kendi haklarına sahip olabilmesi için,bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.				
55.	Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusu verir.				
56.	Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa tüm aile rahat eder.				
57.	Anne-babalar çocuklarını kendi kendilerine oluşturdukları güveni sarsabilecekleri bütün güç işlerden sakınmalıdırlar.				
58.	Çocuklar aslında sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.				
59.	Çocuklarının arkadaşlıkları ve sosyal hayatlarıyla yakından ilgilenen anne-babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.				
60.	Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.				

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.20.00.09.010/ 354
Konu : Anket Onayı.

4 - Ocak 2008

VALİLİK MAKAMINA

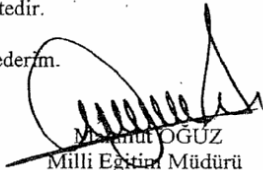
İlgi : a) Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 14/12/2007 tarih ve 1425-4094 sayılı yazıları.
b) Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 13/12/2007 tarih ve 750-3752 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı Tezli Yüksek lisans öğrencisi **Erinç ERBAY**, Pamukkale Üniversitenin ilgi a) yazıları gereği Müdürlüğümüze bağlı, ilgi yazı ekinde belirtilen merkez ilköğretim okullarında "**Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim 1. sınıf Öğrencilerinin sosyal becerileri Sahip Olma düzeyleri**" konulu araştırma yapmak istemektedir.

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü program geliştirme ve Öğretim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi **Turhan Haluk PEKCAN** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının ilgi b) yazıları gereği müdürlüğümüze bağlı merkez ilköğretim okullarında "**Yapılandırmacı yaklaşım temelli yeni sosyal bilgiler programına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi**" konulu araştırma yapmak istemektedir.

Adı geçen Yüksek Lisans öğrencilerinin belirlenen okullarda, konuları ile ilgili anket çalışmalarını 20 Mayıs 2008 tarihine kadar yapmaları Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde OLUR'larınıza arz ederim.

Mehmet AKİF ERSOY
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
14/01/2008
H. İbrahim K. PEKCAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER :

- 1-İlgi yazı (2 Sayfa)
- 2-Anket Formu (... Sayfa)

	Saltak Mh. Oğuzhan Cd.No:76 20100 DENİZLİ Bilgi için : VHKİ H.ÇEPNİ Telefon: (0 258) 265 55 54 / 617 – 262 23 53 Faks: (0 258) 265 01 69 egitim20@meb.gov.tr			
	www.milliegitim.gov.tr	www.hislikulor.gov.tr	www.bilgi-yararlamasistemleri.gov.tr	

ÖZGEÇMİŞ

Erinç Erbay, 04.02.1983 yılında Afyon' un Dinar ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Yenyol İlkokulu' nda bitirdi. Orta ve lise öğrenimini Denizli Türk Eğitim Vakfı Anadolu Lisesi'nde tamamladı.2001 yılında Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği' ni kazandı ve 2005 yılında mezun oldu.Aynı yıl Pamukkale Üniversitesi' nde yüksek lisansa ve Denizli' nin Bekilli ilçesinde okul öncesi öğretmenliğine başladı.Halen Milli Eğitim Bakanlığı'nda okul öncesi öğretmeni olarak görev yapmaktadır.